

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

à Casu XXXVII usque ad Casum LXXV. inclus. exhibens Materiam de Restitutione, de Contractibus, de Religione & Vitiis eidem oppositis

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1752

VD18 13475452-001

Ex Tractatu De Religione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39820

E X

TRACTATU
DE RELIGIONE
CASUS LXIII.

De Statu Religioso, ejus Essentiâ, &
Proprietatibus.

Quirinus Theologus interrogatur : 1. An volens castitatem, obedientiam, &c. in manu Confessarii, sit verus Religiosus. 2. An ad Novitiatum admitti possit impubes, infamis, debui obstrictus, &c. 3. An annus Novitiatus debeat esse integer de momento ad momentum. 4. An interrumpatur, si Novitius diu extra moretur, vel vestem sacularem animo abeundi spontè, aut jussu Superioris ad breve tempus reassumat. 5. An completo Novitiatu dimissus & reassumptus indigeat novo Novitiatu. 6. Quid si transeat ad aliud Monasterium, vel post transitum redeat. 7. Quid si Professio sit nulla defectu ætatis, vel ob non expletum annum probationis. 8. An Novitius justè vel injustè ejectus & iteratà receptus, debeat Novitiatum de novo inchoare. 9. An exire possit, qui vovit perseverare. 10. An Novitius licitè ejici, & donata ab ipso saltem ad compensationem victus retineri possint. 11. An valeat Professio ante annum decimum sextum, vel facta ex metu reverentiali, aut ab ipso

consensu omnium Conventualium, & an mortuo
relato Conventus Professiones recipere possit. 12.

Quid si femina profiteatur in Monasterio viro-
rum, vel hermaphroditus, aut forte non bapti-
zatus, vel non manifestans defectum occultum.

Qui sint effectus Professionis. 14. Qualiter
intra quinquennium Professio invalida reclamari
possit, & an credatur juranti. 15. An ignorans
invaliditatem audiatur post quinquennium, & an
superiorum gaudeat Ordinis privilegiis, & in Superio-
rum promoveri possit. 16. Quid si invaliditatem
reclamare nequeat. 17. An Professio invalida re-
clamari possit sine novâ Superiorum acceptatione.

Quid hic in praxi. 19. An & qualiter
Professio transire liceat ad aliam Religionem?

Religio quandoque accipitur pro virtute, quâ
Deo debitus cultus exhibetur, de hac, & vitiis
oppositis agemus paulò post; pro nunc
tractabimus de Religione, in quantum significat
statum Religiosum. Et quidem pro Resolutione
statu.

QUÆR. I. Quid sit Status Religiosus?

Est vita communis, quâ fideles per emissio-
nem trium votorum in Ordine ab Ecclesiâ appro-
bato tendunt ad perfectionem Christianam; est
communis & certa: tria autem vota consistunt in
obedienciâ, quâ propria voluntas, in paupertate,
quâ jus & omne dominium rerum tempora-
rum, & in castitate, quâ omnis delectatio
terrena abdicatur; ideòque tria ad substantiam
Religionis requiruntur: 1. Dicta tria vota. Tra-
ditio sui facta irrevocabiliter saltem ex parte vo-
tantis; quod addo, quia Societas JESU est vera
Religio, ut patet ex Bulla Greg. XIII. Ascenden-
s Domino, aliorumque Pontificum, & tamen ex

parte Societatis acceptatio est revocabilis, quo-
ad illos, qui emiserunt vota simplicia. 3. Debet
fieri traditio in Ordine à Sum. Pontifice approbo-
to, unde omnes ii, qui in manus Confessarii,
vel aliter extra Religionem approbatam tria vota
emittunt, non sunt propriè Religiosi, *Suar. La-
ym. Hiac. Donatus rerum Regul. to. 4. tr. 1. q. 4.*
Et quamvis omnes Religiones in substantia con-
veniant, distinctas tamen, & præcipuè quatuor
habent regulas, videlicet S. Basilii, S. Augustini,
S. Benedicti, S. Francisci, excipe Carthusianos,
Societatem Jesu, & Minimios institutos à sancto
Francisco de Paula, qui speciales habent regulas
ab Ecclesia approbatas, *v. Reiff. l. 3. decret. t. 31.
à num. 23.* ubi omnes Ordines eorūque iurta
recenset.

QUÆR. II. Quinam ad Religionem recipi
possint?

2. R. Ut aliquis ad Novitiatum recipi possit, re-
quiruntur seqq. 1. *Ætas* pubertatis, id est, in
fœmellâ annus duodecimus, in masculo decimus
quartus completus, *c. 18. de Regul.* quia tunc pri-
ùs adest discretio sufficiens ad experienda onera,
Religionis, *Pyrb. l. 3. t. 31. num. 26* ita ut quam-
vis habitus citiùs assumi possit, non tamen valeat
ad annum probationis computari. In nostro S.
Ordine Præmonstratensi in Clerico ad Novitiatum
licitè recipiendo requiritur annus decimus sextus,
in converso vigesimus.

2. Requiritur, ut sit liber à servitute, ut ceterum
est ex Bullis Sixti V. & Clementis VIII.

3. Ut non sit infamis, *arg. c. 1. caus. 19. q. 1.* unde
de arcendi sunt liçtores, carnifices, histriones,
mimi.

4. Prohibentur recipi debitis & ratiociniis ob-
 tineti, *c. 1. dist. 53.* intellige, si in sæculo ma-
 nentes intrâ breve tempus satisfacere possint, *v.*
de. 47. q. 7.

5. Corpore vitati, ut cæci, muti, surdi,
 deformiter claudi, gibbosi, hermaphroditi,
 morbo caduco vel gallico affecti, *Pelliz. t. 2. c. 4.*
de. 10. q. 2. 3. 9. 23. & 26. cum enim extit. de
 corpore viciatis hi arceri debeant à Statu Clericali
 seculari, multò magis à Statu Religioso, utpote
 inefficere.

6. Recipi prohibentur criminosi, fures, la-
 mes, homicidæ, & de similibus criminibus
 suspecti.

7. Recipi non potest Episcopus sine Papæ licen-
 tiâ, *c. 2. de translat. Episc. c. nisi 10. de re-
 cept.*

8. Nec filius, cujus parentes sunt in gravi, vel
 extremâ necessitate, & ab ipso in sæculo manen-
 tes, & sine periculo animæ propriæ juvari possunt,
de. 10. q. 2. quia propter opus consilii non est re-
 quendum opus præceptum. Si parentes filii,
 non indigeant, iis etiam invitis recipi potest,
de. 10. q. 2. de Regul.

9. Antequam Novitius recipiatur, diligens in-
 quiritio faciendâ est super ejus vitâ, moribus, ha-
 bitate, & quo spiritu, mente, & zelo Religio-
 nis elegerit, *Bulla Clem. VIII. cum ad Regula-*
tionem. An verò Religionem ingredi, & per con-
 sequens admitti possit, qui vi, fraude, vel spe
 matrimonii virginem defloravit, dixi *Cas. 43. à*
de. 10.

QUÆR. III. Quid circa Novitiatum.

1. Sequentia: 1. Requiritur annus integer à 3.
 receptione habitûs, ita ut Professio antea facta sit
 in-

invalida, *Trid sess. 25. c. 11.* & quidem hoc tempus computandum est à momento ad momentum, ita ut, si vel una hora desit, Professio sit invalida, *Azor. Sanch. Dian. Grassius, Sannig. de reg. 1. n. 3. La Croix. l. 4. n. 13.* Ratio est, quia Trid. requirit annum integrum, sed si desit hora, non est integer; ergo. Idque nunc certum esse per definitionem S. Congregat. ex Barbol. & Fagn. docet *Reiffenst. n. 97*

4. 2. Novitiatus debet esse continuus, si fuerit interruptus, debet de novo inchoari, *Miranda, Pirrh. n. 40. Krimer n. 2680.* & teste Fagn. omnes tunc autem censetur Novitiatus interrumpi, si Novitius vel spontè, vel dimissione à Superiore obtentâ, locum & animum Religionis dimiserit, etiam si tantùm ad unam vel alteram horam, *Stueff. Sanch. Nav. Krimer l. c.* & ita declaravit S. Congreg. apud Fagn. in *c. insinuante num. 36.* quia Tridentinum ad valorem Novitiatus requirit annum continuum, sed si vel una hora per interruptionem Novitiatus cesset, non est annus continuus: ergo. Si Novitius cum licentia Superiorum, sanitatis vel negotiorum causâ, etiam per aliquot menses moretur extra Monasterium, vel egrotet, non interruptitur Novitiatus, sed nec tunc, si Superior Novitium indutum veste seculari cras volebat dimittere, sed mox mutatâ mente vestes Ordinis reddat, aut si Novitius ex intentione abeundi clam dimittat habitum, sed Monasterium non dimittens iterum reinduat, non indigebit novo Novitiatu, quia interruptio non censetur completa, nisi accedat Superiorum dimissio, vel Monasterii egressio.
6. 3. An verò post completum Novitiatum dimissus, & re assumptus indigeat novo Novitiatu, est

mutant AA, si mores Novitii non videantur notabiliter immutati, neque Religio sit interim reformata ad majorem rigorem, probabilius judico Novitiatum non esse necessario renovandum *Pelliz. Sanch. Lezana, Pyrrh. Krimer n. 2694.* quia Tridentinum plus non requirit, quam annum integrum probationis, nec ullâ lege præscribitur, ut Novitiatu & Professio fiant tempore continuo. Novitius ex inconstantia Religionem deseruit, impedit eum de novo probari, si non per annum, tamen ad aliquot tempus.

4. Si Religiosus ad diversam religionem, vel ad alium ejusdem Ordinis Monasterium, quod est reformata & strictioris observantia, transeat, indiget novo Novitiatu, quia novi Monasterii, vel Ordinis asperitates nondum probavit, nec Ordo, vel Monasterium ipsius mores. Econtra si à posteriore Ordine, ad quem legitimè transit, redeat ad priorem, non tenetur in illo repetere Novitiatum, quia jam probavit asperitates prioris Ordinis & hic illius mores; *Pelliz. in man. t. 2. c. 1. q. 2. n. 20.*

5. Si præmissis integro Novitiatu ex defectu ætatis, vel alterius requisiti Professio est invalida, non indiget novo Novitiatu, quia per integrum annum probatus fuit, adeoque expletâ ætate, vel ablato per dispensationem impedimento, satis est, si ratificetur Professio invalidè edita; imò tunc, quando Professio est nulla, quia emissa ante expletum probationis annum, necessarium est totum annum repetere, sed sufficit, si compleatur tempus, quod deerat, & Professio ex novo renovetur, vel ratificetur, quia Novitiatu per Professionem non fuit interruptus, *Sanch. l. de matr. d. 37. à n. 45.*

6. No-

8. 6. Novitius justè ejectus, si reassumatur, debet novum Noviciatum subire, quia judicatus est ineptus ad Ordinem, per consequens Noviciatus ejus non fuit validus, secùs, si injustè ejectus, & per appellationem ad Superiorem fuerit restitutus; nam per accessum ad Superiorem Noviciatus non interruptitur, *Pelliz. q. 26. n. 43.*
9. 7. Novitius, si bonâ fide judicet, religionem sibi non expedire, liberè ad sæculum regredi potest, etiamsi voverit eam intrare, vel in ea perseverare, *Sotus l. 7. q. 2. a. 1. ad 3. Pyrrh. num. 67.* Ratio est, quia *Trid. sess. 25. de Reg. c. 15.* declarat, ipsam professionem seu votum solenne permanenti emissum ante expletum probationis annum nullam habere vim & obligationem; ergò multò minus obligationem pariet, & libertatem regrediendi impediet votum simplex perseverandi. Si voverit ingredi certum Ordinem, & non recipiatur in uno Monasterio, tenetur operam dare, ut recipiatur in altero, & si admissus sine gravi causa egrediatur, peccat mortaliter, & denuò pro susceptione instare tenetur. Si autem principaliter intendit se obligare ad hanc religionem vel ad hunc locum propter specialem complacentiam hujus religionis vel loci, non tenetur ad aliam religionem intrare, si eum illi recipere nolunt *S. Thom. 2. 2. q. 88. a. 3. ad 2. Pontas. V. Vorum Cas. 30.*
10. 8. Novitium injustè ejicientes peccant mortaliter cum obligatione recipiendi, ut dixi *Cas. 42. q. 1.* & ejectus appellare potest ad Superiorem, qui eum restituere debet, *De-Luca, Pignat. Donatus 20. 2. 5 q. 10.* Ratio est, quòd legitime susceptus acquisierit jus ad rem, seu professionem.

9. No

9. Novitio ejecto vel exeunti omnia, quæ se-
 tum tulit, & quæ parentes vel consanguinei ex ejus
 bonis (intellige in tantâ quantitate, quæ liberum
 regressum impedire possint) Monasterio donâ-
 unt, à *Trident. sess. 25. c. 16.* sub anathemate
 reddi jubentur; non tamen ipse habitus, sed ejus
 pretium, quo æstimatur tempore discessûs, ei
 reddi debet, *Barbos. Pelliz. c. 6. num. 28.* Nec
 potest aliquid exigi pro victu vel amictu, nisi ita
 habeat consuetudo, vel de solutione pactum inter-
 fuserit, *Lug. de just. f. 9. à num. 61 La Croix. nu.*
4. Eng. l. 3. t. 31. num. 5. quia redditus Monaste-
 rii non tantum ad alendos professos, sed & Novi-
 tios ordinati sunt, & Novitii Monasterio exhi-
 bent sua officia; ergo dignum est, ut à Monaste-
 rio alantur: & quamvis super victu vel vestitu pa-
 ctum sit, non poterit tamen Novitius ab egressu
 impediri, usque dum solvat; & si tunc non habe-
 at, vel solvere recuset, debet eum postea conve-
 nire & Monasterium sibi imputare, quòd talem
 susceperit, *Sanch. Pelliz. num. 11. Pyrrh. num. 65.*
 Novitius moriatur in Novitiatu, vel antequam
 solvèdè professus, & dos jam soluta sit Monaste-
 rio, restitui debet hæredibus unà cum fructibus,
 & ita decisum esse refert *Barbosa de pot. Episcopi al-*
leg. 101. num. 40. intellige, nisi Novitius, in
 quantum sui juris erat, ante mortem aliter dispo-
 nerit.

QUÆR. III. Quid sit professio, & quæ ejus
 requisita?

R. Professio Religiosa est legitima emissio, vo-
 luntarium solennium in Religione approbatâ; ad ejus
 validitatem requiruntur sequentia: 11.

1. Annus ætatis decimus - sextus completus,
Trid. Sess. 25. de Reg. c. 15. In Ordine no-
 stro

stro Præmonstratensi prohibetur professio fieri ante annum decimum-octavum completum, valet tamen citius facta, quia lex hæc est solum prohibens, non irritans.

2. Prærequiritur annus integer probationis, ut dictum est sup. in probabili periculo mortis valet professio ante expletum Novitium quodam indulgentias, & gratias spirituales, modo tamen annum 16. ætatis compleverit; non autem quodam reliquos effectus, ideoque Novitio reconvalescente reiteranda est, uti ex ipsa Bullâ Pii V. qui illud privilegium concessit Monialibus S. Dominici, probant *Rodrig. Reiffenst. num. 183.* nec in tali casu, nimirum si in periculo mortis fiat professio ante annum probationis completum, & mors ante eundem annum probationis completum sequatur, Monasterium succedit in bonis Novitii vel Novitiæ, sed parentes, & alii qui veniunt ab intestato.

3. Requiritur, ut professio sit libera à metu gravi, & injusto, *Trid. l. c.* Metus gravis reputatur intentatio mortis, mutilationis, inedia, carceris, gravium verberum, stupri, amissio patrimonii vel bonorum. Ita omnes teste *Sanch. l. 4. de mat d. 4* Metus reverentialis non censetur gravis, nisi jungatur cum importunis precibus, minis, aut cum timore gravis, & diuturnæ indignationis parentum; in dubio ad arbitrium iudicis recurrendum est. Ita plurimi apud *Sanch. disp. 6. Donat. Pyrrh. l. c.* Qui puellam invitam cogunt Monasterium ingredi vel volentem ingredi sine causa impediunt, non tantum peccant mortaliter, sed & excommunicantur à *Trid. c. 18.*

4. Ad valorem professionis requiritur, ut acceptetur à Superiore Ordinis cum consensu Conventus, *Rodrig. Laym. Pelliz. t. 3. c. 3. q. 7.* Quia professio est contractus onerosus & reciprocus, & quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari, *R. 29. jur in 6.* Non tamen requiritur, ut singuli consentiant, sed sufficit, si consentiat major pars; imò ex consuetudine fieri potest, ut potestas recipiendi ad solum Superiorem spectet, & tunc eo mortuo nequit Conventus Novitios ad professionem recipere; secus, si ad Conventum & Superiorem simul spectet, *c. fin. de Regul. trans. in 6. Reiffenst. à 168.*

5. Requiritur debitus sexus, unde invalidè prohibetur mulier in Monasterio virorum, vel contra, item hermaphroditus, in quo prævalet unus oppositus, vel in quo uterque sexus est equalis; quia Superiores vel non possunt, vel non consentur talem professionem velle admittere, *Sanch. de mat. l. 7. d. 106.*

6. Invalida est professio non baptizati, quia non est membrum Ecclesiæ, ergo nec Religionis. Si baptismus sit dubius, debet quidem baptizari, tamen videtur pro valore professionis, si est in possessione, *Menoch. l. 6. præcept. 4.*

7. Si professurus interrogetur super defectu delicti, illudque non manifestet, & Superior non intendat eum incorporare cum tali defectu, professio est nulla; si Superior simpliciter consentiat, non recordatus fortè talis defectus, professio est valida, etiamsi consensurus non sciret cognito defectu; nisi sit speciale statutum

V

hu-

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. II.

huiusmodi professionem irritans; proficens cum defectu occulto nocivo Religioni, gravem facit ei injuriam.

13. QUÆR. IV. Qui sint effectus professionis Religiosæ?

Re. Sequentes: 1. Obligatio perpetua ad tria vota substantialia, & manendi in Religione, quod vinculum mutuo Religionis & professi consensu tolli non potest; imò nec Papa facere potest, ut quis manens Religiosus non obligetur tribus istis votis, quia hæc vota sunt de essentiâ status Religiosi; potest tamen Papa ex causâ boni communis dispensare in his votis, & facere de monacho non monachum, *Gloss. in c. 6. de stat. monach. & ibid. Abbas num. 21. Cajet. Nav. Laym. & innumeri apud Sanch. de mat. l. 8. d. 8. num. 4. Mendo diss. 12. num. 37. & Papam sic sæpius dispensasse constat ex historiis apud Baron. ad annum Christi 1041. Ratio est: Papa potest dispensare in votis simplicibus, ut admittunt omnes, ergo & in solennibus, cum solennitas sit inventum Ecclesiæ, *c. un. de votis in 6. Vid. Cas. 107. q. 3.**

2. Remissio omnis culpæ & pœnæ, ita ut à SS. PP. Baptismo æquiparetur, quod *Laym. hic c. 10. num. 1. Pelliz. c. 4. num. 12.* etiam ad renovationem votorum extendunt.

3. Professio commutat vel extinguit omnia vota simplicia prius emissa, *c. scriptura de voto.* ubi dicitur: *Reus fracti voti non habetur, qui temporale obsequium in perpetuam noscitur religionis observantiam commutare.* V. dicenda *Cas. 71.*

4. Aufert irregularitatem ex natalibus provententem in ordine ad suscipiendos S. Ordines, non autem ad prælaturas, *c. 1. de filiis presbyt.* Neque

ollit irregularitates ex aliis culpis vel defecti-
tus ortas,

§. Inhabilitat ad matrimonium subsequens,
dissolvit matrimonium ratum, ut dicam *Cas.*

107. q. 3.

QUÆR. V. Quid circa revalidationem vel re-
clamationem Professionis?

1. Si Professio ex defectu ætatis, liberi con- 14.

stitutus, vel aliter est invalida, Religiosus non te-
netur eam revalidare, sed *Trid. sess. 25. c. 19.*

concedit ei quinquennium à die Professionis,
quo contra eam reclamare valeat; *Et tunc non*

tenetur, nisi causas, quas prætenderit, deduxerit

ad Superiorem suo, & Ordinario. Quòd si autem

habitu spontè (hoc est temerè & sine causâ) di-

scerit, nullatenus ad allegandam quamcunque

causam admittatur, sed ad Monasterium redire

debetur, & tanquam apostata puniatur, interim

non nullo privilegio sui Ordinis juvetur. Ex quo

sequitur Regularem postulanti judicium fieri de

professionis nullitate, ab ipso iudicii limine

repelli, nisi constet eum, in Religionis suæ clau-

strâ morari & habitum Regularem resumpsisse, si

antea deposuerit, ita P. P. Benedictus XIV.

in sua Constitutione quæst. seq. allegandâ, ubi

etiam declarat, qualiter invaliditas professionis

probanda sit.

2. Post quinquennium non amplius auditur, 15.

qui doceat se invaliditatem ignorâsse, vel à recla-
matione, metu, aut fraude fuisse impeditum,
quia impedito non currit tempus, ita antè hac
probabiliter *Suar. Rodriq. Nav. l. 3. conf. 23.*

3. *Castrapalao dis. 2. pun. 7. num. 5.* Ad
contentum tamen *Trid.* verius imò ex jam fatâ Con-
stitutione *Benedicti* certum est, etiam ignoran-
tem

tem post quinquennium non audiri, cum Trid. expressè dicat: *Quinquennium currat à die Professionis tantum*; ergò non à die habitæ notitiæ, & pro hoc declarationes Cardinalium afferunt *Fagnan. Donatus to. 2. t. 12. q. 13. Pignat. to. 3. conf. 37.* Hoc tamen non obstante cum *Sanch. Barbos. Reiffenst. num. 204. Schmalzq. num. 202.* docent ab ignorante invaliditatem, vel aliter impedito, post quinquennium impetrari posse restitutionem in integrum, sed non nisi à Papa, & cum magnâ difficultate, quibus concordat memorata constitutio Benedicti XIV. in quâ facultas concedendi restitutionem in integrum privativè reservatur Sedi Apostolicæ; ita ut iudicibus inferioribus competere nequeat, non obstante quâcunque consuetudine aut Privilegio in contrarium; interim ex quo reclamans se ab Ordine expedire non potest, gaudet omnibus Ordinis privilegiis, & potest absolvi ut alii Religiosi, quia præsumitur esse talis, donec contrarium per sententiam declaretur, potsetque ad Ordines & Superioratum promoveri, nisi expressè reclamaret & diceret, se ratificare non velle, *Sanch. La Croix num. 29.*

16. 3. Si quis in foro externo nullitatem probare non possit, in foro tamen conscientie certus sit, professionem esse nullam, eandemque nunquam expressè, vel tacitè ratificaverit, non obligatur Religione, sed potest discedere, dummodo absque gravi scandalo, vel majori incommodo fieri possit, *Nav. consil. 84. Pyrrh. num. 148. Donat. q. 21.* Ratio est, quòd ad Professionem essentialiter requiratur consensus profitentis, quem lex humana supplere non potest, & Trid. præcipiens post quinquennium non audiri Professionem

essum fundatur in præsumptione ratificationis; ergo Professio nunquam ratificata fuit, manet nulla, nec obstat, quòd ignorans invaliditatem, professionem forsan renovaverit, sive expressè, sive tacitè exercendo officia veri professi, sicut voto in Capitulo, assumendo S. Ordinis, &c. quia ignorantis nullus est consensus, licet incogniti nulla voluntas, *Nav. cons. 5. § 39. c. 4. Pelliz. c. 5. num. 57.* nisi expressè apud se statuatur, quòd velit modò Professionem ratificare, si ab initio fuisset invalida, *Pelliz. Pyrrh. c.*

4. Si Professio sit nulla ex defectu solius consentantis in profitente, tunc revalidari & ratificari potest in secreto coram Deo, nec opus est Superioribus de hoc quicquam dicere; idem probat etiam tenet de Professione invalida ex defectu ætatis, vel alterius necessariò requisiti, quia superiores jam consenserunt in Professionem, & consensus non revocantur, vel saltem sufficit, quòd Papa, qui est supremus Ordinum omnium generalis, consentiat, juxta *c. significatum de reg. & trans. § c. 1. eod. in 6. Barbos. Nav. c. Sanch. La Croix l. 4. n. 31. Reiffenst. num. 219.* ubi id probat ex Trid. & declaratione Cardin. edita 29. Martii 1598. quæ solùm requirit tacitam, vel expressam ratificationem professi, nullam autem mentionem facit novæ acceptationis ex parte Superiorum.

QUÆR. VI. Quid hic amplius pro praxi notandum? 18.

2. Observanda est Constitutio Benedicti PP. XIV. quæ emanavit 4ta Martii anno 1748. in qua non solum confirmat, quæ in præactis Cardin. declarationibus expressa sunt, sed insuper,

ne Religiosus facilè, aut ex ignorantia facti, à Professionis vinculo absolvatur, aut absolutus anxiam vel malè tutam conscientiam vivat, declarat seqq. 1. Decretum S. Synodus Trid, supra cit, comprehendit viros & fœminas, & ipsam Religionem, ita ut sive mas sive fœmina, sive Religio ipsa, cujus aliquando interest, exempli gratia ob defectum non manifestatum sui Alumni Professionem irritam declarari, contra valorem Professionis agere voluerint, non audiant nisi intra quinquennium à die Professionis reclamaverint, & causas, quas prætenderint, coram Superiore suo & Ordinario deduxerint. Si causa intra quinquennium à die Professionis cœpta fuerit, sed reclamans post quinquennium causam prosequi non potuerit, aut neglexerit, coram iisdem iudicibus adhuc prosequi poterit, modo satis constet eam intra præscriptum tempus à reclamante serio intentatam fuisse.

2. Per Superiorem Regularem, qui una cum Ordinario, id est loci Episcopo, super nullitate Professionis, judicare debet, intelligitur Superior localis, nimirum “ Abbas, Guardianus, „ Prior, vel alius quocunque nomine nuncupatus, Præpositus seu Rector illius Cœnobii, in „ quo Reclamans Professionem emisit. De Monialibus statuitur, ut si immediatè subsint Ordinario, ille solus de Professione Reclamantium judicet, „ si vero Moniales regimini Regularium „ subsint, tunc hujusmodi causæ judicari debeant „ à loci Ordinario simul & Superiore Regulari „ ab eo nimirum, cui concreditum est universum monasterii Regimen, non autem à Confessario Regulari Monialium : neque Superior Regularis jus suum cedere potest Ordinario lo-

ci, eique permittere, ut in hujusmodi causis solus procedat aut judicet; permittitur tamen Superiori Regulari, ut si iudicium assumere nolit aut non possit, alium surrogare valeat vel Regularem, vel Ecclesiasticum sæcularem, juris Canonici peritum, qui unà cum Ordinario iudicis partes exerceat; si Ordinarii & Superioris Regularis iudicia inter se discrepent, causa censi debet devoluta ad sedem Apostolicam.

3. Ad probandam invaliditatem non sufficiunt testationes extra judiciales quantumvis juramentatæ, aut etiam quæ ad perpetuam dicuntur; sed requiritur verus & judicialis processus, in quo & *Articuli* exhibeantur ex parte illius, qui adversus Professionem agit, & *Interrogatoria* dentur ab eâ parte, quæ stat pro ipsius professionis validitate, & testes tam super articulis, quam super hujusmodi interrogatoriis examinentur; hac formâ non servatâ, processus ipse, & sententia dependenter ab eo prolata, insanabili nullitatis vitio, corruere censeantur. Sub eadem pœnâ nullitatis decernitur, ut in hoc iudicio citari & audiri debeant, tum defensores monasterii seu cœnobii, in quo Professus vota Religiosa suscepit, tum ipsius Professus consanguinei, sive propinqui, sive alii, quibus bona sua donavit aut cessit, uno verbo, omnes quorum interest illius Professionem sustineri, imprimis autem ii citandi sunt, qui indicati erunt, tanquam authores vel complaciter eidem incussi, ut votis invito se obstringeret.

4. Sicut altéfatus Pontifex anno 1741. decrevit pro causis, super valore matrimonii controvertis, ut in singulis Diœcesibus ab Ordinario de-

putari deberet aliquis probitate & doctrinâ commendatus, qui dicatur *Defensor*, cujus officium esset, in iudicio stare pro validitate matrimonii, ita hic mandat omnibus & singulis locorum Ordinariis, ut personam aliquam similibus qualitatibus præditam, in suis Dioccesibus eligant, cui *Defensoris Professionum*, munus imponant, qui omnia & singula pro valore Professionis agere possit & debeat, quæ injuncta sunt Defensori valoris Matrimonii in præfatâ Constitutione de anno 1741. cujus clausulas concernentes dabo *Cas. CV. quest. 6.* hic omnino applicandas, alioquin omnia sine interventu *Defensoris Acta* aut iudicata, sunt cassa nulla & irrita: mercedem autem *Defensori* præstandam, sicut & reliquas litis expensas, taxabit Judex causæ, solvendas ab iis, quibus à Professo renuntiata fuerunt bona in Religionis ingressu dimissa, si autem non adsint bona renuntiata, aut Professus nil renuntiandum habuerit, ipsâ Religio solvet, si bona temporalia possideat, si verò Ordo temporalia non possideat, *Defensori* professionis satisfieri debet ex pecuniis mulctatum illius tribunalis, in quo causa agitata fuerit.

QUÆR. VII. An professus ad alium ordinem transire possit?

19. R. Id de jure fieri posse, si adsint sequentia:
1. Ut non fiat ex temeritate, levitate, irâ, odio erga Prælatum, sed zelo majoris boni, vel perfectionis consequendæ; si præcesserunt rixæ, aut transitum minatus est, præsumitur finis non bonus, *Sanch. l. 6. mor. c. 17.*
 2. Transitus regulariter fieri debet ad Ordinem strictiorem, & austeriorem, si non ex regulâ, saltem ex modernâ observantiâ talem, *Rodrig. to. 3. q. 52.*

2. 4. 4. *Reiffenst. num. 264* 3. Transitus fi-
 ri non debet cum gravi damno, vel infamiâ
 primæ religionis, quia commune bonum pri-
 mo præferri debet, *Pyrrh. num. 160.* 4.
 requiritur licentia, quam, causâ & fine tran-
 situs examinatis, dare potest immediatus Super-
 ior localis, vel Abbas, *Sylves. Azor. Sanch.*
 5. nec requiritur consilium, vel consensus con-
 ventus in transitum ad strictiorem, secus, si
 ad æqualem, *Pyrrh. num. 65.* quia in tran-
 situ ad strictiorem Religiosus utitur suo jure,
 et in melius commutatur, quod non fit in
 transitu ad æqualem. Dixi, de jure commu-
 ni; nam hodieum pleræque Religiones privile-
 gium habent, vi cuius Religiosi prohibentur
 transire ad Ordinem etiam strictiorem sine expres-
 sa licentiâ Papæ, teste *Donat. to. 1. t. 5. q. 45.*
 Et illa licentia non conceditur, nisi doceatur,
 quod Religio strictior parata sit eum suscipere; &
 antequam suscipiatur, debet transiens exhibere
 litteras dimissorias sui superioris, & licentiam
 Papæ. Hujusmodi transitus non expedire, ne-
 que utiles esse, docent plerique cum

D. Th. 2. 2. q. 189. a 8. &

probat experien-
 tia.

CASUS LXIV.

De obligatione Religiosorum. De
clausurâ. De ejectis, fugitivis,
apostatis, aut habitum
deponentibus.

R Agula monialis præcepta Superiorum, eò quòd
putet esse nimis dura vel inutilia, non observat.
1. Reformationem admittere renuit. 2. Statuta
sub peccato non obligantia negligit Superioribus in
hoc conniventibus. 3. In Novitiatu suos invisit
cum licentiâ solius Abbatisse. 4. Professa petis li-
centiam ab Episcopo vel Superiore Regulari. 5.
Clausuram admittere non vult, quia eam non est
professa. 6. Exit prætextu morbi, aut ad assi-
stendum matri infirma, vel allegat causam fal-
sam, vel cessante causâ non redit. 7. Puellas
& pueros. 8. Sartores, sutores ad clausuram
admittit, Confessarius & Superior ex variis cau-
sis clausuram intrant, v.g. ad suscipiendam investiti-
tionem vel professionem, ad visitationem, ad præsi-
dendum electioni. 9. Hi se excusant per consuetu-
dinem. 10. Monialis per licentiam ab Abbatisse
vel Confessario concessam. 11. Vel ex hoc, quòd
clausura tantùm leviter sit violata. 12. Ad clau-
suram virorum cum aliis admittitur. 13. Et quia
Superiores de eâ dimittendâ deliberant. 14. Ap-
ta sub prætextu adeundi Superiores fugit. 15. Et ad
latitandum vel liberius peccandum habitum dimittit,
vel alium superinduit. 16. Resolutio constabit ex
sequentibus.

QUÆR.

QUÆR. I. Ad quid obligetur Religiosus vi i.
 professionis ?

R. I. Obligatur ad tria vota substantialia pau-
 peratatem, castitatem, obedientiam; paupertas
 erit omne proprium, ut fuse dixi *Cas. 25*. Ca-
 stitas omnem delectationem veneream in- & exter-
 nam; obedientia obligat ad omne illud, quod
 Superior justè præcipit; præcipit autem justè om-
 nia ea, quæ in Regulis & Statutis sui Ordinis con-
 tinentur, vel ad eorum, votorumque meliorem
 observantiam conducunt, dummodo non sint ex-
 hibentia, & ab instituto Ordinis planè aliena;
 licet quavis continua carnis abstinencia, vestium
 prolixitas, disciplinæ aliæque corporis maceratio-
 nes tutiorem fortè reddant castitatem, propterea
 tamen non possunt continuò præcipi, sed solùm
 in tempore, & moderatè, aut in pœnam, vel
 in casu, quando alia media ad domandam carnem
 non suppetunt. Superior nunquam censetur vel-
 le obligare sub culpa, nisi ex verbis, vel modo
 præcipiendi id colligi possit, ut si dicat: Præci-
 pi in virtute S. Obedientiæ, in nomine JESU
 Christi, quantum possum, &c. tunc in materia
 gravi non obedire erit mortale; secùs, tantum
 veniale, *Sancti. l. 6. mor. c. 4. num. 70*. In du-
 bium, an præceptum sit justum, utile vel hone-
 stum, præsumptio stat pro Superiore, utpote cu-
 jus potestas præceptiva est in possessione, idque
 spectat bonum commune; & dato, quòd Superi-
 or errat, tamen subditus obediendo non carebit
 suo merito. Sed quid, si Superiores velint re-
 formationem inducere, vel regulam ad primæ-
 rum rigorem revocare, an subditi teneantur obe-
 dere, maximè ii, qui professi sunt ante ejus re-
 formationem? R. I. Si primævus rigor est miti-
 ga-

gatus ex privilegio Apostolico, decreto Ordinis, vel ex rationabili consuetudine remittente v. g. vigilias nocturnas, continua cilicia, abstinentiam perpetuam à carnibus, &c. tuncii, qui ejusmodi rigorem professi non sunt, non tenentur eum admittere; quia ex consensu superiorum, vel ex rationabili consuetudine est abrogatus. R. 2. Si relaxatio inducta est ex negligentia Superiorum, tendatque in destructionem disciplinae, scandala aut votorum substantialium violationem, tenentur omnes etiam ante reformationem professi eam admittere; quia ejusmodi consuetudo utpote irrationabilis non jus, sed corruptelam induxit; attamen novus ille rigor non debet esse nimius, & multum à moderatâ observantiâ alienus: quia perfectio hominis religiosi non consistit in summo rigore, & vitæ austeritate, quàm multi sine corporis & animæ, ac etiam desperationis periculo fere non possent, sed in perfectione amoris Dei, ad quem etiam in Ordine mitigatiore sufficientia media esse queunt, & antecedenter professi hunc rigorem in Novitiatu non sunt experti, neque præsumi possunt ad illum in professione se obligare voluisse, *Eng. l. 1. decret. 1. 2. numer. 124. Fagn. in c. recolentes de Stat. Monach. à numer. 5. Zæf. l. 3. t. 35. numer. 9. Pyrrhing. ibid. num. 14. Schmalzgrüb. ibid. num. 78.* ubi dicit ad inducendum novum rigorem requiri consensum majoris partis Capituli. At nunquid etiam Moniales tenentur suis Priorissis & Abbatissis obedire in iis quæ sunt Ordinis & statutorum? R. affirm. nam quamvis Abbatissæ & Priorissæ non habeant nec habere possint jurisdictionem spirituales super moniales, ha-

ent tamen super illas potestatem dominativam & domesticam similem illi quam habet pater in filios mater familias in domesticos ut docet *S. Thom in dist. 19. q. 1. a. 1. quæstunc. 3. & 4* & Theologi communiter: & ideo tenentur moniales sub gravi peccato suis Abbatissis & Priorissis obedire in materiâ gravi, sicut filiû parentibus ob similem rationem. nequeunt tamen Abbatissæ suis aliquid accipere sub pœnâ excommunicationis, aut alterius censuræ ob defectum jurisdictionis spiritalis.

2. Altera obligatio Religiosi est ad servandas 3. Ordinis sui constitutiones & regulas, quæ si sint præceptivæ, obligant juxta qualitatem materiæ præcipite, vel læviter, si purum contineant monitionem, vel sint purè directivæ, per se loquendo, non est peccatum eis contravenire. Dico: per se loquendo; nam per accidens ordinariè erit veniale ex affectu tepiditatis, acediæ, otiositatis; vel etiam mortale, si adsit contemptus Regulæ, vel Superioris, *D. Th. 2. 2. q. 186. a 10.* Imò communis est sententia, quòd mortaliter peccet, qui nullum habet perfectionis studium, aut ex consuetudine, vel levitate quaslibet regulas vel præcepta de se non obligantia infringit; quia ordinariè adest contemptus virtualis, grave damnum disciplinæ, vel scandalum; quia alii ejus exemplum ad idem faciendum pertrahuntur, vel facit se Ordini & Superioribus onerosum, aut Ordine indignum, *Suar. Laym. l. 4. c. 5. c. 9. num. 9.* Ratio à priori est, quia omnis Religiosus tenetur ad mortali tendere ad perfectionem seu finem suæ vocationis, idque per media à suo Ordine præscripta; atque si illa media plerùmque ex levitate

tate vel consuetudine negligat, verè non tendit ad perfectionem, imò facit se ineptum ad perfectionem sui Ordinis consequendam: sic quamvis nullum sit peccatum die festo dormire, si tamen per dormitionem me voluntariè faciam ineptum ad audiendam Missam, pecco mortaliter: ergo quamvis Regulæ de se non obligent sub peccato, si tamen per familiarem earum prævaricationem fiam ineptus ad finem vocationis, aut inferam grave damnum disciplinæ, vel scandalum communitati, pecco mortaliter: quod à potiori locum habet, si negligentur ea, quæ ad finem perfectionis religiosæ magis sunt necessaria, v.g. meditatio, examen conscientiæ, occupatio temporis, lectio spiritualis, aut si quis vanis otiosisque rebus animum occupando se ad ejusmodi exercitia, vel aliàs Ordinis functiones continuò reddat ineptum. Vid. etiam quæ dixi *Cas. 10. num. 5. & seqq.*

Maxima quoque hic est obligatio Superiorum, qui connivendo etiam in levioribus, facillè peccare possunt mortaliter, ubi subditi forsitan non peccant nisi venialiter, ut, si ex timore vel respectu humano, ex desidiâ, aut quia in iisdem & ipsi culpabiles sunt, non corrigunt eos, qui v.g. silentium liberiùs frangunt, otio torpent, segniùs ad Ecclesiam accurrunt, curiositatibus vacant, potum vel cibum extra horarium sectantur &c. hæc enim & similia si frequenter & impunè fiant, & non cum effectu & conatu debito præpediantur, paulatim totam disciplinam regularem convellunt, aut saltem notabile damnum non solum præsentem, sed & pro futuro inferunt; ubi verò est grave damnum, ubi est & gravis culpa in eo, qui illud ex officio impedire debebat *Dian. de Dm. reg.*

reg. R. 38. Pelliz. Lezan. Sanch. in dec. l. 1. c. 6
num. 19.

QUÆR. II Quid circa clausuram monia-
lium?

38. Tenenda esse sequentia: 1 Clausuram se- 4.
rius præcipit Pius V, Bonif. VII. *Trid. sess. 25.*
reg. c. 5. Greg. VIII. Paulus V. quorum decre-
ta innovavit Alex. VIII. præcepitque sub pœnâ nul-
lati, neimposterum ad habitum Regularem admit-
tantur Novitiæ, vel jam in probationis anno existen-
tes professiones excipiantur, nisi monasterium, in
quo vestiri, vel profiteri cupiunt, amplexum sit, &
ut antequam observet clausuram juxta normam, quam
superius relati Pontifices præscripserunt. Et quam-
vis hæc decreta in diœcesi Colonensi 30. Aprilis
1690. de mandato Archi Episcopi Josephi Clem.
publicata sint, nondum tamen planè ad praxin
ob monasteriorum paupertatem deduci po-
terunt. In iisdem decretis statuitur, ut monia-
liæ (intellige professæ, nam Novitiæ in odiosis &
venialibus non veniunt nomine monialium) sine
licentiâ in scriptis obtentâ clausuram egrediens,
Superior sine justa causâ licentiam concedens,
& omnes, qui eam sic egressam recipiunt, vel
comitantur, incurrant excommunicationem ma-
ximam Papæ reservatam ipso facto sine ulteriore de-
claratione; Superior insuper fit inhabilis ad omnes
separates & officia; posse tamen ab hac excom-
municatione, si occulta sit, absolvi Episco-
pum, docet *Delbene de imm. c. 19. dub. 22. num.*
1. quia *Trid. sess. 24. c. 6. de reform.* concedit
Episcopo omnes casus occultos; imò possunt Re-
gulari privilegiati toties quoties absolvi
ab hac excommunicatione etiam publicâ; quia
habent privilegium absolvendi ab omnibus Papæ
ex-

extra Bullam Cœnæ reservatis, *Leur. l. 3. tit. 35. q. 918.*

5. 2. Licentiam egrediendi dare potest solus Episcopus non tantum monialibus subditis, sed etiam exemptis, ut in terminis habet Constitutio Pii V. circa Pastoralis apud *Reiffenst. l. 3. t. 35. num. 37.* & ibid. *Fyrrh. num. 37. Leur. q. 916. Barbos. de potes. Episc. alleg. 102. à num. 5.* ubi docet, moniales etiam exemptas quoad clausuram subesse Episcopo, ab eoque visitari, ad clausuram cogi, & Superiores sine interventu Episcopi exitum concedentes tanquam clausuræ violatores ab Episcopo puniri posse, prout declaravit S. Congregatio apud *Hiac donatum to. 1. t. 3. q. 1.* quod quidem de jure verum est, sed non ex toto in praxi receptum; videmus enim passim Regulares exemptos Monialibus sibi subjectis licentiam egrediendi concedere, Episcopo non requisito.
6. 3. Episcopus autoritate Apostolica potest Monialibus etiam exemptis strictam clausuram præcipere, etiam si eam expressè non sint professæ; quia id est conforme primæ earum regulæ, & necessarium ad votorum observantiam, idèque indirectè includitur in Professione, quam emisserunt, *D. Th. Quodl. 10. a. 10. Delbene dub. 3. §. 1. Leur. q. 913. La Croix l. 4. num. 68.* quare Superiores à professuris vel etiam investitiendis meritò exigunt, ut se in scriptis obligent ad acceptandam clausuram, reformationem, strictiorem Regularum observantiam, &c. *Less. in auct. V. Religiosus.*
7. 4. Causa exitûs debet esse gravissima, ut flagrans incendium, pestis, epidimia, lepra, vel similis morbus contagiosus, aut alia causa æque

gravis vel gravior, ut inundatio, incurfus hominum, præsertim hæreticorum, vel infidelium, non sufficere, quòd monialis laboret gravi morbo, à quo in Monasterio curari non possit, docent *Suar. Lav. Pyrrh. num. 34. & ibid. Schmalzgrub. l. 3. c. 35. Reiffenst. num. 32. Douaius to. 4. q. 2. Leur. q. 915.* quia defendere se contra morbum est juris naturalis, & leges humanæ non obligant cum periculo vitæ; unde sæpè videmus à doctis & piis Episcopis monialibus balnea permitti. Causa invisendi amicos, vel assistendi matri infirmæ non subsistit, nisi fortè raro casu excuset consuetudo legitimè introducta, & ad decem saltem annos continuata. Licentia dolo, metu, vel per falsam causam obventa, irrita est, & monialem non excusat. Imò *Schmalzgr. num. 108. Leur. q. 917. num. 2.* cum hoc docent, monialem prædictas pœnas incurere, si legitimè egressa cessante egressus causâ non moretur.

Idem Trid, sub eadem excommunicatione 8. non quidem per Trid. sed ex stylo curiæ reservata, teste *Schmalzgr. num. 126.*) prohibet, ne claustram monialium sine licentiâ in scriptis tenentâ ulla persona ad alliciendum, vel ad carcerem peccandum apta, sive mas, sive fœmina, admittatur. Attamen puellas educationis causâ ab anno septimo ad vigesimum quintum cum consensu Superiorum ad locum à dormitorio monialium separatum admitti posse, declaravit Congreg. apud Quarantum in *Summâ Bullarij. Monasteria monialium.* Qualiter conjugatæ, viduæ & ancillæ sæculares admitti possint, vid. X apud

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. II.

apud *Sanch. sup. Barbos. num. 61.* praxis & consuetudo hic maximè sunt attendenda.

9. 6. Causa ingressus debet esse gravis & necessaria, ut si organum, horologium, ædificium sint reparanda; si agræ vena est secanda, si vestis à sartore est metienda, quod alii dicunt in ostio clausuræ fieri debere; tutor ex antiquis calceis mensuram sumere potest. Confessarius Regularis licitè ingreditur, & pro majori decencia cum socio, quoties monialis ægra etiam ex mera devotione confiteri vel communicare petit, ut declaravit S. Congreg. apud *Delbene d. 41. num. 15.* Imò Confessarium diebus saltem Festis, & Dominicis in infirmariâ mulierum ex concessione Leon. X. celebrare posse, ut agra Missam audiat, docent *Barb. num. 4. Rodrig. 10. 1. 9. 47. a. 4. Miranda de Sanctim. q. 2. a. 18.* ubi probat hoc privilegium nullibi esse revocatum.

De cætero nec ipse Episcopus aut Superiores clausuram ingredi possunt, præterquam in casibus necessariis, qualis censetur causa visitationis, *Sanch. num. 54. Barb. num. 45.* ita tamen, ut sint comitati duobus vel tribus sociis Religiosis. Inter causas autem iustas non reputatur vestire Novitias, vel suscipere Professiones, idque decisum esse à S. Congreg. docet *Barb. l. 1. juris Eccl. c. 44. num. 151.* similiter non licet ingredi ex causâ præsidendi electioni, *Trid. c. 7.*

10. 7. Certum est consuetudinem saltem decem annis continuatam contra clausuram quodammodo & ingressum prævalere posse, cum sit jure humano introducta, *Reiffenst. num. 66.* & experientia constat, quod multis in locis, inquit Sylvius p. 1. *V. Clausura Cas. V. voveatur & servetur à monialibus bona clausura, etiamsi ea non servetur*

omni rigore, qui est in Italiâ, sed modificata
iuxta personarum, locorum & temporum necessitates.

Nec opus videtur tanto rigore, ubi non sunt tan-
ta seductionum pericula; si verò clausura adeò
laxaretur, ut castitas non esset satis tuta, & ver-
geret in destructionem Religiosæ disciplinæ, con-
suetudo fieret irrationabilis, & per Superiores om-
niò tollenda, idque tremendis verbis Episcopis
mandat *Trid. c. 5.*

8. Licentiam ingrediendi clausuram monialium
Episcopo subjectarum dat Episcopus, ad Mona- 11.
stria exempta dat Superior Regularis, *Barb. nu.*
10. Reiffenst. num. 57. ubi pro hoc adducit decla-
rationem Cardin. & qui potest aliis dare licentiam,
ex eadem causâ etiam sibi dare potest. Abbatissa
hanc licentiam dare non potest, nisi in repentinâ
necessitate Medico, Confessario, chirurgo, opi-
cei, &c. tum ex consuetudine, tum ex tacito
Episcopi consensu, DD. cit.

9. Finitâ causâ statim redeundum est, exigui- 12.
us trahere moram urbanitatis vel etiam curiosita-
tis gratiâ, vel nullum, vel tantùm veniale pecca-
tum est; datur enim hîc parvitas materiæ, sicut
si quis tantùm unum alterùmve pedem clausuræ
venerat, & statim recedat; *Sanch. Rodrig. l. c. La*
Croix n. 84. Reiffenst. n. 65.

QUÆR III. Quid circa clausuram viro- 13.
rum?

10. Seqq. 1. Pius V. Greg. XIII. severè pro-
hibuerunt, ne ullæ mulieres, quæ peccato coo-
perari possunt, ad clausuram virorum admittan-
tur, exceptis Reginis, Ducissis & Fundatricibus
earumque pedissequis, *Rodrig. Pelliz. Laym c.*
12. num. 5. La Croix num. 87. testatur, etiam Co-
munitas in Germaniâ admitti, & clausurâ semel

apertâ non tantùm pedissequas, sed & qualvis alias.

2. Ingredientes ipso facto incurrunt excommunicationem Papæ reservatam, uti & Religiosi admittentes, qui insuper incurrunt suspensionem à Divinis, privationem officiorum, & inhabilitatem ad ea, *Delbene d. 79.* In Processionibus, Vigiliis, Missis, Concionibus, &c. si ita consuetudo habeat, quævis mulieres cum populo clausuram intrare possunt, dummodo arceantur ab officinis internis,

3. *Rodrig. sup. Enge. Schmalzgr. Laym. sup. Pyrrh. num. 43.* docent prohibitionem Pii V. tantùm comprehendere mulieres ingredientis sub prætextu privilegii Apostolici. Econtrâ *Nav. Pelliz. Donat. Suar. 10. 4. de Rêl. t. 8. l. 1. c. 7. num. 9. Reiffenstul. num. 73.* probabilis docent, omnes mulieres etiam sine prætextu privilegii intrantes, vel eas admittentes, peccare mortaliter, & incurrere excommunicationem; ita enim habet Declaratio Pii V. inserta Bullario Cherub. *Declaramus fuisse & esse mentem & intentionem nostram, quòd prædicta litora non solum comprehendant mulieres habere præcedentes facultatem & indulta ingrediendi Monasteria, sed etiam mulieres quascunque alias in genere & in specie.* Nec obstat, quòd hæc Declaratio hic fortè non sit promulgata; nam declarationes non sunt necessariò promulgandæ, quia non afferunt novam legem, sed explicant antiquam, quæ jam promulgata est. Melius dicit *Laym. num. 4.* illam declarationem in Germania non esse in tanto rigore receptam, & consuetudinem rationabili contra clausuram prævalere posse, dixi supra.

QUÆR.

QUÆR. IV. Quid circa Religiosos ejectos, fugitivos, Apostatas, & habitum dimittentes?

Re. I. Quamvis olim ob varias causas Professus expelli potuerit, hodie tamen nullus ejici potest, nisi sit verè incorrigibilis, hoc est, super delicto gravi, publico & scandaloso ter monitus & punitus, ac unius anni spatio in carcere in jejunio & pœnitentia probatus; demùm *ab ipso generali tantùm de consilio & consensu sex Patrum... in Capitulo generali eligendorum plenè probatis causis expulsionis* condemnatus fuerit, uti declaravit S. Congregatio jussu Urbani VIII, edita 21. Septembris 1628. Ejectus tenetur non tantùm ad vota substantialia, jejunia, abstinentias & alia Ordinis Statuta, sed & tenetur se corrigere, ut iterum ad Ordinem admitti possit, *Sanch. l. 1. mor. c. 9. num. 25. Donat. to. 1. t. 8. q. 52. Pyrrh. à num. 169.* De cætero benè notat Landmeter, hodie dum vix aliam ejectionem locum habere, quàm quæ fit perpetui carceris damnatione, & ita declaravit S. Congreg. 19. Junii 1773.

Re. 2. Religiosus sine licentiâ deserens Monasterium animo ad tempus vagandi, sed iterum redeundi, vocatur fugitivus; si fugiat animo nunquam redeundi, sive cum, sive absque habitu, est apostata, *Sanch. c. 8. num. 4. Pyrrh. num. 187. Donat. t. 6. q. 2. Reissenst. à num. 144.* Et quamvis de jure communi fugitivus vel apostata excommunicationem non incurrant, nisi habitum dimiserint, *Sanch. num. 11. Donat. q. 6.* attamen in plerisque Ordinibus, & in specie in S. Ordine nostro Præmonstrat. *Dist. 3. c. 9. num. 1.* Apostata etiam non dimisso habitu

habetur ut excommunicatus, à quâ pœnâ num.
19. eximitur fugitivus; inter fugitivos reputatur,
qui à Conventibus recedunt etiam prætextu
Superiores adeundi, nisi obtentâ ab iisdem in
scriptis licentiâ, aut docere possint se injustè ver-
atos licentiam petiisse, & non impetrâsse, *Trid.*
sess. 25. c. 4. de Reg. Sixtus V. in Const. ad Ro-
manum.

16. R. III. Omnes Religiosi non fugitivi, qui ha-
bitum temerè dimittunt, ut celent statum, &
liberiùs vagentur, peccant mortaliter, & incur-
runt excommunicationem latam à Paulo & Pio IV.
Dico, qui temerè dimittunt, ut celent statum,
& liberiùs vagentur; nam qui habitum dimittunt
in ludo vel recreatione, ut sint velociore, ut
natent, vel etiam fornicationis gratiâ, dum-
modo primariò non intendunt celare statum
suum, sed fornicari, pœnam hanc non incur-
runt. Idem à potiori tenet, si quis ex justâ
causâ, v. g. ad evitandum damnum, scanda-
lum, vel infamiam habitum dimittat; siue cau-
sâ ad horam dimittere videtur tantùm venia-
le ob parvitatem materiæ. Portare habitum
Regularem absconditum sub aliis vestibus, ita,
ut dignosci non possit, probabiliùs continetur sub
dicta prohibitione, & est per se peccatum mor-
tale; probabile tamen est non incurri censuram;
quia verba pœnalia strictè interpretanda sunt de
propriè habitum dimittente, *Sayr. Sum.*

Castrop. t. 16. d. 4.

p. 6.

CASUS LXV.

De Religione, prout est virtus, &
de vitiis eidem opositis, &
in specie de superstit. divi-
nat. magiâ, &c.

Aburtia à Parocho Jansenistâ, 1. Jubetur Sanctos
non invocare, S. Crucem & imagines non ado-
rare, 2. sed ipsa nimium devota reliquias sui Con-
sularii osculo, jejunio, oratione & Missa Sacrificio
decorat, 3. ad varios effectus utitur, 4. in Ec-
clesiâ & Sacristiâ indecentia tractat, 5. Verbis
vris abutitur, 6. Ceremonias varias veteris Te-
amenti observat, 7. Egyptios consulit, ex som-
niis, astris, manuum lineamentis varia pradicat,
in quâ tredecim sunt, non vult accumbere,
8. 9. 10. Aquâ benedictâ, crucibus, aliter ve-
ros sanos, canes mutos reddit, credit se à do-
lore dentium immunem, si in Paschate à carnibus
abstineat. 11. Infirma adhibet medicinas de su-
perstitione suspectas. 12. Medicum de magiâ sus-
ceptum consulit. 13. Et petit ab eo tolli maleficium,
si quod sit. 14. Rebus à sagâ vel damone acceptis
utitur. 15. A Deo per miraculum petit instrui &
sua internâ peccatorum confessione salvari. 16. Ex
poco, irâ, aut malâ consuetudine, in Deum, San-
ctos, parentes, & bestias convitia evomit, verbis S.
Scriptura abutitur. 17. Damonem in obsessio adjurat,
petit, ut exeat in sagam vel ejus vaccam, & multa
ab eo interrogat. 18. Pro Resol.

X 4

QUÆR.

QUÆR. I. Quid circa virtutem Religionis?

1. R. Seqq. 1. Religio est virtus supernaturalis, ordinans creaturam rationalem ad cultum DEO debitum; hic autem cultus præcipuè consistit in actibus in- & externis fidei, spei, charitatis, orationis, adorationis, in usu Sacramentorum, in observatione juramentorum, votorum, in jejuniis, in cultu Sanctorum, &c. de quibus suis locis vel actum est, vel agetur.

2. Adoratio est actus sive in-sive externus, quo per nostram submissionem profiteamur alterius excellentiam; estque triplex, latria dulia, & adoratio politica; latria est cultus soli DEO debitus ob infinitam ejus excellentiam; dulia est cultus debitus excellentiæ creaturæ supernaturali; si hæc excellentia est extraordinaria, veluti maternitas B. M. V. & sanctitas creata humanitatis Christi; cultus his debitus vocatur hyperdulia; adoratio politica est cultus ob excellentiam aliquam creaturam naturalem, qualis exhibetur Principi, Regi, aliisque Superioribus.

2. 3. Certum est contra hæreticos, B. V. & Sanctoſeorumque reliquias, modò de his authenticè conſtet, & imagines honorandas esse cultu duliæ, cum hac tamen distinctione, quòd Christus, B. V. & Sancti honorentur cultu absoluto, hoc est, propter excellentiam illis propriam, imagines vero & reliquiæ colantur cultu respectivo in ordine ad excellentiam, quæ inest, non ipsis, sed Christo, B. V. vel Sanctis; sic cruceſ, clavi, aliæque Christi Domini reliquiæ adorantur cultu latriæ respectivo propter Divinitatem non sibi, sed Christo intrinsecam, quam ipsa quodammodo repræſentant.

QUÆR.

QUÆR. II. Quæ sint vitia religioni oppo-

re. Seq. Superstitio, sacrilegium, blasphemia, perjurium, votorum neglectus, &c. De his primis agemus in præfati, de reliquis in Casu seq. Itaque

1. Superstitio est indebitus veri, vel falsi Numini cultus, quando scilicet vel creaturæ exhibetur cultus soli DEO debitus, ut fit in idololatria, magia, divinatione, vana observantiâ, maleficio, &c. de quibus mox singulatim; vel DEO exhibetur cultus falsus, profanus, ut si DEUM colas per ritus Calvinisticos, Mahumetanos, vel similes; in his semper peccas mortaliter, si factis profiteris DEUM approbare falsas sectas; idem est; si DEUM velis colere per actum peccatum, v. g. ebrietatem, fornicationem, mendacium, aut exponendo vel colendo scienter falsas reliquias, promulgando falsa miracula, &c. Nav. Sanch. l. 2. mor. c. 37. an. 7. hoc est æquivalenter dicere, DEUM ejusmodi peccata amare, approbare, &c. quæ est gravis DEUM irreverentia; DEUM verò colere per actum profanum, superfluum, ut si in Missâ adus ceremonias vel orationes ab Ecclesiâ non præscriptas, ob levitatem materiæ poteris tantum peccare venialiter, Cajet. 2. 2. q. 95. a. 1. Less. l. 2. 34. dub. 1.

2. Idololatria est, cultum seu honorem soli DEO debitum tribuere falso Numini, estque peccatum de se gravissimum. de hac V. C. XIV. num. 12.

3. Ex pacto expresso vel tacito à dæmone expectare, vel petere effectus miros, propriè vocatur *Magia*.

X 5

4. Ex

4. Ex simili pacto petere vel expectare à dæmone revelationem secreti, v. g. thesauri absconditi, futuri mariti, &c. dicitur. *Divinatio.*

5. Per media impropportionata, & per consequens ope im- vel explicitâ diaboli procurare fanitates, benevolentias, amores, divitias, &c. dicitur. *Vana observantia.*

6. *Maleficium* est vis & potestas nocendi aliis ex pacto expresso vel tacito cum dæmone; pactum expressum est, quando cum dæmone convenis, vel eum invocas pro habendo tali effectu: *Pactum implicitum* (quod serviat pro regulâ generali) est, quando adhibes media inutilia, qua scis neque ex vi suâ naturali, neque ex Dei vel Ecclesie institutione, habere virtutem causandi talem effectum, ideòque implicitè ejusmodi effectum expectas à diabolo, ut si quis per peregrina signa vel verba, per figuras inutiles, per falsitates, v. g. per febrim Christi, auret morbos, &c. omnis effectus, sive sit divinatio, observatio, vel maleficium, qui fit ex tacito vel expresso ejusmodi pacto, semper est peccatum mortale, nisi excuset ignorantia, vel inadvertentia, *Cajet. a. 1. Suar. Less. dub. 8. Sanch. c. 38. Spor. t. 2. c. 9.* Putant quidem plures apud *Sanch. n. 20. Castropalao hic punct. 3. n. 6.* tantum peccari venialiter, si quis ex joco utatur mediis vanis & impropportionatis, non quidem credens, sed tantum volens experiri, an talis effectus sequatur, sed oppositum est tenendum. Ratio est, quia cum scias, media illa esse impropportionata, vis tentare, & experiri, annon sortè dæmon se immisceat, adeòque tentas cum dæmone habere societatem, eumque invocas sub conditione, ut si pactus sit, talem effectum producat, quod videtur esse mortaliter malum, etiamsi fiat ex joco.

à dz
con-
onfe-
fani-
dici-
is ex
ctum
s, vel
ctum
est,
ex vi
ione,
oque
ulo,
figu-
hri-
ve fit
it ex
pec-
mad-
b. c.
apud
ntum
is va-
s, sed
atur,
quia
a, vis
se im-
ere lo-
e, ut
d vide-
x joco-
Cr

l. c. La Croix l. 3. p. 1. num. II. nec
stat, quod quis fortè protestetur, se nullam
habere communicationem cum dæmone ;
hæc protestatio est factò contraria, &
frivola.

7. *Sacrilegium* propriè est rei sacræ seu cultui
deputatæ, indigna tractatio; est ex genere
peccatum mortale, & quidem eò gravius quòd
violata est magis sacræ; admittit tamen parvi-
tatem materiæ, ut si quis in templo leviter confa-
betur, rem levem furetur &c. Est autem sacrile-
gium triplex: reale, personale, locale: circa
accipe sequentia. Primò *Sacrilegium Reale*
quod circa res sacræ committitur, v. g. Sa-
cramenta indignè recipiendo, ministrando, con-
secrando, irridendo &c. sacram scripturam, Ec-
clesiæ caeremonias, hymnos, litanias &c. ad las-
civias, facetias, superstitiones, hæretes stabili-
&c. adhibendo. Sacras imagines, reliqui-
as sanctorum, calices, vasa, ornamenta sacræ,
tractando, spernendo, projiciendo, profa-
nando &c. Item bona Ecclesiæ in ministrorum su-
mationem aut usum Ecclesiæ deputata furando,
dirigendo, destruendo &c. 2dò *Sacrilegium*
ocale est violatio loci sacræ, id est ad Dei cultum
publicè deputati, ut sunt Ecclesia, sacellum pub-
licum, altare &c. Violatur autem locus sacer
vario modo per actionem pollutentem, puta ho-
cidium, illicitam Sanguinis vel seminis effusio-
nem, sepulturam non baptizati, vel excommu-
nicati non tolerati, de quo vide *Cas. 94. num. 11.*
§ 99. item violatur per actus profanos in loco
sacro fieri specialiter prohibitos, quales sunt stre-
pitus forenses, meretræ vel nundinæ, convi-
vium, choreæ, confabulationes, colloquia vana
&

& scæda, furtum rei siue sacræ siue non sacræ; item violatur Ecclesia per illius effractionem, aut spoliationem, quæ duo conjuncta inducunt excommunicationem latæ sententiæ, demum violatur Ecclesia quoties violatur asylum siue privilegium ei concessum, ut ex ea violenter vel fraudulenter non extrahatur persona, quæ post delictum aliquod capitale illuc confugit asyli siue securitatis causâ, excipere nisi sit delictum in jure exceptum, velut lesio supremi principis à subdito; devastatio nocturna agrorum, vinearum; publica latrocinia assassinium, quò quis conductus ab alio, hominem incautum interficit, ubi & uterque occidens & conducens privatur asyli immunitate, sicut & omnes ii qui occidunt vel hominem mutilant membro in ipsa Ecclesiâ; quibus ex constitutione novissimâ Benedicti XIII. accedit omne homicidium animo præmeditato commissum. jure autem asyli gaudent Ecclesiæ, Palatia Episcopalia, Monasteria, Orphanotrophia, Xenodochia, si sint cum auctoritate Episcopi stabiliter erecta cum aliquo Sacello vel oratorio publico, item loca Ecclesiæ connexa ut turre, campanile, sacristia, atrium, porticus, cœmiterium &c. ita ut omnis, qui Reum ex his locis expellit, aut inique impedit ne illuc confugiat, peccet mortaliter. Tertio Sacilegium *Personale* est violatio seu læsio reverentiæ aut immunitatis Clerico, vel Religioso siue professo siue Novitio debitæ; hujus criminis sunt rei qui in Clericos aut Religiosos (quo nomine veniunt etiam Moniales) manus violentas injiciunt occidendo, lædendo, percutiendo aut aliâ gravem injuriâ officiando; qui eosdem ad tribunal secularare pertrahunt, aut eis injustè vectigalia imponunt, sicut & omnes ii, qui in personam sacratam actum luxuriæ exercent.

8. *Blasphemia* est convitium, seu verbum contumeliosum contra Deum, res sacras, aut Sanctos, vel alias creaturas, in quantum referuntur ad Deum, eorumque inhonoratio in Deum referenda; hinc convitia in Sanctos, in res sacras, in Sacramenta, in Crucem aut Passionem Domini; in imagines, in Reliquias Christi, & in Actorem, semper est blasphemia; quia sancta semper apprehenduntur referri in Deum tanquam in Authorem, non item alia creaturae, ideoque, qui maledicit patri, peccat quidem contra preceptum quartum de honorandis parentibus, sed tamen est blasphemus; omnis contumelia contra Deum & Sanctos etiam ex joco prolata semper est mortale, utpote gravis in Deum irreverentia; putat tamen Tamb. cum aliis, non esse mortale, si quis ex joco leve quid diceret de sanctis, quia homines sunt, v. g. Crispinum futurum, &c. reliqua dabit resolutio Casus, quem

6. 1. Sanctos, & sanctas reliquias colendas constat ex q. 1. cultu tamen publico non debent colere, nisi illos Sanctos, qui canonisatione, vel communi Ecclesiae approbatione sunt tales; cultus publicus autem vocatur, qui fit nomine Ecclesiae, ab eaque est institutus, ut Sacrificium Missae, constructio Altaris, etiam privati, in Sancti honorem, nomen Sancti ponere in Litanis etiam privatis, aut de eo Collectam dicere in Missa, ejus imaginem in Ecclesia vel altaribus exponere, &c. defunctum tamen, si consideratis miraculis, vitae sanctitate aliisque indicibus prudenter judicas sanctum, quamvis non Ecclesia pro tali nondum sit declaratus, potes honorare cultu privato, v. g. pedes, & reliquias ejus

ejus deosculari, imaginem ejus domi habere, preces ad eum fundere, jejunium & votum ei concupere, &c. quia hæc non fiunt nomine Ecclesiæ, nec pro publico cultu reputantur, *Bon. Sanct. in dec. c. 43. num. 3. Reiffenst. l. 3. decret. t. 45. d. num. 18.* ubi de super refert Constitut. Urban. VIII.

7. 2. Peccat Saburtia exercendo ceremonias Veteris Testamenti, præsertim eas, quæ repræsentant Christum adhuc venturum, utpote ejus Agni Paschalis, circumcisio &c. tales enim ceremoniæ nunc sunt abolitæ, vanæ, falsæ & superstiosæ.
8. 3. Saburtia futura prædicendo seu divinando, quandòque peccat, quandòque non peccat; si prædicat ex signis omninò improprietatis, quæ nec ex se, nec ex constitutione Dei aut Ecclesiæ, cum effectu prænunciato connexionem habent, est manifesta superstitio, quia tunc talis effectus non potest credi futurus à Deo, quia hic ejusmodi divinationes gravissimè prohibet; neque ab angelis aut beatis, quia hi nequeunt agere contra Dei præceptum; neque ex naturali virtute signorum, ut supponitur, ergo ex ope dæmonis, ut patet ex regulâ datâ 9. 3. Hinc ex astris, ex vultûs, frontis, manuum aut corporum lineamentis, ex sortibus, ex sternutatione, ex somniis, ex volatu vel garritu avium, &c. prædicere effectus liberos à voluntate dependentes, casus fortuitos, divitias, honores, furta homicidia vel similia, semper est superstitiosum, quia nullam connexionem cum signis habent, *S. Th. 2. 2. q. 97. a. 5.* & si seridò cum firma fide fiat, est mortale sicut & mortale est consulere ejusmodi divinatores, astrologos, Ægyptios, vulgò Ziginos.

mirum fiat animo credendi, & se ex hoc diri-
gendi; secus, si fiat ex curiositate, joci vel risus
causa; seculo tamen semper scandalo, quod ad-
to, quia si prudenter judices, hos divinatores
non ex joco aut scientia naturali agere, sed ex
superstitione aut pacto diabolico, nequaquam
consulere licet, hoc enim esset inducere ad pec-
catum. Dixi: *ex signis impropotionatis*; nam si 9.
signa habeant naturalem connexionem saltem pro-
babilem cum effectu futuro vel occulto, eum præ-
dicere, non erit illicitum; sic ex motu, situ cur-
suum, conjunctione vel oppositione astrorum divi-
nare eclipses, ventos, pluvias, tempestates,
sterilitatem, malum non est, item temperamen-
tum hominis (sub tali astrorum constitutione con-
cepti vel nati, ejus naturale ingenium, inclina-
tionem in bonum vel malum, quia certum est,
quod astra inclinent; similiter ex physiognomia,
quod est, ex corporis humani temperamento, vul-
tu, manuum corporisque lineamentis, aut etiam
somnia animi inclinationes humorumque tem-
peries aliæque similia rectè judicantur; experien-
tia enim constat, quod sanguinei læta somniant,
sanguis, & ament; melancholici e contra tristia,
somnia, infirmitates; phlegmatici gravia, lap-
sum, submersiones; item qui in somnis impuris
somnia cogitationibus, meritò casti habentur;
qui vero facilem præbent assensum in somno, pe-
nitentia est, ut & vigilantes consentiant, & simi-
lia innumera. Verùm tamen si ejusmodi divi- 10.
natores effectus contingentes, morbos, tempe-
states, hominis propensiones, &c. majori cer-
titudine affirmant, quàm ex astris, somniis, ali-
que signis consequi possunt, non committunt
peccatum superstitiosæ divinationis, sed temeri-
ta-

tatis, vel mendacii, *Suar. Laym. Sanch. l. 2. in dec. c. 38. num. 29.* Quid si quis mihi superstiosè divinet, quòd, ubi sunt tredecim in mensa, unus ex illis isto anno sit moriturus; aut quòd hæc navis sit submergenda, an propterea navim, vel mensam declinare possum; item ex manuum lineis prædicit quis, me futurum Cardinalem, an ex eâ spe licitè tendo Romam? *q. Cum Nav. Cajet. Tamb. Sanch. Sporer l. c.* ex illa spe, vel timore aliqua agere, vel omittere sine firmâ credulitate effectûs futuri non erit mortale etsi sit stulta & meritò ridenda temeritas; si tamen sapiùs vel ordinariè juxta ejusmodi prædictiones (idem est de somniis futurorum contingentium) te dirigeres, signum esset magnæ credulitatis, adeoque peccatum mortale,

- II, 4. Saburtia per cruces, aquam benedictam, Evangelium S. Joannis, oratiunculas, & similia, morbos sanans, committit superstiosam observantiam; nam quamvis hæc de se bona sint, si tamen fiant cum certa credulitate futuri effectûs, quem Deus non promisit, fiunt superstiosa; & universaliter quotiescunque adhibentur ad effectum qualemcunque media impertinentia, vana, falsa, aut si bona & sancta sint, habent tamen admixtas circumstantias vanas vel inuiles ad talem effectum, aut denique si totum sanctum & bonum sit; si tamen in iis constituatur certa fiducia ad consequendum ejusmodi effectum, à Deo non promissam, certum est, esse superstitionem cum implicatâ saltè invocatione aut pacto cum demone, quod ex genere suo est peccatum mortale, *DD. cit.* Hinc superstio est ad reddendos canes mutos uti textibus S. Script. uti ovis Crucifixo oblatis, floribus ex Altari vel Monstrantiâ desumptis, aquâ, cerâ, sale

ut aliis rebus ab Ecclesiâ benedictis ad sanandos homines vel pecora, cum certa fiducia consequentia sanitatis, vel alterius effectus; quia ejusmodi certa vis neque ex se, neque ex Dei aut institutione Ecclesiæ illis inest, consequenter ille effectus profertur aliunde peti, scilicet à dæmone, qui etiam non vocatus se libenter ingerit, ut sub specie sanctitatis homines facilius decipiat. Dixi: cum certa fiducia expectando effectum infallibiliter, quasi ex opere operato; nam per humilem deprecationem conjunctam cum applicatione alicujus rei ab Ecclesiâ permissæ, v. g. aquæ vel salis benedicti, expectare aliquem bonum effectum, v. g. sanitatem pecorum, utique malum non est; nisi prohibeantur ceremoniæ vel circumstantiæ vanæ & superstitiosæ, ut quòd aqua debeat esse benedicta de Palmarum, à Sacerdote qui vocatur Joannes, paramentis violaceis, &c. Ex dictis sequitur, similiter superstitiosum esse, per integrum annum quotidie orare preces S. Brigittæ, quamvis de sanctissimas, cum certa credulitate, quòd evitantes morte æternâ nunquam sint damnandi, prout in quibusdam libellis falsò adscribitur, id fuisse S. huic viduæ revelatum; per hanc enim inanem fiduciam homines retrahuntur à Sacramento, & orationi vim tribuunt infallibilem à Deo non promissam; idem est de aliis orationibus, jejniis, si iis effectus aliquis infallibilis contra febres, dolores dentium, ictus gladii tribuatur.

Quando est prudens dubium, an hæc vel illa res habeat vim naturalem ad hunc vel illum effectum, licitè præsumi potest, quòd sic; cum enim miræ sint causarum naturalium virtutes,

Y

tes,

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. II.

tes, præsertim herbarum, lapidum, &c. que etiam doctissimos sæpè latent, non est ratio sufficiens effectum tribuendi diabolo, ex hoc, quòd illa virtus nobis incognita vel dubia sit; hinc salutem in necessitate licitum erit uti ejusmodi re dubiâ, in ordine ad sanitatem vel alium effectum necessarium, modò id non fiat cum infallibili fiducia, adsitque protestatio de non volendo effectum, casu, quo aliter, quàm ope dæmonis haberi non posset, *Valent. Sanch. c. 40. Castrop. pun. 10. Sporer. La Croix l. c.* Ratio est, quòd per protestationem illam tollatur omne commercium cum dæmone, & aliunde ex causâ naturali effectus sperari potest: ex hac ratione Sporer cum multis damnare non audeat usum virgæ avellanæ divinatoriæ, in quantum per ejus inclinationem deteguntur metalla subterranea auri & argenti; nec damnare ausim ego; etsi in oppositum multas rationes adducat *La Croix num. 35.* Dimittere anulum in vasculum vel vitrum ex fune pendentem inter pollicem & indicem ad indicandas horas diei vel noctis, jam communiter pro superstitione habetur; si certum est, rem à causâ naturali esse non posse, dubitetur autem, an sit à Deo, vel diabolo, præsumitur esse à diabolo; quia constat se Deum rebus vanis non immiscere, *DD. cit.*

13. 6. In necessitate ad curandum v. g. gravem morbum ab alio non curabilem, licitè consuli potest de magiâ suspectus, modò prudenter creditur, non arte magicâ, sed scientiâ naturali curaturus; si de hoc dubites, vel etiam omnino credas, eum usurum medio supersticioso, adhuc te ejus operâ uti posse affirmant *Sanch. Less. Suar. Sporer. cum Castrop. pun. 12.* cum quia

in dubio nemo præsumitur malus, tum quia ex gravi causa petitur aliquid, quod licitè & sine peccato præstari potest; potest enim, ut supponitur, curare medio naturali, & patet à pari in petitione mutui ab usurario; sed meliùs contradicunt *Cajet. Wiggers apud La Croix num. 44* quia hoc esset petere vel admittere beneficium à dæmone, & cum eo habere commercium, vel saltem se hujus periculo scienter exponere, quod non tenet de accipiente mutuum ab usurario; in dubio an magus vel saga habeat medium naturale curandi vel tollendi maleficium, examinandi erunt super medio adhibendo; si modum curandi edicere nolint, præsumendum est de medio magico vel superstitioso, adeoque tunc eorum opera nullatenus est adhibenda, quia intrinsecè malum est petere commercium dæmonis, ejusque beneficio velle sanari.

7. Si maleficus maleficia posita sine novo ma- 14.
ficio tollere possit, ad hoc tenetur ac cogi potest & debet; secùs, si opus sit novo maleficio, quale censetur esse, si morbus vel febris ab homine transferatur in canem, catulum, vel alium hominem, aut si pro recuperando butyro, vel lacte magicè subtracto, lac coquatur ad ignem, dolore tamdiu in sagam transacto, usque dum maleficium tollat; aut si speculum magicum inspiciatur, ad dignoscendum furtum, adulterum, &c. Licitè autem maleficia tolluntur, removendo signa magica, sive per magum ipsum, sive per quemvis alium, v. g. dæmon homines, vel animalia intoxicavit ad positionem illæ plenæ intextis capillis, ossibus, murium, serpentum, &c. quilibet ejusmodi signum auferre potest, imò ex charitate tenetur, si commo-
Y 2 de

dè possit : Item licitè removetur conditio, sine qua non persistit aut perdurat maleficium v. g. solet diabolus cum mago vel saga pacisci : inficiam, quem tu incantaveris, insufflaveris, terigeris, &c. nisi mox ipse se cruce signet, aquâ lavet, repercutiat, aut eo die pulcem comedat, licitum erit tunc se cruce signare, repercutere, lavare, pulcem comedere; quia hoc non est ponere signum magicum sed impedire maleficium per medium de se non malum : hâc ratione iudices jubent magos exui, radi, lavari, ne ad tormenta insensibiles, aut planè muti reddantur, *Sanct. Suar. Sayr. Sporer l. c.*

15. 8. Qui impetravit per magiam vel superstitionem aliquid à dæmone, si illa res de se sit bona, v. g. sanitas, scientia, pecunia, (intellige non adulterina, vel furto à dæmone ablata) licitè iis uti potest; quamvis enim gravissimè peccaverit ea ope dæmonis impetrando, tamen rei impetratæ usus de se malus non est, *Delrio, Victoria, Sanct. c. 41.*

16. 9. Religioni pariter opponitur tentatio Dei, quæ definitur, quòd sit dictum vel factum, quo quis vult experiri, an Deus habeat hanc vel illam perfectionem, an sit omnipotens, omiscius, misericors, &c. Alia est Dei tentatio formalis, quâ quis dubitans de aliquâ Dei perfectione, eandem vult experiri, ut si quis nolit dolere aut confiteri peccata, volens videre, an Deus non sit salvaturus absque his; hæc tentatio Dei formalis semper est peccatum mortale, opponiturque fidei, quatenus de perfectione Dei dubitat; spei, quatenus præsumit; Religioni specialiter, quatenus irreverenter explorare vult aliquod Dei attributum, Vid. dicta Cas. 15. num. 10. Alia est tentatio Dei interpretativa, cum quis, etiam actu

Actu non dubitet de perfectione aliquâ Divinâ, nec expressè intendat de Deo sumere experimentum, tamen aliquid agit : quod ex se refertur ad sumendum de Deo experimentum, ut si quis in lethali morbo respuat omnem medicinam commodè parabilem vel acquiribilem, speretque à Deo miraculosè sanari, aut si ex spe auxilii extraordinarii se temerè conjiciat in periculum, v. g. in aquas, in conflictum, è quibus liberari non possit, nisi à solo Deo, *S. Th. q. 97. a. 8. & ibi Cajet. Valent. Less. c. 45. dub. 1.* fit tamen sæpè venialis, non tantùm ex imperfectione actûs, ob indeliberationem, simplicitatem, ignorantiam, sed etiam ex levitate materiæ, ut si quis in levi morbo respuat medicinam, confidens à Deo salutatem consequi ex generali providentia nullo petito miraculo, *Tolet. Sayr. Less. Sanch. Sporer* &c. Nec semper malum est petere miraculum, sed aliquando est actus spei & fiduciæ, si nempe necessitas propriæ vel alienæ salutis exigat, ut quis oret miraculosè instrui in fide, eò quòd aliam instructionem habere non possit.

10. Maledicta seu imprecationes (de quibus 17. *q. Cas. 16. num. 16.*) in homines, jumenta, aut alias creaturas absque speciali ordine vel relatione ad Deum non sunt propriè blasphemix; maledicta in Sanctos, Sacramenta vel res sacras indubiè sunt blasphemix, & quidem probabiliter ejusdem speciei cum blasphemis in Deum, *Cajet. Bannes. Arrag. Bonacina, Sanch. c. 31. à num. 21.* Blasphemia tamen sæpè habet adjunctas alias malitiæ species, ut si fiat ex odio Dei vel proximi, ex desperatione, ex errore vel voluntario dubio in fide, quæ omnia specialiter in Confessione exprimenda sunt; & quidem blas-

blasphemia hæretica cum errore in fide est refer-
vata in Bulla Cœnæ; qui ex consuetudine blas-
phema verba proferre solent, quamvis id non fa-
ciant cum plenâ advertentiâ ad malitiam, tamen
sub mortalitè tenentur consuetudinem corrigere, vel
non erunt absolvendi; quia ejusmodi verba sunt
Deo valde injuriola & scandalosa, *Less. l. 2. de just.*
c. 45. dub. 5. n. 30.

11. Abuti verbis S. Scripturæ ad res turpes
vel profanas cum contemptu, semper est mortale
peccatum contra reverentiam rebus sacris debi-
tam; uti ad res honestas vel profanas facetas, si
absit contemptus, neque tam sæpè fiat, ut censetur
esse contemptus, est tantùm veniale, *Tamb.*
Gobat. La Croix n. 250.

18. 12. Circa adjurationem dæmonis tenenda sunt
seqq. 1. Si fiat in ordine ad habendum ejus auxi-
lium vel familiaritatem, per se patet, esse magi-
am; si autem adjuratio, Græcè exorcismus, fiat
in ordine ad dæmonem in nomine veri Dei expel-
lendum, est licita; quod ad modum requiritur, ut
fiat imperativè, v. g. exi, mando, ut facias, &c.
si fiat deprecativè v. g. rogo, ut facias, fac mihi
hanc gratiam, nisi ignorantia excuset, erit mor-
tale; quia deprecatio præ se fert humilitatem,
submissionem aut amicitiam, quæ ad dæmonem
habere mortale est, *S. Th. 2. 2. q. 90. a. 2. Et ibi*
Cajet. Less. c. 42. dub. 13. à n. 70.

2. Adjurans licitè interrogat ea, quæ ad dæ-
monis ejectionem sunt necessaria; longos, cu-
riosos & inutiles sermones cum eo miscere est
mortale, unam alteramve indifferentem qua-
stionem facere ob parvitatem materiæ veniale re-
putant *Sylves. Cajet. Less. l. c. Sanch. in dec. l. 2.*
c. 42. num. 25. Tamb. l. 3. c. 8. §. 2. cont. Castro-
palao.

alao. *Dices* 1. Loqui deprecativè cum dæmone est mortale, sed interrogare curiosa, vel semel, deprecativè loqui : ergo. 2. Est communicare cum dæmone, ejusque opera uti ad scienda incognita. 3. Quidquid facit dæmon, facit ex gravissimo Dei, & hominum odio : ergo sine ista causa non possum eum interrogare; licenim ratio, ut de novo aliquid dicat ex DEI & hominum odio. *ꝑ.* Ad 1. N. Min. Interrogare simpliciter est tantum exponere suum desiderium sciendi, non autem humiliter deprecari, potestque dari imperativè; *Mando ut dicas.* Ad 2. Illa communicatio est tantum mortalis, ex qua prudenter præsumor velle habere amicitiam & societatem cum dæmone, quod ex una vel altera questione judicari non potest. Ad 3. Dæmon temporè est in habituali & actuali odio Dei, quod per interrogationem curiosam non augeo vel renovo.

3. Exorcista concedere non potest, ut dæmon in alium hominem, etiam indeterminatum exeat, quia quilibet habet jus, ut ab hoc hoste non iniuriatur; aliud est de bestiâ, quæ diabolo concepi potest, si non esset alius (quod rarè contingit) expellendi modus; cum enim obsessus sit quasi in extremo malo, alter rationabiliter invitus esse non potest, ut bestiam suam pro proximi salute corporis forsan & animæ impendam. Sed quid si bestia à dæmone occidatur vel inutilis reddatur, an obsessus tenetur resarcire damnum? *ꝑ.* Affirm. si exorcizatus sit solvendo, & dominus bestiæ damnum gratis remittere nolit. Ratio est, quod charitas solum exigat, ut obsessus sublevetur à malo, in quo tunc est, quod fit, etiam-

si obligetur ad reparationem damni. Vid. dicta
Caj. 17. n. 6.

4. Parochus est obligatus ex justitia, & in ejus defectu alii sacerdotes ex charitate, oblessum exorcizare, si sit spes diabolum expellendi; idem tenet de quolibet Exorcistâ in defectu Sacerdotis, modò non obstat prohibitio Superioris, quod addo: quia Episcopi sæpe & meritò prohibent exorcismos adhibere, nisi obtentâ præviè in scriptis licentiâ; ne indocti cum scandalo pusillorum tam semetipsos, quàm potestatem exorcisticam ludibrio exponant, ut non rarò contingit. Atamen Regulares exemptos posse Energumènos (idem est de maleficiariis) ad se adductos exorcizare non petitâ Episcopi licentiâ, docent, *Diana, Brognolus* & alii apud *Ubaldo Stoiber* in suo armentario n. 6. modò à suis Superioribus ad id sint approbati, & caveant à scandalo & temeritate, quæ tunc intercurrunt, si absque indagine veritatis ad quamcunque obsessionis vel maleficii suspicionem, exorcismos adhibeant, & rudes in sua opinione, quâ hunc vel illam de magia vel maleficio suspectos habent, temerè confirmant. Ratio autem est, quòd in his non subsint Episcopo, & illimitatam jurisdictionem habeant à Papâ; neque obstat, quòd ad jurisdictionem absolvendi Sæculares, requiratur approbatio Episcopi, nam id de confessione expressè præscribit Conc. Trid. non verò de exorcismis.

5. Laicus solemniter exorcizans non peccat mortaliter, si sit homo intelligens & pius, nec adsit Clericus, qui velit & possit, absitque scandalum, quod abesse credo, si dicat adstantibus, id in tali calu ex charitate proximi esse licitum. Ratio est, quia Laicus licitè facit officium

Aco-

collythi in serviendo Missæ solemnæ : ergo & officium Exorcistæ ; item in necessitate licitè baptizat ; accedit, quòd omnis homo baptizatus, prefertim existens in statu gratiæ, habeat specialem vim in dæmones ex promissione Christi Matc. 12. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur ; in nomine meo dæmonia ejicient &c.*

C A S U S LXVI.

De Simoniâ.

Illemon Clericus dubitat, an simonia ejusque pœnis sit obnoxius. 1. Quia fidele promissit temporale pro spirituali. 2. Commutavit spiritualia pro spirituali. 3. Emit sacellum destructum, castrum consecratum, quem pro pretio elocat. 4. Dedit aliquid gratis, sed eâ intentione, ut ex gratitudine reddatur spiritualis. 5. Emit S. Reliquias, Officium Sacristæ, &c. 6. Servit Episcopo ex spe beneficii, frequenter chorum propter presentias. 7. Resignat beneficium Cajæ, confidens, quòd hic iterum sibi, vel amico sit resignaturus. 8. Superate Novitiorum & convivis paciscitur, nepotem in studiis alit, eâ conditione, ut Religiosus fiat. 9. Theologiam & Catechesin erga pretium tradit, Magisterium & Cathedram emit. 10. Sacramenta, etsi sit satis dives, non nisi erga pecuniam administrat, & pro majore labore plus exigit. 11. Paucos numeribus ad Religionem, & Superiores ad chorum admissionem allicit. 12. Aliquid exigit pro dispensatione, ejus omissione vel executione. 13. Pro commissariis, pro approbatione, pro sententia

tiâ in causâ Ecclesiasticâ. 14. Pro obtinenda Roma gratia, vel iustitia, prohibita visitatione. 15. Pro sepultura. 16. Pro jure Patronatus, & decimarum. 17. Pro jure ad fructus beneficii, item pro eo, ut duo Religiosi sibi invicem dent vota ad Prioratum vel Provincialatum. 18. In resignatione sibi privatim pensiones reservat, vel redimit. 19. Aliquid dat pro recommendatione, pro faciliiori aditu ad collatorem, vel ut sibi statim significentur beneficia vacantia. Nuntium ab alio directum auro corrumpit, ut in viâ subsistat, usque dum ipse beneficium impetraverit. 20. Dat Cajo beneficium, ut se & nepotem ex eo aliat, ejus debita solvat. 21. Mutuum à collatore suscepit, ut timore amittendi debiti beneficium conferat. 22. Ab Episcopo beneficium acceptat cum pacto instruendi ejus consanguineum. 23. Cajo non vult conferre beneficium, nisi rogetur à Titio, quem sibi vult habere obligatum. 24. Promittit Titio mille Missas, vel reparare Ecclesiam, aut dare votum ad Pastorum, ut sibi det votum ad Decanatum. 25. Dat temporale, ut alteri sit motivum conferendi spirituale. 26. Dat bona sua Ecclesia eo pacto, ut frater recipiatur in Canonico. 27. Circum collatore, quod sibi beneficium non sit collaturus. 28. Dicit Cajo: Do vel dabo tibi beneficium, qui respondet: Accepto, & do in gratiarum actionem mille aureos; vel: Da beneficium, ero gratus. 29. Postquam alius patrono heretico pecuniam pro beneficio obtulit, ipse plus offert. 30. Fratri suo emit titulum Ordinationis in mensâ Abbatibus, & capaciiori dat pecuniam, ut se non listat concursui. 31. In his excusat se per consuetudinem, vel saltem dubitat, an simoniam admisserit. 32. Dat pecuniam vel beneficium Cajo, ut à

si super beneficio intentata desistat, vel sibi de-
 tam solvat. 33. Dat aliquid pro confirmatio-
 vel possessione. 34. Vel ut apud confirman-
 non denigretur, aut denigratio facta removea-
 35. Putat se non obligari ante sententiam,
 sive beneficium simoniacum aut ejus fructus,
 quia simonia est tantum Ecclesiastica, vel
 cadentialis, tum quia non est completa, aut est
 illa, vel mentalis, aut beneficium dimittere non
 potest sine infamia, vel gravi damno. 36. Quia
 simonia commissa est à tertio, & ipse tantum solvit
 novus à tertio promissum. 37. Tandem à simo-
 niaco petit absolvi per Episcopum, vel Religiosum
 benedicentem. 38. Fructus & munera accepta
 sicut Ecclesie, pauperibus, vel danti. Pro
 solut.

QUÆR. I. Quid sit Simonia?

Simonia (sic dicta à Simone majo, qui olim I.
 à Apostolis erga pecuniam volebat emergere Spiri-
 tum S. Act. c. 8.) Est studiosa voluntas emendi vel
 vendendi aliquid spirituale vel spirituali annexum,
 Tb. 2. 2. 9. 100. à. 1. Si datur aut commutetur
 spirituale erga aliud spirituale, non est simonia,
 sed id fiat in materia beneficiorum, vel aliâ ab Ec-
 clesiâ specialiter prohibita; tunc enim vocatur si-
 monia juris Ecclesiastici, de quâ in seq. si ematur
 vel vendatur spirituale erga temporale, aut econ-
 tra, est simonia juris divini, cujus malitia consistit
 in hoc, quòd res spiritualis æstimetur tanquam
 aliquid æquabile, vel commutabile cum re tem-
 porali, quæ est magna in Deum, & res sacras ir-
 reverentia; si quis fictè sine animo se obligandi,
 vel implendi promittat temporale dare pro spiri-
 tuali, vel contra, propriè non committit Simo-
 niam, nequidem mentalem, cum nihil det, ne-
 que

que intendat dare, vel commutare temporale pro spirituali, hinc nec pœnas incurrit, *Cajet. Sotus, Pyrrh. l. 5. t. 3. num. 9. & ibid. Wessner nam. 18.* peccat tamen mortaliter; est enim gravis irreverentia, ita abuti rebus sacris mentiendo, & inducendo ad crimen Simonia, quod credit alterum committere; de cætero ad Simoniam tria requiruntur:

1. *Materia spiritualis*, hoc est, ex se aut ex institutione Divinâ vel Ecclesiæ ad finem supernaturalem ordinata, ut gratia, Sacramenta, sacra Reliquiæ, S. Ceremoniæ, orationes privatæ & publicæ, omnis actus jurisdictionis Ecclesiasticæ, ut dispensatio in votis, juramentis, aut impedimentis Ecclesiasticis, absolutio à peccatis & censuris, collatio indulgentiarum, officii, beneficii, vel dignitatis Ecclesiasticæ, item omnia his annexa, ut jus Patronatûs, jus *decimandi*, jus ad reditus beneficii, denique omnia vasa & paramenta sacra, quâ talia, id est, in quantum sunt res ab Ecclesiâ benedictæ, &c.

2. *Requiritur pretium temporale*, sive pecunia, sive quodcunque aliud per modum pretii æquiparatum rei sacra; unde extra materiam beneficiorum non est Simonia, dare rem spirituales pro spirituali, Reliquias pro Reliquiis, Calicem pro Ciborio, Missas pro eleemolynis, vel orationibus, *Gonzales. Chockier. Laym. Leuren. l. 3. q. 90.* quia nulla est irreverentia, si una res spiritualis commutetur cum aliâ, vel constituatur quasi pretium alterius; imò potest excessus valoris materialis unius compensari per pecuniam, ut cum calix mutatur cum calice, licet, Ecclesia cum Ecclesiâ, *c. ad quæstiones de rerum perm. Haunol. de just. t. 6. t. 2. num. 18.*

Dicitur; *Extra materiam beneficiorum*: nam om-
 nis contractus circa beneficia, iisque annexa ini-
 tus sine auctoritate Superiorum est Simonia, sal-
 tem juris Ecclesiastici, velut permutare beneficia
 auctoritate propriâ, aut in iis constituere pensio-
 nes, ut latius dicam q. 10. Neque est Simonia,
 vendere rem temporalem pro spirituali materialiter
 tantum, ut pecuniam pro calice consecrato, pro
 lignis Dei, pro vestibus sacris, oleo, & pane
 benedicto, Ecclesiis, Sacellis, loco sepulturæ,
 &c. modo carius non vendantur ratione consecra-
 tionis, quàm præcisè valet materia; quia tunc
 non venditur ipsa consecratio, sed materia sola,
 arum, fundus, &c. De Ecclesia quidem dicitur
 c. *querelam, de Sim. quod nec emi, nec re-*
uari possit: sed d. c. loquitur de venditione Ec-
 clesiæ Regularis sine consensu Capituli, & ea
 constitutio contrariâ praxi abrogata est: notan-
 dum etiam, quòd prædicta ad usus sacros integra
 vendi possint; ut vendantur ad usus profanos, de-
 bent prius infringi, ut amittant consecrationem,
 sed ligna & lapides Ecclesiæ etiam destructæ sine
 auctoritate Superiorum vendi prohibentur, *Sylvest.*
de Simonia q. 12. Valent. Sot., Nav. c. 23. num.
18. neque potest vestis, calix, vel alia res sacra
 præteritum elocari; quia hoc esset vendere usum
 res sacræ, *Suar. l. 4. de Sim. c. 14. Engel. l. 5.*
q. 3. num. 18.
 3. Ad Simoniam requiritur, ut detur aliquid
 pacto im- vel explicito; nam ex mera liberali-
 tate vel gratitudine aliquid dare vel recipere, non
 est Simonia; pactum explicitum est, in quod par-
 tes expressè consentiunt, v. g. do beneficium, ut
 des pecuniam, ut remittas debitum, ut des mu-
 tuum, ut concedas usum domûs, &c. & hoc vo-
 ca-

3.

4.

catur *munus à manu*. Vel : do beneficium, tu mihi servias, causam meam evincas, & vocatur *munus ab obsequio*. Vel : Procurabo beneficium, si me laudes, recommends, & dicitur *munus à linguâ*. Pactum implicitum est, cum partes quidem expressè non conveniunt, ex circumstantiis tamen satis intelligitur, quod dans spirituale velit obligare ad retribuendum temporale; vel econtra; ut si dicas : Da beneficium, ero tibi gratus, subintelligendo, per temporale, ut hodièdum plerumque subintelligitur; nam si non retribuas, communiter haberis ingratus. Quòd si nullum pactum interveniat, adhuc poterit esse Simonia mentalis, puta, si detur temporale, ut sit finis vel motivum conferendi spirituale, vel detur spirituale ea intentione, ut alter obligetur dare temporale, non ex justitiâ, sed ex gratitudine aut benevolentia; tunc enim etsi signatè tantum aliquid intendatur, vel petatur ex gratitudine, virtualiter tamen intenditur ut pretium; gratitudo enim non obligat ad aliquid determinatè, minus ad aliquid temporale; nam gratitudini satisficit, si pro benefactore oretur, Missa legatur, elemosyna detur, &c. Hinc Innoc. XI. benè damnavit Prop. 45. *Dare temporale pro spirituali non est Simonia, quando temporale non datur tanquam pretium, sed duntaxat tanquam motivum conferendi, vel efficiendi spirituale, vel etiam quando temporale sit solum gratuita compensatio pro spirituali aut econtra.* Item 46. *Et id quoque locum habet, etiamsi temporale sit principale motivum dandi spirituale, imò etiamsi sit finis ipsius rei spiritualis, sic ut illud pluris aestimetur, quam res spiritualis.* Vid. dicend. n, 25.

QUÆR. II. Quotuplex sit Simonia?

2. Simonia dividitur *Primò* in eam, quæ est 5.
 juris divini, & eam, quæ est juris humani, seu
 Ecclesiastici, *Simonia juris Divini* est, quæ prop-
 ter intrinsecam malitiam à Deo prohibetur, ut
 non venditur, vel erga temporale quomodocun-
 que commutatur res propriè spiritualis, ut Sa-
 cramenta, S. Reliquiæ, Officia spiritualia &c.
 gravissima enim est irreverentia, si res spiritualis
 in vilis habeatur, ut instar mercium vel rerum
 temporalium pretio venalis exponatur, vel com-
 mutetur, nec in hoc datur parvitas materiæ;
Suar. Sanch. l. 1. in dec. c. 4. num. 1.
Wessner l. c. Reiffenst. l. 5. t. 3. num. 12.
Simonia juris humani dicitur, quæ ab Ecclesiâ
 non motivo Religionis prohibetur, poniturque ab
 in materiâ Simoniam, ut cum beneficium permu-
 tatur vel resignatur pro beneficio, de quo *infra* 9.
 aut venditur vel commutatur res non propriè
 spiritualis, sed spirituali annexa, vel ad eam ordi-
 nata, velut officium Sacristæ, Oeconomi, The-
 saurarii, Advocati Ecclesiæ, Organædi &c. *c. si*
Episcopus c. 1. q. 1. c. salvator c. 1. q. 3. intel-
 liguntur, si exerceri soleant per Clericos, secus, si per
 laycos, *Sylves. Suar. c. 25. n. 3. Pyrrh. n. 121.*
 6. *Secundò* dividitur Simonia in mentalem, con-
 ditionalem, realem, & confidentialem. *Men-*
 talis non consistit in nudo proposito, sed in actu-
 collatione rei spiritualis, cum voluntate, vel
 conventionione obligandi, aut saltem movendi acci-
 dentem ad retribuendum aliquod temporale, vel
 contra, quamvis id exterius non significetur,
 neque ulla conventio im- vel explicita interve-
 niat, sed sola spes aut voluntas aliquod tempora-
 pro spirituali tanquam ex debito recipiendi, ut
 Prelatus beneficium conferat Clerico, ut ideo obli-

obligetur, vel moveatur ad ei servendum, aut Clericus serviat Episcopo eâ intentione, ut ei loco mercedis debitæ conferat beneficium, *Valent. Castropalao pun. 2. n. 3. Wiestner n. 7.* Dixi notanter: *tanquam ex debito recipiendi*, si enim aliquid temporale speratur, merè gratuitò, & liberaliter dandum, non erit Simonia, nisi illud temporale principaliter intendatur; nam iterum generaliter tenet Simoniam mentalem admitti quotiescunque spirituale principaliter datur vel intenditur propter temporale, aut contrà; ut si quis Missam legat, Sacramenta ministrat, concionetur, chorum frequentet, propter distributiones vel stipendium temporale, in eo sistendo; maximè autem, si temporale intendatur velut pretium æquivalens rei spirituali, *D. Th. quodl. 8. a. 11. Cardenas 2. cris. d. 27. c. 5. a. 2.* & patet ex dictis *num. 5.* Certum est, hanc Simoniam mentalem esse peccatum, quia in animo æquiparat, & commutat spirituale cum temporali, *Gonzales, Suar. Leuren l. 5. q. 71.* & patet ex prop. 45. & 46. damnatis sup. *Simonia conventionalis* est externa conventio seu pactum im- vel explicitum dandi vel recipiendi aliquid spirituale pro temporali, conventio tamen nondum impletâ ex utrâque parte; est gravius peccatum, quàm purè mentalis. *Simonia realis* vocatur, quæ est ex utrâque parte completa, ita ut unus tradiderit pecuniam saltem ex parte, & alter beneficium. *Simonia confidentialis* est, si quis sine expressâ Papæ licentiâ alicui procuret beneficium, conferendo, eligendo, præsentando, instituendo, confirmando, resignando, dando in commendam cum certâ confidentiâ, id est, cum pacto vel quasi pacto,

7.

is, cui procuratur, illud ipsi vel alteri resignet, aut pensiones solvat, *Engel num. 32. La Croix l. 3. p. 1. num. 63.* potestque esse realis, vel mentis, ut per se patet.

QUÆR. III. An simonia sit, pro ingressu vel receptione in Religionem accipere, vel exigere temporale?

1. Est simonia juris Divini pro ipsâ receptione ad Novitiatum vel Professionem temporale accipere tanquam pretium; quia sicut Status Religiosus, sic & receptio ad illum est aliquid spirituale, *S. Th. 9. 110. a. 3. Et ibi Sylvius, Summ. l. 4. c. 17. à num. 4.* Idem est, si Monasterium alicui personæ det quid temporale, eo pacto, ut Monasterium ingrediatur; quia hoc est recipere emere, vel conducere alterius ministerium spirituale, *Pyrrh. num. 61.* Si quis aliquem alatur in studiis vel solvat ejus debita eâ conditione, ut Monasterium ingrediatur, vel si nolit, expensam refundat; item si iudex reum absolvat à pena, sub onere, ut convertatur ad fidem, ut fiat monachus &c. non est simonia; *Suar. Palao. 9.* Ratio est, quia hîc nil offertur ut pretium religionis aut fidei; nec imponitur absoluta obligatio, sed solum juveni vel reo datur subsidium, ut si velit tali beneficio frui, præster illud spirituale.

2. Quod attinet ad abusus, qui fiunt circa apparatus & sumptus conviviorum, in susceptione, professione, & primitiis Regularium, & dona, que cum exactione pacto im-vel explicito pro cellaria, infirmaria, bibliotheca &c. absque vera necessitate exiguntur, ea consuetudo velut corruptela reprobat *extrav. 1. de sim.* neque adest

Z

ti-

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. II.

titulus ea exigendi, ideoque ea exigere ad minus est simonia juris Ecclesiastici *Nav. Suar. Pyrrh. n. 60.* excipe, nisi veniant in partem dotis aut hereditatis; tunc enim tenenda sunt, quæ jam dicentur.

2. Licitum est in Monasteriis non satis fundatis non tantum acceptare sponte oblata, sed etiam aliquid exigere in dotem vel sustentationem personæ assumendæ, *S. Th. l. c. & ibi Cajet. Sylvius, Sylves. March. Engel. num. 21.* & plurimi apud *Schmalzg. hic. num. 194.* quia sustentatio non est aliquid spirituale; & sicut pro Sacramento matrimonii nihil licet exigere, bene autem pro onere sustentandi conjugem, ita & hinc; nec obstat *c. quoniam de sim.* ubi tamquam simoniacum prohibetur etiam sub prætextu paupertatis aliquid temporale exigere; nam loquitur tantum de prætextu falsæ paupertatis, quando Monasterium verè inops non est.

4. Si Monasterium sit satis dotatum, ita ut ex redditibus præhabitis recipiendos commodè alere possit, est simonia pro onere sustentandi vel titulo dotis temporale exigere, claret *ex c. non satis, c. veniens, c. dilectus de simon.* omnes cum *D. Th. in 4. dist. 5. q. 3. ad 3.* Præcipua difficultas est, an sit simonia solius juris Ecclesiastici, contra quam consuetudo prævalere possit, vel Juris Divini, ut docet *Reiffenstul. à num. 170 cum March. Rodrig.* Idque probari potest 1. *ex d. c. quoniam & extrav. 1. de sim.* ubi contraria consuetudo dicitur corruptela. 2. Quia Monasteria opulenta nihil possunt exigere titulo necessariæ sustentationis, nec est alius titulus: ergo exigunt temporale pro ipsa admissione, *Sylvius a. 3. concl. 5.* idque meritò præsumitur, si assumptus nullum aliud talentum Religioni utile adferat præter pe-

cuniam, *Steph. tr. 4. d. 11. num. 40.* 3. In collatione beneficii aliquid exigere pro jure ad fructus, est simonia juris Divini, quamdiu hoc jus est connexum cum officio spirituali, ut dicam inf. *num. 17.* Sed jus ad plenam sustentationem in monasteriis satis fundatis est connexum cum statu Religioso non minùs, quàm cum beneficio: ergo. 4. Ab eo, qui legitimè est electus, non potest aliquid peti pro confirmatione: quia jus ad eam habet, sed Religiosus etiam jus habet ad sustentationem: ergo. 5. Talis exactio in Monasteriis opulentiis est scandalosa, & retrahit à religione: ergo Consuetudo contraria repugnat juri naturali & Divino. Econtrà hanc simoniam esse tantùm juris Ecclesiastici, idcòque consuetudinem contrariam, quæ in Germania passim invaluit, præsertim pro Monialibus, damnandam non esse, docent. *Sylves. Sotus l. 5. q. 6. a. 2. Arzag. q. 100. a. 3. Suar. c. 17. num. 3. Sporer num. 18. Pyrrh. num. 59. Schmalzg. num. 196.* Rationem dant 1. quia talis consuetudo scitur & toleratur ab Ecclesia, imò quædam moniales quascunque divites hanc consuetudinem speciali indulto firmatam esse ab Innoc. VIII. testatur *Tamb. de Jur. Abbatissar. d. 5. q. 2. & 3.* 2. Non datur temporale pro ipsa receptione, sed in sustentationem recipiendi, & augmentum personarum ac cultus Divini. 3. Ad portanda onera matrimonii carnalis potest maritus quantumcunque dives petere ab uxore dotem: ergo & Monasterium à Religioso. 4. Licitæ sunt pactioes, quæ fiunt cum Sacerdotibus, Capitulis, aut Monasteriis circa missarum, anniversariorum, & aliorum officiorum divinatorum celebrationem, ergo similiter de se licita erit pactio de dote aliqua præstanda

tam pro alimoniâ Religionem ingressuri, quàm pro aliis oneribus. §. Monasterium post professionem succedit loco filii, & jam tum habet spem sic succedendi; atque illa spes est pretio aestimabilis: ergo ejus intuitu aliquid exigi potest. Utrique sententia est probabilis, sed quidquid de hoc sit; etiamsi monasteria forsan nihil possint à novitiandis exigere titulo sustentationis, possunt tamen tam viri, quàm fœminæ quorumvis monasteriorum etiam divitum, cum parentibus pacifici, & exigere certam pecuniæ quantitatem vel aliquid temporale eâ conditione, ut persona ad religionem suscepta eamque professa, eâ portione contenta, renunciât juri hæreditatis vel alterius cujuscunque justæ prætensionis. *Schmier. hic c. 1. num. 115. Reiffenst. num. 182. Schmalzg. num. 198.* Ratio est, quia in tali casu exigitur solum temporale pro temporali, nempe certa quantitas pecuniæ pro jure ad hæreditatem, quod monasterio post professionem competit, nisi ab ante aliter fuerit dispositum; neque Religio tenetur jus illud remittere gratis; ergo pro hujus remissione licitissimè ut loquitur *Schmalzg. l. c.* aliquid temporale exigere poterit. Sed quid, si in assumendis Novitiis magis respiciatur ad pingnem hæreditatem, amplam dotem, vel favores humanos, quàm ad merita personæ, ita ut obinde digniores sed pauperes, sæpè prætereantur, nunquid tunc contrahitur labes simoniæ? *R.* Est superior, si pauperem multò digniorem prætereat, ob acceptionem personarum possit peccare graviter, nisi monasterium fortè sit egenum, & opulentior etiam sit dignus, tamen non videtur committi simonia, eò quòd divitiæ non sint nec esse debeant motivum seu finis principalis suscepcio-

tionis, sed solùm causa impulsiva; quæ voluntatem aliunde satis motam magis impellit, & ampla dos vel hæreditas non expectatur ut pretium susceptionis, sed titulo successionis, quæ debetur monasterio loco filii post professionem: fateor tamen id esse periculosum & valde indecorum, ac fini Ordinis repugnans, præsertim in Monasteriis bene dotatis: accedit quòd in praxi difficile sit judicare, an divitiæ sint causa impulsiva solùm, an verò motiva.

QUÆR. IV. An sit simonia, exigere aliquid pro doctiõne vel magisterio?

R. I. Certum est, pretium accipi posse pro actu docendi scientias profanas, Mathesin, Philosophiam, Jurisprudentiam, imò & Theologiam tam moralem, quàm speculativam; quia harum finis est, instruere intellectum ad cognoscendas naturaliter veritates Theologicas. Theologica verò mystica seu Ascetis, Catechesis, Concio, instructio in fide, pro pretio fieri non possunt, quia ex fine suo ordinantur ad excitandos affectus supernaturales, ideòque sunt intrinsecè invendibilia, *S. Th. q. 100. a. 3. ad 2. & ibi Casus, Suar. c. 18. num. 2.* Excipe nisi quid detur velut stipendium laboris & sustentationis, eo enim titulo licite dantur, & recipiuntur à Sacerdotibus jura Stolæ, & stipendia missarum, cur non & stipendium catechesis, concionis, &c. 2. Pretium accipi potest pro cathedra vel licentiã docendi, pro gradu Magisterii vel Doctoratûs, pro resolutione casûs conscientiæ, &c. *S. Th. l. c. & ibi Arrag. Suar. l. c. Leur. q. 83.* quia nihil datur pro spiritali, sed pro re vel labore naturali.

QUÆR. V. An aliquid dari vel exigi possit pro Sacramentorum administratione?

10. R. 1. Pro ipso Sacramento dare pretium, est simonia juris Divini, quod etiam tenet de Sacramento matrimonii, etli includat contractum civilem; quia est verum Sacramentum; potest tamen exigi dos, & quidem eò major, quò major est contrahentium inæqualitas; quia sic nihil petitur pro ipso Sacramento, *S. Th. Pyrrh. num. 12. Illung. t. 5. num. 309. Wiestner numer 36.* Item potest aliquid dari pro redimenda vena, si in necessitate Sacramentum injustè negetur, aut tyrannus injustè detineat Eucharistiam, *S. Reliquias, &c.* quia id non datur ut pretium Sacramenti, vel rei sacræ, sed ut à peccato desistat.

2. Cerrum est, pro administratione Sacramentorum, pro Officio Divino, Litiis, precibus, sepulturâ, assistentiâ matrimonii, &c. temporale exigi posse, non ut pretium, sed in stipendium sustentationis ministrorum; nam *dignus est operarius mercede suâ, Matt. 10.* Ex qui *servit Altari, æquum est, ut vivat de Altari 1. Cor. 9. v. 13.* Nec obstat, quòd Minister fortè sit dives, vel aliunde sustentationem habeat; nam hoc per accidens est, & debetur sustentatio etiam ex hac actione spirituali: non tamen fas est Parocho, ob negatum injustè stipendium negare Sacramenta, sed oportet, ut alia viâ jus suum prosequatur, *6. 4. 36. § 42. de sim. Engel. l. 5. t. 3. n. 14. Reiffenst. n. 200.*

3. Ratione majoris laboris plus exigi potest, non quidem ut pretium, si labor actioni spirituali sit intinsecus, sed in sustentationem; qui enim plus laborat, majori sustentatione dignus est,

est, idque à potiori tenet de labore extrinseco, ut si debeas concionari, dicere Missam statis horis, in loco diffito, cum cantu, &c. & hæc benedictio tuo annexa non fuerint; nunquam tamen plus exigi poterit, quàm lex vel consuetudo permittat, *Gutierrez., Valent. Sot. Suar. l. 21. n. 15.*

QUÆR. VI. Utrùm sit simonia, aliquid dare vel exigere pro actu virtutis?

R. I. Affirmativè, si exigatur temporale ut premium, secus si permittente lege, vel consuetudine detur ut stipendium sustentationis.

2. Potest dari spirituale ex spe, & intentione consequendi temporale, dummodo temporale non sit finis principalis, vel econtra; sic enim habet consuetudo, ut detur Religiosis, aliisque pauperibus eleëmofyna, spe, ab iis obtinendi orationes; & Religiosi offerunt sæcularibus suas preces & Sacrificia, spe consequendi temporalia; pueris dantur munera, ut alliciantur ad Confessionem, Communionem, S. Ordines, Statum Religiosum, &c. hæreticis promittitur matrimonium, sub onere ut convertantur, malefico vita, si fiat Catholicus: neque est simonia, Superioribus vel aliis absque omni pacto offerre munuscula, ut faciliteretur admisso in Religionem, quia id nullo jure prohibitum est; & ejusmodi munuscula non dantur ut pretium rei spiritualis, sed ut incitamentum ad bonum, & ipse Deus promittit bona temporalia iis, qui ejus præcepta servant; non ut pretium sed ut premium boni operis. *Reiff. n. 89. Castropolao p. 11. num. 2. La Croix num. 189.* & hoc pertinet propositio 25ta. damnata in concilio Constant Sess. 45. *omnes sunt simoniaci, qui se*

obligant orare pro aliis, eis in temporalibus sub-
 venientibus, si verò dentur cum pacto vel obli-
 gatione, erit simonia, *Suar. c. 16. num. 16. Laff.*
c. 15. dub. 12. imò in materia beneficiorum est si-
 monia, etiamsi absque omni pacto detur ex solo
 motivo vel fine obtinendi spirituale pro tempora-
 li, vel contra, ut magis explicabitur *num. 25.* an
 in lusu liceat exponere Missam, Rosarium vel
 aliud spirituale erga pecuniam, dixi *Cas. 59.*
num. 15.

QUÆR. VII. An aliquid dari possit pro pote-
 estate spirituali, vel ejus usu, vel non usu?

12. R. 1. Dare pretium pro potestate spirituali, v.g.
 excommunicandi, absolvendi, dispensandi, eligen-
 di, præsentandi, aut etiam pro ipso actu absolutio-
 nis, dispensationis, electionis, confirmationis, in-
 stitutionis, installationis, immissionis in benefici-
 um, &c. item pro omissione horum actuum, est
 simonia, quia hæc omnia sunt quid spirituale vel
 spirituali annexum, & ordinantur ad salutem ani-
 marum.

2. Si indignus absolvatur propter temporale,
 simonia committitur; nam esto non vendatur tunc
 verè absolutio, quæ nulla est, venditur tamen
 usus vel potius abusus potestatis spiritualis, *Suar.*
c. 19. num. 2. Leur. q. 77. qui etiam dicunt, esse
 simoniam, si Confessarius pœnitentem obliget ad
 dandas sibi eleëmofynas, quod plerùmque saltem
 scandalosum est.

3. In dispensationibus solet aliquid exigi, non
 in pretium, sed in mulctam, vel in sustentatio-
 nem dispensantis aut ejus Officialium, at tamen
 Ordinarii, aliique Officiales exequentes dispen-
 sationem à Sede Apost. concessam, non possunt
 pro examinatione testium, vel alio labore pecu-
 niam

rem accipere, nequidem in sustentationem, cum
 id ipsum in litteris commissionis sub excommuni-
 catione reservata, & nullitate dispensationis spe-
 cialiter interdici soleat, *Nav. Castropalao p. 12.*
num. 12. Reiffenst. num. 217. neque hinc excusare
 consuetudinem ex variis declarationibus S. Con-
 greg. docet *Garc. de benef. p. 8. c. 1. num. 101.*
 Notario tamen pro examine testium & su-
 menda informatione super veritate narratorum,
 in supplicâ permittitur quarta pars ducati,
 DD. cit.

4. Simonia est dare vel accipere pretium pro
 consecratione templi, calicis, campanæ, quia
 hæc actiones sunt spirituales, posse tamen ab Epis-
 copo quid exigi in agnitionem Superioritatis, do-
 cet *Pyrrh. n. 34.* quid ni pro expensis itineris, si
 ea habeat consuetudo.

5. Pro collatione Ordinum vel primæ Tonsu-
 ræ, pro dimissorialibus, testimonialibus citra si-
 moniam nihil dari, aut ab Episcopo vel ejus mi-
 nistris, etiam spontè oblatum, acceptari potest,
 nulla consuetudine etiam immemoriali obstante,
Trid. sess. 21. c. 1. de ref. permittitur soli Notario
 decima pars aurei, si salarium non habeat, vel ita
 permittat consuetudo, uti in his partibus, in
 quibus *Trid.* secundum illum rigorem non
 esse receptum testatur experientia & *La Croix*
num. 167.

6. Similiter tanquam simoniacum prohibetur
 omnis datio vel acceptio munerum, etiam
 spontè sive ante sive post oblatorum, intuitu exa-
 minis ad Parochiam, ab hac simonia dantes & ac-
 ceptantes absolvi nequeunt, nisi dimissis benefi-
 ciis, qua quomodocunque etiam ante obtinebant,

Et ad alia imposterum inhabiles reddantur, *Trid. sess. 24. c. 18. de ref.*

7. Est Simonia, si Judex in causa Ecclesiastica accipiat pretium pro sententiâ, quia est actus jurisdictionis spiritualis; si tamen indigeat alleflore, pro eo stipendium sustentationis exigere potest, *Pyrrh. à n. 40. Engel. n. 20.*

8. Bonif. VIII. Greg. XIII. & Alex. VII. in Bulla 19. data 2. Maji Anno 1656. sub excommunicatione & nullitate gratiæ obtentæ, prohibent omnes donationes, promissiones, etiam apud mediatos intercessores vel promotores factas, pro obtinenda pro se vel alio justitia vel gratia apud S. Sedem, permittunt tamen mercedem convenientem pro labore illis, quibus non incumbit expeditio justitiæ vel gratiæ.

14. 9. *Trid. sess. 24. c. 3. de ref.* præcipit visitatoribus Ecclesiasticis sub pœna dupli, ne ultra procuraciones Canonicas, hoc est, victum pro se & suo moderato comitatu necessarium quidquam, etiam gratuitò oblatum, à visitatis per se vel suos acceptent, consuetudine quacunque etiam immemoriali non obstante, unde inferunt *Barb. Pyrrh. l. 3. t. 39. n. 70. Engel. ibid. n. 16. Reiff. n. 56.* visitatores non posse exigere expensas factas in eundo vel redeundo, in conducendo aut emendo equos, minùs æstimare equos mortuos, vestes detritas, &c. quia vi *Trid.* solus victus debetur, & quidem tantum ad dies, quibus fit visitatio. Notandum hic præcipuè, quòd Constitutio *Tridentini* solum loquitur de Episcopis, non verò de Regularibus, & meritò; quia Episcopi sunt visitatores ordinarii in sua Diocesi & plerumq; ad id abundè dotati, quod non tenet de Regularibus, & (ape
Præ-

elato Monasterii pauperis, committitur visita-
 Monasterii opulenti, longiùs diliti, quod
 re non potest sine magnis expensis, quas si
 asterium suum ferre deberet, meritò à visi-
 do absterretur; ideòque videtur satis esse, si
 atores regulares hoc passu seruent statuta &
 uerudines sui ordinis, unde etiam passim vi-
 mus à viris etiam doctis & timoratis, præter vi-
 am prole & suis, etiam exigi expensas necessa-
 as inineris, ne visitatio iis præter laborem, insu-
 damnum causet, absterreatque à functione
 salutari, neque aliquid petitur pro ipsa visita-
 one, quod esset Simoniacum, sed pro expen-
 ur labore, quod de se malum non est, cum
 mo suis militet stipendiis. De visitatoribus à
 mmo Pont. delegatis similiter docent pleriq;
 onistæ cum *Schmalzg. l. 3. c. 39. n. 100.*
 id iis debeantur mercedes equorum conducto-
 rum, & honestum viaticum, ut ab uno loco ad
 alium commode transire possint.

QUÆR. VIII. An vendi possit sepultura?

1. Jus sepulturæ in loco sacro absque Si- 15.
 niâ vendi non potest, *c. quarta & seqq. de*
sepulch. c. 1. de sepulch. c. 1. de sepulch. c. 1.
 potest tamen vendi locus vel fundus, sicut
 vendi potest Calix consecratus, quantum valet
 materia; quia sic non venditur benedictio,
 sed propriè jus sepulturæ, sed illud materiale,
 quod alia sequuntur, *S. Th. Suar. l. c.*
 2. Etiam pro actu sepulturæ pretium exigere
 simoniacum, exigi tamen potest, quod vel
 pro sustentatione ministrorum aut fabricam Ecclesiæ dari consuevit. Et
 ratione excusantur, qui plus ab iis petunt,
 in honoratiori loco inhumantur, æquum
 videtur, ut tales plus contribuant, non in
 pre-

pretium, sed sustentationem ministrorum, aut fabricam Ecclesiæ, si ita consuetudo habeat, *Arrag. Sylves. Plat. Laym. n. 36. Pyrrh. n. 40. Schmalzg. nu. 221.* qualiter res benedictæ, ut Agnus Dei, vestes, Ecclesiæ, calices, &c. vendi possint, dixi *q. 1.*

QUÆR. IX. An vendi possit jus Patronatûs, decimarum, vel fructus beneficii?

R. 1. Vendere Jus Patronatûs seorsim, est Simonia, at potest vendi fundus vel prædium, cui Jus Patronatûs annexum est, modò obinde non augeatur pretium; est autem suspicio ideo augeri pretium, & Simoniam committi, si in contractu de eo fiat expressa mentio: in dubio præsumitur, quòd mentio fiat, non ratione venditionis, sed ut emptor sciat jura rei venditæ annexa, *Castropalao pun. 14. n. 5. Engel. n. 25. Pyrrh. n. 75.*

2. Neque vendi potest jus directum decimandi, quia est spirituale; vel spirituali antecedenti annexum; potest tamen jus decimandi in uno loco permutari cum jure decimandi in alio; certum etiam est, ipsos fructus decimarum, frumenta, vina, &c. vendi posse; cùm nihil sint spirituale, nec de se spirituali annexum; imò ipsum jus utile decimandi, si autoritate Papæ vel ex consuetudine separatam sit à jure directo, quod semper manet penes Ecclesiam, illud poterit laicis competere, vendi & emi, *Engel. n. 22.*

3. Fructus beneficii vendi & locari possunt etiam ad longum tempus; prohibetur quidem *extrav. ambitiosa*, ne locentur ultra triennium, sed nullibi ferè id est receptum, teste *Nav. Caus. 16. P. Tolet. apud Castropalao p. 13. n. 5.*

QUÆR. X. Qualiter committatur simonia
in beneficiis Ecclesiasticis?

17.
 §. 1. Certum est, beneficium absque simonia
 vendi, seu pro eo pecuniam accipi non posse,
 quamvis plerique Canonistæ cum Julio Claro,
 &c. dicant, id esse simoniam solius juris
 Ecclesiastici; Theologi tamen communiter do-
 cent, esse simoniam jure Divino prohibitam, S.
 sup. a. 4. in O. Suar. Castropalao p. 3. Pyrrh.
 num. 75. La Croix num. 118. Nam quamvis be-
 neficium includat duo, Officium scilicet spiritua-
 le, & jus ad fructus seu emolumenta temporalia;
 tamen hoc secundum jus, fundatur in primo
 tanquam in primario, eique est annexum & ac-
 cessorium: quamdiu ergo à suo principali per Pa-
 tronum (cui soli hoc competit) separatum non est,
 vendi non potest, quin hoc ipso censeatur vendi
 officium principale seu Officium spirituale; nec ob-
 stat, quòd vendi possit calix consecratus quoad
 materiam, aut fundus, cui annexum est Jus Pa-
 tronatus; nam in his spirituale per accidens con-
 tinetur in temporali, tanquam in præsupposito,
 sedque temporale secundum suum valorem
 estimari & vendi poterit, absque hoc quòd
 censeatur vendi spirituale; at jus percipiendi
 fructus è beneficio, fundatur in Officio spiri-
 tuali tanquam in præsupposito & principali,
 cuius fructus debentur; ideòque dum ven-
 ditur jus ad fructus, censeatur & principale vendi,
 ratione cuius fructus debentur; quæ autem
 habeant rationem beneficii, & per consequens
 sunt materia simoniæ Ecclesiasticæ, dicam Cas.
 Probabile est, Officia Regularium, ut
 Prioratus, Rectoratus, Provincialatus, &c. hinc
 non venire nomine beneficiorum, ideòque non
 esse

esse simoniam sic pacisci : *Elige me in Priorem*, *Et eligam te in Provincialem*, *Barb. Mendo d. l. 1. n. 311. Sanch. conf. l. 2. c. 3. d. 44.* quia materia pecunialis & odiosa, tantum extendenda est ad beneficia rigoroſè talia : certum tamen est, hæc officia esse spiritualia, ideòque si pro iis detur temporale, erit simonia juris Divini; idem est, si temporale detur pro Vicariâ vel Commendâ ad tempus, Capellaniâ laica, Coadjutoriâ, &c. nam quamvis hæc non sint strictè beneficia, ideòque sine simonia, propria autoritate permutari, resignari &c. possint, non tamen vendi, quia continent Officium spirituale, pro quo temporale accipere est simonia juris naturalis & Divini.

18. 2. Resignare, permutare beneficia autoritate propriâ, aut in resignatione cum autoritate factâ, privato pacto constituere pensionem, inæqualitatem fructuum pecuniâ vel aliter compensare, pensionem constitutam redimere, alterum ad portandas omnes expensas obligare, vel aliud onus extrinsecum resignationi adungere, &c. saltem de stylo curiæ est simonia juris Ecclesiastici, quod prohibet omne pactum privatum circa beneficia, *Rebuf. Leuren. 9. 99.* non tamen est illicitum aut simoniacum ante consensum Prælati, partes tractare inter se de permutatione vel constituendâ pensione, aut etiam se obligare sub conditione futuri consensûs, quia ejusmodi tractatio vel obligatio non est perfecta permutatio, *Less. Paris. Garc. Chockier de perm. p. 3. c. 7. Suar. c. 34. num. 7.*

19. 3. Dare pecuniam, ut quis tibi rogando, scribendo, recommendando beneficium impetret,

non est simonia; si detur pro labore, damno, onere gratitudinis, quod recommendans in suscipit, modò munus non excedat æstimationem laboris & damni, *S. Th. l. c. S. Bonav. 4. dist. 25. Soto l. 9. q. 7. a. 3. Suar. c. num. 17. Platel. num. 888. Steph. d. 11. num. 38. Mendo à num. 298.* ubi cum aliquid dicit, non esse simoniam, si pecunia detur pro habendo faciliiori aditu ad collatorem, vel ut assumatur ad obsequia Episcopi, sicque ejus benevolentiam lucratur, ad accipiendum gratis ipso beneficium, quia hoc est tantum remotè per pecuniam ad beneficium viam sternere; sed tenet, si famulo Episcopi des pecuniam, ut tibi statim significantur beneficia vacantia, *Viva c. 3. q. 9. a. 5.* sed quid si nuntium à Petro ad collatorem directum, auro corrumpas, ut tam in viâ subsistat, usq; dum tu preveneris & beneficium impetraveris, an es simoniacus? affirmat *Pontas hic Casu 1.* sed oppositum etiam videtur probabile, quia peccas quidem graviter, per aulum & injuriam quam Petro facis, sternisq; viam per aurum ad beneficium, sed solum remotè & indirectè; & collator tibi confert beneficium omnino liberè citra omne pactum ut propono.

20,

4. Non est simonia, alteri dare beneficium, ut se honestè sustentare possit, quia sustentatio beneficiato debetur, & est finis secundarius beneficii, ergo à collatore licitè inducitur; secus si detur eâ conditione, ut collatorem vel ejus amicum sustentet aut juvet in aliis rebus vendendis debitis, hoc enim est onus beneficio insecum.

5. Si

21. 5. Si mutuum suscipias à collatore, ut ille te cogatur eligere, vel tibi conferre beneficium, ne alioquin ob tuam impotentiam, debitum recipere non possit, es simoniacus, quia timore injusto damni temporalis, emis votum; alter tamen sic dando votum non peccat, quia id facit ad redimendam iniustam vexam, *Leff. Laym. Pyrrhing. num. 193.* Si bonâ fide mutuum accepisti, & alter timore perdendi creditum, te spontè eligit, nec tu nec alter est simoniacus, quia beneficium dat liberè & sine pacto, ut moveat te ad faciendum id, ad quod lex justitia teneris. Sed quid ad hunc Casum? Cajus mercator prorogat Titio Decano mille aureos, eâ conditione ut post sex annos reddat capitale cum interesse, aut si malit, ejus loco det beneficia sibi interim vacantia uni ex Filiis Caji, an hoc pactum est simoniacum? pro negativâ facit, quod non sit simonia, alere adolescentem in studiis eâ conditione, ut vel Religiosus fiat, vel expensas solvat, ut dictum est *num. 8.* quia non imponitur ei absoluta obligatio, sed liberum relinquitur vel expensasolvere, vel religionem ingredi, idem videtur dicendum hic: nihilominus dico hoc pactum esse simoniacum; & Ratio est, quod jura in beneficialibus quævis pacta etiam conditionata prohibeant; & sicut is simoniam committit, qui eo pacto servit Episcopo ut vel solvat salarium vel loco salarii det beneficium, ita & hic. Ordinariè etiam ad est simonia mentalis, sunt enim ita animo comparati ut intendant temporale commutare erga spirituale, modo pars altera velit; & plerùmque id principaliter intenditur, & altera conditio solùm velut palthum adjicitur.

6. Qui acceptat beneficium cum pacto instru- 22.
endi juventutem, vel quia instruxit, si benefi-
cium sic loco pretii vel mercedis debitæ, dans & ac-
ceptans est simoniacus, secus si acceptet benefi-
cium, cui onus docendi autoritate Superioris est
adjectum, colligitur ex *Trid. sess. 5. c. 5. sess. 23.*
18.
7. Est simonia, si quis Cajo nolit conferre 23.
beneficium, nisi rogetur à Titio, quem vult
tibi habere obligatum, quia erga beneficium
facit obligationem Titii; si tamen id fieret
adque pacto, non esset simonia, *Laxm. Pyrrh.*
138.
8. Si quis se obliget ad dandum mille in 24.
vobis pauperum, vel ad legendum mille Missas,
à conditione, ut alter det vel procuret benefi-
cium, est simonia; idem tenet, si sic paciscan-
tur: Da mihi votum, & ego dabo tibi vel
tuo consanguineo, votum, quia Ecclesia cir-
ca beneficia prohibuit omnes pactiones sine
consensu Superiorum, etiamsi spirituale detur
pro spirituali, v. g. fructus eleemosynarum aut
Missarum pro beneficio, vel votum pro voto;
idem videtur dicendum, si quis, ut obtineat
beneficium, promittat aliquid dare ad fabricam
vel reparationem Ecclesiæ, ut expressè habetur
in multis l. 9. 3. non tamen erit simonia, si
obligatio sit beneficio annexa; quia tunc
talisi pacti nullum onus novum imponitur,
sed si eâ conditione detur beneficium, ut
solvat horas Canonicas, legat Missas à fun-
datore impositas, &c.

Aa

9 Da-

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. II.

25. 9. Dare temporale, v.g. obsequium, pecuniam, mutuum eâ intentione, ut alter ex eo tanquam ex fine seu motivo moveatur ad dandum beneficium vel votum, aut econtrâ, est simonia saltem juris Ecclesiastici, patet ex Propos. damnatis *sup. num. 4.* quamvis oppositum antehac docuerint DD. gravissimi, Ratio est, quòd si temporale sit motivum dandi spirituale, vel contra, tunc temporale se habet ut pretium virtuale; cùm enim non detur alio motivo vel titulo, datur re ipsa pro beneficio: ergo committitur simonia, quam etiam admittit, quia recipit temporale, & propter hoc movetur ad dandum beneficium; & sicut Judex, qui ideò fert sententiam iniquam, quia accepit munera, dicitur vendere justitiam, ita ille, qui propter munera confert beneficium, dicitur vendere beneficium, quamvis nullum aliud pactum interveniat; si tamen munus temporale sit exigui momenti, non presumitur simonia, quia tunc retribuens spirituale non censetur ad hoc fuisse motus à munere, nec alter per munus censetur movere voluisse, *Cardenas, La Croix num. 73.* si verò etiam antecedenter detur temporale, non ut alter pro temporali reddat spirituale; hoc enim esset velle, ut temporale fiat motivum conferendi spirituale, quod damnatum est; sed tantùm eâ intentione, ut conciliet sibi ejus amicitiam, benevolentiam vel gratitudinem, ex quâ expectatur collatio beneficii, vel aliquid aliud, non est simonia, quia tunc motivum conferendi beneficium non est illud temporale, sed amicitia vel gratitudo, cujus occasionem dedit temporale, *Platel, Pyrrh. num. 125. La Croix l. c. & si juxta D. Thom. q. 78. a. 2.*

3. non est usura, dare mutuam ad generan-
 tam in mutuante obligationem gratitudinis, &
 intendendo, ut ex illa rependat aliquid, quod ip-
 placuerit, ita & hîc non erit simonia, dare
 temporale eâ intentione vel spe, ut reddatur spiri-
 tale vel quid aliud ex mera gratitudine aut bene-
 volentia; valde tamen periculosum erit, tunc ali-
 quid dare, quando agitur de conferendo benefi-
 cio; facile enim ejusmodi munus fiet motivum
 collationis, adeoque pretium virtuale, & emp-
 to implicita rei spiritualis, tuncque in foro exter-
 no præsumi intentionem simoniacam, testatur
h. r. b. l. c. Engel. n. 7.

10. Dare bona sua Ecclesiæ cum im- vel 26,
 plicito pacto, ut assumatur in Canonicum,
 est simonia juris Divini, secus si quis simpli-
 ter roget, ut assumatur, vel bona sua det
 in mera liberalitate, & devotione, etsi Ec-
 clesiæ exposit ipsi, vel ejus liberis in gratia-
 tum actionem conferat Canonicatum, *c. 114*
q. 34. de sim.

11. Qui certat cum collatore vel eo, qui be- 27.
 neficium procurare potest, quod beneficium non
 impetraturus, simoniam committit; quia spe
 voti virtualiter emit beneficii collationem vel
 procurationem; cum enim in illorum potestate
 beneficium conferre vel procurare, idcirco
 consensionem lucrari, ejusmodi sponso est palliata
 impio & simonia; Nec obstat, quod in lusu li-
 beræ exponam Missam erga pecuniam; nam hoc
 est iniquitas disparitas est, quod ex concessione Ecclesiæ
 pro Missa debeatur stipendium sustentationis,
 non autem pro collatione vel procuratione
 beneficii.

28. 12. Si Cajus liberaliter dicat, do tibi beneficium, & tu respondeas, accepto; & do in gratiarum actionem mille aureos, non est simonia, nisi des ut pretium æquivalens beneficio. Si autem Cajus dicat, dabo tibi beneficium, & tu dicas, dabo tibi mille, ac in animo ita sis constitutus, (ut ordinariè fit) ut reverà non sis daturus, nisi alter det beneficium, es simoniacus, quia reverà pacisceris, & promittis virtualiter te daturum mille sub conditione, si alter permanferit in voluntate dandi beneficium, quod patet esse simoniam; aliud est, si ob vitam in te benevolentiam gratis promittas dare mille, sive Cajus exposcit det, sive non det beneficium; hoc autem raro continget; si dicas: confer mihi beneficium, ero tibi gratus, si sincerè procedas, nolens te vel alterum ad quidquam obligare, non es simoniacus speculativè loquendo; in praxi tamen raro aberit simonia, tum quia hæc verba hodièdum significant determinatè promitti compensationem temporalem; gratitudo autem ad nihil determinatè obligat, ideòque adest implicitum pactum de dando temporali, & dans plerumque ita comparatus est animo, ut, si sciret pro collatione beneficii nihil fore retribuendum, non conferret, ideoq; moveretur spe temporalis compensationis, quam si beneficiatus non faciat, dicitur ingratus.

29. 13. An patrono hæretico pro impetrando beneficio pecunia licitè dari possit, non convenit inter DD. in praxi pro majori conscientie securitate petenda est collatio à Papa, uti & licentia transigendi cum patrono hæretico super fructibus, quod à potiori tenet in Germania, ubi ex tolerantia Ecclesie, hæretici tolerati verè retinent jus

tronatus : ergo si ab ipso hæretico immediatè
 pecuniâ accipias beneficium , committis si-
 moniam Juris Divini; Papa autem ab ipso jus
 illâ vice tollere , & tibi conferre , insu-
 que dispensare potest , ut cum eo agas super
 vobis; si tamen patronus hæreticus vellet be-
 neficium conferre hæretico , vel Catholico in-
 digno , non est simonia dare pecuniam , ut
 tibi vel alteri digno indeterminatè conferatur;
 nec enim non intendis tibi emere benefi-
 cium , sed Ecclesiam , quæ jus habet , ut benefi-
 cia conferantur dignis , liberare ab injusta vexa;
 siquam verò unus dignus pecuniam obtulit
 tibi vexa injusta , alius plus offerre non potest ,
 quia vexa Ecclesiæ jam redempta est per pri-
 mum : ergo secundus non habet titulum , quo à
 simonia excusetur.

14. Emerere titulum ordinationis jam constitu- 30.
 tum , v. g. onus aliquod Missarum , cui respon-
 dendum stipendium honestæ sustentationis , utique si-
 monia est , quia titulus jam constitutus , est quid
 spirituale , per consequens emitur spirituale pro
 temporali; si titulus nondum est constitutus , v-
 g. annis ex alterius prædio censum annum centum
 denarios , aut emis mensam apud Prælatum vel No-
 blem , super quo censu vel mensa postea pe-
 cunia ordinari , non est simonia : Ratio est ,
 quod ille census vel jus mensæ , antequam ab Epif-
 copo in titulum ordinationis assumantur , sint
 tantum merè temporale , nulli spirituali adhuc an-
 titum.

15. Si conferendus est pastoratus per concur- 31.
 rentiam , & Titius sciens aliis quidem se esse capaci-
 orem ; solum vero Pompejum sibi ob majorem ca-
 pacitatem timeat esse præferendum , idèq; ei cer-
 tam

tam pecuniam offerat, ut non compareat, sicut Titius beneficium impetret, est simoniacus; quia erga pecuniam emit jus, quod habebat Pompejus se sistendi in concursu, & spem exinde consequendi beneficium, quæ spes erat quid spirituale *Pontas* hic cas. 1.

16. Quamvis nulla consuetudo excusare possit à simonia juris naturalis & Divini, adeò ut nunquam liceat dare, vel accipere temporale tanquam pretium pro re spirituali, à simonia tamen Ecclesiastica excusat consuetudo per decem ad minus annos continuata, *Reiffenst. Evangel. num. 16.* Ex hac consuetudine licitè exigitur stipendium pro benedictione nuptiarum, exequiis, collatione Sacramentorum, ut supradictum est.

17. In dubio, multò magis in probabilitate, quòd simonia non intervenerit, potes te judicare innocentem, & ab omni pœnâ immunem, quia in dubio delictum non præsumitur, & innocentia est in possessione, *Suar. Pyrrh. num. 132.* etsi forum externum, si verba sint dubia, in odium criminis adeò familiaris, simoniam præsumat.

QUÆR. XI. Qualiter hîc vexa redimi possit?

32. R. Circa hoc tres assignari Regulas. PRIMA: Non est simonia, pretio vel aliquo temporali redimere injustam vexam circa jus jam quæsitum, v. g. potes dare pecuniam, ut quis desistat ab iniqua lite circa beneficium jam plenè à te obtentum. Item ut Princeps acatholicus, vel alius te non impediât ab usu Episcopatus, Parochiæ, vel alterius beneficii jam legitimè à te obtenti. *S. Thom. q. 100. a. 2. ad 5.* Ratio est, quòd tunc non dicitur

tur pecunia pro re, vel jure aliquo spirituali,
 quia in potestate quod jam supponitur esse acquisitum, sed
 pro tollenda vexa. Requiritur autem, ut vexa
 sit injusta; nam si justè vexeris, v. g. aliquis agit
 ad te privandum beneficio ob delictum, simonia
 est, pretio vexam redimere, quia jus tuum tunc non
 est firmum, sed ob delictum auferibile: ergo re-
 dimendo vexam, pretio emis tibi jus firmum.
 Si des aliquid spirituale, v. g. resignas alicui
 beneficium tenuius, ut cesset vexare in pinguiori,
 verum est simoniacus, quia das spirituale pro tem-
 porali, scilicet pro liberatione ab iniqua vexa,
 quæ est quid temporale, *Pyrrh. num. 108.* In-
 tellige si beneficium des ex pacto, secus si des
 merè liberaliter ad emolliendum vexantis ani-
 mum, ut ab injusto processu, à struendis infi-
 diis, ab iniquâ vexatione, desistat, aut ut pecu-
 niam tibi liquidò debitam consequaris, non com-
 mittis simoniam, *Pyrrh. num. 141.* quia non das
 beneficium ex contractu, neque ut aliquid com-
 mutabile cum temporali vexâ, sed ut incites ad
 actum justitiæ, & animum vexantis avertas à
 peccato.

SECUNDA REGULA: Si in jure acquirendo iniquè 33.
 vexeris ab iis, qui prodesse, seu jus illud conce-
 dere possunt, iisque des aliquod temporale, ut à
 vexa desistant, simoniam committis, *S. Thom. l.*
2. q. 9. a. 4. quia desistere à vexa tunc est reipsâ tibi
 conferre jus spirituale, quod injustè negabant,
 adeòque illud jus virtualiter emis: v. g. Episcopus
 tibi legitimè præsentato negat institutionem,
 vel electo confirmationem, quamvis tibi institu-
 tio vel confirmatio ex justitiâ sit debita, tamen
 non potes dare pretium ei, qui instituere vel

confirmare detrectat, quia ante institutionem vel confirmationem necdum habes plenum jus, sed illud tibi emis pecuniâ, quod est simoniacum: è contra si jam institutus aut confirmatus es, & sola possessio tibi injustè negetur, vel impediatur, hanc vexam pecuniâ redimere licebit, quia possessio non est spiritualis, nisi ratione tituli vel juris, cui annexa est: ergo acquisito jam pleno jure & titulo, non datur pretium pro aliquo spirituali, sed tantùm pro tollendo impedimento injusto possessionis quæ consistit in facto temporali, sicut si habeas jus certum decimandi, posses aliquid dare, ne impediaris ab actuali decimarum occupatione, *S. Thom. a. 2. ad 5. & ibi Arrag. Vega, Suar. num. 31. contra Garciam & alios.*

34. TERTIA REGULA, non est simonia, etiam circa jus beneficii acquirendum, injustam vexam pretio redimere ab iis, qui obesse possunt, non autem prodesse seu conferre aliquid ad obtinendum beneficium, v. g. aliquis te diffamat, electores aut collatorem vi vel fraude impedit, quò minus te eligant, potes dare pretium, ut cesset à diffamatione, vi vel fraude, quia hoc est tantùm redimere famam, & tollere vim ac fraudem, quâ sublatâ electoribus & collatoribus adhuc liberum est eligere, quem volunt; jam dicta tenent in materia beneficiorum, in quâ jura stricte procedunt; nam in aliis rebus spiritualibus, ut si injustè negetur Sacramenta, absolutio à censuris, vel aliquis te injustè velit censurare, licet hanc vexam pretio redimis, etiam ab eo, qui prodesse, seu hæc spiritualia conferre potest; quia pecunia non datur pro Sacramento seu dispensatione, sed ut alium moveas ad explendam
- suum

nam officium, ad quod ex charitate vel iustitia
 tenetur, *Gloss. in c. ad aures 24. & inc. dilectus 28.*
Restituere. Sed quid si mihi legitime præsen-
 tato Episcopus idem neget institutionem, quia in
 illo apud ipsum sum diffamatus, an tunc erit si-
 monia dare aliquot aureos Episcopi Secretario,
 si Episcopo persuadeat mihi dare institutionem?
 firmat *Pontas cas. 3.* sed videtur distinguen-
 dum, vel enim dantur Secretario aurei eo fi-
 ne ut demonstret meam innocentiam, tollat-
 que infamiam, quâ cessante Episcopus me insti-
 tutus, non videtur esse simonia, nam si ipsi
 infamatori, ut supra dictum est, licitè do-
 nantur, ut tollat iniquam infamiæ vexam,
 ut non Secretario Episcopi, ut tollat vexam
 ab alio positam? nam sicut infamator tene-
 tur tollere infamiam ex iustitia, sic & Secre-
 tarius ex charitate, si possit, & demonstratâ
 meâ innocentia adhuc Episcopo liberum est
 accipere, quod vult; aliud est si Secretarius aliâ
 ratione mihi institutionem procuraret, tunc enim
 pro sua recommendatione aliquid dare foret
 simonia, nisi forsan daretur purè in gratia-
 rum actionem absq; omni im-vel explicito
 pacto, aut aliquid exiguum pro labore, &
 non amplius, quàm aestimatur ille labor. V.
deâ num. 9.

QUÆR. XII. Quæ sint pœnæ simoniaco-

rum?
 1. Sunt seqq. 1. Simonia realis in Religionis 35.
 ingressu, in Ordine & beneficio Ecclesiastico ad-
 missa, tam pro dante quàm accipiente, inducit
 ipso facto excommunicationem Papæ reservatam;
 si simoniacè ordinans insuper interdicitur ab ingres-

fu Ecclesiæ, & saltem ad triennium ipso facto suspenditur à collatione omnium Ordinum, etiam primæ Tonsuræ, c. 45. de sim. & ordinatus suspenditur ab omni Ordine, usque dum à Papa absolvatur, & incurrit privationem omnium officiorum & beneficiorum, & inhabilitatem ad ea, Sixtus V. in Bulla 91. novum & salutare. Leuren. q. 107.

2. Omnis electio, confirmatio, præsentatio, institutio, etiam ignorante electo vel provilo, simoniacè facta, est irrita ipso facto, nullumque jus tribuit, sed beneficium & fructus ante sententiam restitui debent, etiam si crimen sit occultum, & sic provilus fit inhabilis ad illud beneficium, etiam ex dispensatione Episcopi obtinendum; aliter tamen beneficiis ritè obtentis ipso jure non privatur, nec ad alia obtinenda fit inhabilis ante sententiam judicis, Extrav. 2. de sim. c. 23. & 26. eod. Pyrrh. n. 95. Engel. n. 37. Leur. q. 105.

3. Beneficia simoniacè obtenta vacant ipso jure, & sunt reservata Papæ, d. Extrav. 2.

4. Pœnæ enumeratæ extenduntur ad simoniam confidentialem, etsi ex unâ tantum parte completam, Less. c. 35. dub. 26. Pyrrh. num. 115. Engel. l. c. & constat ex Constit. Pii IV. Romanus & Pii V. intolerabilis. Item probabilius extenduntur ad simoniam juris Ecclesiastici, quæ in permutationibus, resignationibus beneficiorum, &c. committitur, Suar. c. 55. num. 19. Pyrrh. num. 155. Viva opusc. 3. q. ult. a. 1. quia cit. Extrav. loquitur de utraq. simonia juris Divini & Ecclesiastici, & ita habet stylus curiæ, quamvis oppositum, quod docet Nav. Less. Sarch. Dian. p. 4. t. 4. R. 155. non sit improbabile, eo quod simo-

simonia Ecclesiastica non sit propriè talis, nec in
 odiosis veniat nomine simoniæ; excipitur simo-
 monia confidentialis, quam jura pœnalia clarè
 exprimunt.

5. Prædictæ juris pœnæ propter nullam simo-
 moniam ipso facto incurruntur, nisi in materia Or-
 dinum, beneficiorum & ingressûs in Religionem,
Nav. c. 23. num. 111. Engel num. 35. Sporer. num.
11. in d. nec in hac materiâ) si simoniam confi-
 dentialem excipias) ipso facto incurruntur, nisi
 monia sit realis, & ex utrâque parte completa,
 ut unus tradiderit pecuniam saltem ex parte,
 & alter rem spiritualement, *Nav. Zerol. Gonzal. &*
innumeri, quos refert Garc. de benef. p. 8. c. 1.
num. 19. La Croix num. 212. quia sic habet stylus
 curia, & pœnæ solùm extendendæ sunt ad
 simoniam perfectam, qualis non est, nisi sit
 completa; hinc si quis promittat temporale
 pro spirituali, vel contra, & postea accepto
 spirituali pœnitentiâ ductus promissum non
 impleat, non incurrit pœnam simoniæ realis,
 neque injustitiam committit, cùm conventio
 de dando spirituali invalida sit, *Suar. l. c. Leur.*
72.

6. Ficta promissio rei temporalis erga spiritua-
 lem, vel contra, absque animo obligandi vel
 implendi, sicut non est vera simonia, sic nec pœ-
 nas inducit, ut dixi *q. 1.* idèdque ex ejusmodi fi-
 ctione impetrans beneficium non tenetur illud di-
 mittere; similiter nec simonia mentalis pœnas
 inducit; hinc si fingas te servitium vel pecuniam
 dare gratis, cùm tamen des principaliter ad obti-
 nendum beneficium, econtrâ alter eâdem inten-
 tione absque omni pacto det beneficium, non te-

ne-

neris beneficium dimittere, *S. Th. l. c. Dian. p. 4. t. 4. R. 158.*

7. Si simoniacus occultus non possit dimittere beneficium sine gravi damno justis statibus, vel fama, potest dimissionem differre, usque dum dispensationem impetrarit, vel periculum damni cesset, *Sanch. Dian. tr. 5. R. 56.* quia Ecclesia, & leges humanæ non obligant cum tanto incommodo; fructus tamen percepti restitui debent, quia plerumque occultè restitui possunt sine infamia.

QUÆR. XIII. Quid si simonia non à beneficiato, sed à tertio sit commissà?

36. R. 1. Si electo vel proviso incio pecunia ab alio data vel promissa sit, ad malitiosè impediendam ejus electionem vel collationem, valet electio & collatio, *c. nobis 27. de sim.*

2. Si à tertio non malitiosè sed in tuum favorem aliquid datum est, & tu ignorans vel etiam suspicans, ne aliquid fieret, contradixisti, postea autem deposita suspitione beneficium bona fide suscepisti, licet expost certò rescias, simoniam intervenisse, provisio non est simoniaca, nec invalida, *c. sicut tuis 33. de sim. La Croix num. 207. Leur. 9. 106.* Si verò eventualiter non contradixeris, & te ignorante simonia realis & completa in tuum favorem intervenerit, collatio & provisio ipso facto est nulla, & beneficium (nisi illud per triennium bonâ fide possederis, vel dispensationem obtineas) unâ cum fructibus adhuc existentibus ante sententiam restituere debes; fructus tamen tuo ministerio correspondentes velut jura stolaræ & præsentias chorales retinere potes, *d. c. sicut. S. Th. l. c. Suar. c. 57. à. n. 35. Pyrrh. à. n. 95. Restif. n. 278.* & certum esse dicit *Leur. l. c.*

3. Si ab initio quidem contradixisti, sed exposterioratus de simoniâ, à tertio in tuâ gratiam commillâ, beneficium acceptes, collatio est nulla, quia cooperaris simoniæ cognitæ saltem quâdam executionem, *Castropalao sup. Suar. n. 29.* Idem est, si resciscens alium aliquid nomine tuo dedisse, illud ante impetratum beneficium nefario mediatori refundas, hoc ipso enim censuris consentire, etsi antea contradixeris, idèoque provisio est nulla: si refundas post obtentum beneficium, animo ratificandi factum alterius, admittis simoniam, etsi antea contradixeris, & juxta *D. Th. March. l. c.* collatio iterum est nulla, tenerisque beneficium resignare, quia pecuniâ data est tuo nomine: ergo si eam refundas, contractum simoniacum completes, & in facto revocas primam contradictionem. Econtra *Suar. Pyrrh. l. c. Diana p. 11. t. 5. R. 16.* probabiliter dicitur, collationem non esse ipso facto nullam, & beneficium retineri posse, usque dum à iudice tollatur, quia ut supponitur, contradixisti, & bonâ fide acceptasti beneficium: ergo collatio fuit valida & completa, & semel valida persequens factum simoniacum, invalidari non potuit.

4. Si post collationem pecuniam refundas, non animo approbandi factum, sed ne dicaris ingratus, ne alter propter te patiatur damnum, non erit simonia, neque idèò beneficio privari poteris, quia hoc malum non est, sicut malum non est, si pater solvat debita filii malè contracta, *DD. cit.*

QUÆR. XIV. Quinam à dictis pœnis absolvente possint?

37. *Bl.* 1. Per se absolvere potest solus Papa, *extrav. 1. & 2. de sim.* ex speciali tamen privilegio ab excommunicatione absolvere possunt Episcopi & Religiosi Mendicantes, ac cum iis participantes; utpote quibus concessum est absolvere ab omnibus casibus extra Bullam Cœnæ Papæ reservatis, modò res non sit publica, & ad forum contentiosum deducta, *Trid. sess. 24. c. 6. de ref. Suar. c. 61. n. 4. Castropalao p. 8. n. 2. Pyrrh. n. 72. Reiff. num. 333.*

2. Si beneficiatus invincibiliter ignoravit, beneficium simoniacè à se fuisse obtentum, dispensare potest Episcopus, ut illud postquam liberè resignavit, retineat, vel potius de novo acquirat, si beneficium sit simplex; si verò sit curatum, dignitas, vel Prælatura, non potest dispensante Episcopo illud retinere, aut de novo acquirere, nisi postquam collatum alteri denuò vacaverit, *DD. cit. imò & hîc posse dispensare Episcopum, quamdiu electio vel collatio per sententiam non fuit reprobata, docet Reiffens. à num. 336.*

3. Si quis sciens vel consentiens beneficium qualecunque simoniacè obtinuit, Episcopus nec pro foro in-nec pro externo dispensare potest, ut talis illud beneficium vel retineat, vel aliâ vice acquirat, etiamsi simonia sit occulta, pro quo *Farin. adducit declarationem Cardinalium t. 4. decis. Rota f. 77.*

4. Si simonia sit publica, adeoque necessaria dispensatio, pro foro externo recurrendum est ad Datariam Apostolicam, & supplica consignanda est supremo Datario; si occulta, recurrendum ad pœnitentiariam seu summum pœnitentiarium; attamen testatur *Corradus apud Reiffens.*

Reiffenst. num. 343. Papam rarissimè & non
 nisi ex causis gravissimis in simonia formali
 dispensare.

QUÆR. XV. Quid circa restitutionem rei si-
 moniacæ?

1. Seqq. 1. Nihil spirituale simoniacè accep- 38.
 tum præter beneficium est restituendum, quia cæ-
 tera vel restitui non possunt, vel non sunt restitu-
 enda ante sententiam, eò quòd canones tantum
 mandant restitutionem beneficii, *Less. l. 1. c. 35.*
lib. 29. Suar. c. 59. à n. 28.

2. Pretium & quodvis temporale acceptum pro
 mere spirituali, quæ nullum jus aut commodum
 temporale adjunctum habet, ex jure naturali ante
 sententiam judiciis restituendum est,
 quia res merè spiritualis, v. g. Sacramentum,
 consecratio, benedictio, &c. non est pretio æsti-
 mabilis seu vendibilis, & ministri Ecclesiæ non
 sunt Domini, sed tantum dispensatores ejusmodi
 rerum, ideòque venderent rem non suam, & in-
 vendibilem, sed pro re non suâ & in-
 vendibili, non potest justè accipi & retineri pre-
 tium: ergo.

3. Si vendatur res non merè spiritualis, v. g.
 calix consecratus, castrum, cui annexum est jus
 Patronatûs, quod accipitur pro materiâ vel fun-
 do, retineri potest; si verò calix propter con-
 secrationem, vel castrum propter annexum Jus
 Patronatûs cariùs venditur, pretium correspon-
 dens consecrationi vel Juri Patronatûs ante
 sententiam restitui debet, quia accipitur pro
 spirituali, quod est invendibile, *La Croix*
num. 242.

4. Quamvis beneficium Ecclesiasticum non sit
 merè spirituale, sed annexa habeat emolu-
 men-

menta temporalia, pretium tamen pro beneficio acceptum ante sententiam restitui debet saltem ex jure positivo, *c. de hoc 11. de sim. Nav. man c. 17. num. 23. Laym. c. ult. num. 13. & in hoc convenire omnes dicit Moyat. 6. d. 4. q. 7.*

5. Pretium aut munus simoniacum pro beneficio acceptum, non danti, sed Ecclesie, in qua est beneficium, restitui debet, *c. 11. de sim. aut pauperibus, saltem si ita habeat consuetudo, S. Thom. q. 100. a. 6. ad 3. Castropalao p. 26 num. 5. Pyrrh. num. 182.* quod tamen alii probabilissimè intelligunt post sententiam judicis; nam ante sententiam standum est juri naturali, quod exigit, restitutionem fieri parti læsæ, seu ipsi danti pretium, nisi ipse spontè remittat, aut ex jure clarè monstratur, ipsum ante sententiam jure suo esse privatum, quod monstrari non potest, *Sotus, Bann. Arrag. apud Castropalao l. c. Moya nu. 13. Laym. à num 79. Sporer num 51.* quòd si pactum sit rescissum ante collationem beneficii, certum est, pretium debere restitui illi, qui dedit, quia ob contractum & simoniam non completam, pœnas non incurrit:

ergo nec pretio suo privandus est.

CASUS LXVII.

De Juramento.

URias juratò asserit leve mendacium, jurato promissa ex parte levi non implet. 1. 2. Jurat sine causa. 3. Semi-deliberatè absque animo jurandi. 4. Implendi vel se obligandi. 5. 6. Indifferentia. 7. Jurat, se tale peccatum admissurum, vel admisisse. 8. Jurat variis formulis. 9. Per falsos Deos per fidem Lutheri. 10. Per sanguinem Christi, per existentiam Dei. 11. Per fidem Catholicam, per Sacerdotium. 12. Per verba dubia. 13. Exigit juramentum ab eo quem scit pejeraturum saltem materialiter. 14. Consuetudinem jurandi non emendat. 15. Jurat equivocè. 16. Jurat hanc rem tali pretio dari non posse. 17. Juratò promittit sub conditione temporis. 18. Juratò promittit matrimonium Cajæ & Titii, & tamen Cajam mortuam non ducit Titiam. 19. Hæres non solvit juramenta defuncti. 20. Quia solutio est secundum quid impossibilis, vel valde difficilis. 21. Fratri jurat, quòd velit fieri monachus, ibid. Tandem à patre, Principe, vel Episcopo petit juramenta relaxari, etsi juraverit, non petere relaxationem.

Post examinata vitia Religioni opposita occurrentea, quæ ex virtute Religionis servanda sunt, veluti juramentum, votum, recitatio Horarum Canonicarum, &c. In præsentì agendum est de juramento. Itaque

QUÆR. I. Quid & quotuplex sit juramentum?

B b

§. 1.

R. D. Jansen Theol. moral. Tom. II.

1. *R.* 1. Juramentum est invocatio Divini Nominis, vel testimonii, ad fidem dictis vel promissis faciendam; potest autem hæc invocatio fieri vel per simplicem contestationem seu invocationem, ut: *Deus sit mihi testis, quàm verè Deus vivit &c.* vel etiam per verba execratoria aut imprecatoria, quibus quis sibi vel aliis malum imprecatur, nisi res ita sit, uti juratur; dicendo v. g. *Deus me vel meos pnniat, non movear hinc, &c.*

R. 2. Dividitur juramentum præcipuè in assertorium, & promissorium. *Per assertorium* juramus aliquid ita esse, vel non esse, prout juratur. *Per promissorium* juramus nos aliquid facturos, vel non facturos; in juramento assertorio non datur parvitas materiæ; hinc qui scienter jurat falsum, semper peccat mortaliter, etsi materia sub juramento asserta, sit levissima, patet ex Prop. 24. ab Inn. XI damnata: *Vocare Deum in testem mendacii levis, non est tantæ irreverentia, propter quam velit aut possit damnare hominem.* Ratio est, quia, quia Deus scienter vocatur in testem falsi, quæ est magna in Deum irreverentia.

2. Juramentum promissorium in executione admittit parvitatem materiæ; hinc si jures, de Petro daturum 8. solidos, si exposit des tantum septem, non peccas mortaliter, sed tantum venialiter, *S. Thom. 2. 2. q. 110. a. 3. ad 5. D. Ant. Nav. Suar. Sanch. in dec. l. 3. c. 4. num. 23. contra Casot. Valent. Bonac. Herman. &c.* quia tunc non facis Deum testem falsi formalis, ut contendit Adv. sed tantum falsi materialis; nam dum actu juras, habebas animum te obligandi ad 8. & implendi promissum, ut suppono, quod autem exposit non impleas, hoc tunc ignorabas, ergo

ergo tantum sumpſisti Deum in testem falsitatis ignoratæ, adedque materialis, quod secundum se præcisè non est irreverentia, ut patet in eo, qui ignoranter fallum jurat.

Dices: Tu jurasti dare 3. solidos, ergo si des tantum septem, scienter facis, ut Deus sumptus erit in testem & fidejussorem falsi. *R. 1. N.* *sc. vel dist. facio, ut Deus sit scienter sumptus in testem falsi N. ut ignoranter sit sumptus, trans. nam cum jurabam, non sciebam me mutatâ mente post non daturum octavum solidum. R. 2. N.*

Quod in juramento promissorio sumatur Deus in testem ipsius executionis à parte rei future, hæc enim sæpè est incerta, sed in testem voluntatis præsentis de exequendo promisso, ledque si non adsit ista voluntas, dum juratur, juramentum erit formaliter falsum, & peccatum mortale. *Inst.* Juramentum promissorium in quantum asserit existere voluntatem præsentem aliquid præstandi in futuro, in tantum est assertorium: ergo in quantum est promissorium, debet dicere aliquid plus, scilicet ipsam esse vi promissionis futuram. *R. N. C.* Item in hoc promissorium satis distinguitur ab assertorio, quod promissorium non nudè asserat voluntatem hoc faciendi, sed etiam vi juramenti obliget ad illud præstandum sub obligatione gravi vel levi, prout materia fuerit gravis vel levis, si enim in voto, ad rem levi possim me obligare solum sub veniali, non in juramento?

QUÆR. II. An & qualiter juramentum sit licitum?

R. 1. Juramentum de se esse licitum certum est *3.*
S. Script, Exod. 22. v. 8. ubi Deus jubet
Bb 2
sus-

suspectum de furto jurare; item ex Concilio Constantiense sess. 8. a. 3. & sess. 45. ubi damnavit 47. prop. Wiclef: *Juramenta illicita sunt, qua fiunt ad roborandos humanos contractus & commercia civilia.* Idem ratio dicitur: quia per juramentum homo proficitur Deum esse primam veritatem, quae nec fallere, nec falli possit, & ut talem invocat in confirmationem sui dicti vel promissi, ideoque si fiat ex rationabili causa, est actus virtutis Religionis; si autem fiat ex levitate, vel absque causa, est peccatum veniale; non enim decet nomen Domini assumere in vanum, & in hoc sensu dicitur Matt. 5. v. 34. *Ego autem dico vobis non jurate omnino.* Item Jac. 5. *Ante omnia fratres nolite jurare.*

Re. 2. Ad licitum & validum juramentum requiruntur seqq.

1. Advertentia & deliberatio; nam sicut votum, & quaelibet promissio indeliberatè facta non obligant, ita nec juramentum; unde infertur, parentes, aliòsque excusari à juramento implendo, quando ex primo motu, vel ira impetu jurant punire proles, hoc vel illud faceres; quia ejusmodi obligationem nec advertunt, nec intendunt.

2. Rationabilis & justa causa jurandi.

3. Requiritur animus jurandi seu vocandi Deum in testem; nam qui exteriùs tantùm pronunciat verba juratoria, non verè jurat, sicut qui orationem, vel votum vocaliter exprimit sine animo orandi, vel vovendi, non orat, nec vovet, unde ex ejusmodi juramento utpote invalido nulla oritur obligatio, nisi quis ratione scandali, fraudis, vel damni proximo illati rem juratam teneatur exequi, peccatur tamen semper

per, ut certum est ex Prop. 25. ab Inn. XI. damnata, quæ sic habet : *Cum causa licitum est jurare sine animo jurandi, & quidem mortaliter, si quis fictè & sine animo jurandi juret rem falsam, aut illa fictione causet grave damnum, vel scandalum; qui fictè jurat rem veram, probabiliùs tantùm peccat venialiter ob aliqualem irreverentiam & mendacium, quod committit; exerceit enim dicit se habere animum jurandi, quem tamen non habet; excipe, nisi tales sint circumstantiæ, ut quis ex justitiâ, vel obedientiâ teneatur habere animum seriò jurandi, veluti in contractu, judicio, abjuracione, hæresis &c. Cajet. Sor. Covar. & plures apud Sanch. c. 6. n. 9. Unde patet, Jansenistas peccare mortaliter, si tantùm exteriùs, sine animo jurandi, Propositiones damnatas abjurent, idem est, si habeant quidem animum jurandi, sed cum æquivocatione in animo retentâ, & non ad mentem Ecclesiæ.*

4. Non tantum adesse debet animus jurandi, sed & voluntas implendi rem juratò promissam, alias enim jurans peccat mortaliter, & admittit perjurium, vocando Deum in testem voluntatis implendi, quam scit se non habere, valet tamen ejusmodi juramentum, quia sicut ipsa executio non est de essentiâ juramenti, ita nec voluntas exequendi, c. *in dolo 1. Casus. 22. q. 1.*

5. In juramento promissorio præter animum jurandi, & implendi, requiritur voluntas se obligandi, qui per voluntatem se obligandi, promissio essentialiter distinguitur à nudo proposito, & hoc ipso quòd quis velit promittere, etiam valet se obligare; si verò verba externa significant veram promissionem, tu verò internè te nolis obligare, promissio erit invalida & veniale mendacium.

dacium, nisi aliunde v. g. ex contractu tenearis sub mortali habere animum te obligandi, prout in simili dixi de animo jurandi. Si dicas, ita promittens conjungit juramentum cum mendacio, ergo peccat mortaliter, & est perjurus. R. N. seq. quia juramentum non cadit super mendacium; nam quamvis juratò promittens exercitè dicat, se habere animum se obligandi, sicut dicit, se habere animum jurandi, tamen non jurat se habere ejusmodi animum, sed tantùm jurat, se habere animum exequendi; verùm tali casu non erit juramentum promissorium, sed purè assertorium, quo assertit, existere in se propositum hoc vel illud faciendi absque obligatione.

QUÆR. III. Quæ sit materia seu objectum juramenti?

7. R. Objectum juramenti assertorii est omne factum, sive bonum, sive malum, quod ex certâ vel rationabili causâ judicatur, esse verum; de incognitis autem, vel dubiis Jus jurandum dicere manifestæ temeritatis est, & impietatis, nisi juramentum sit de credulitate, tunc enim non affirmas simpliciter, rem ita esse; sed quòd credas, ita esse; quod ex justâ causâ utique licitum est. *Materia juramenti promissorii* est omne illud, quod quis honestè, seu licitè promittere potest & exequi.

Dixi 1, Quod honestè; nam si res aliqua sit vana, inutilis, aut de se nec positivè honesta, nec inhonesta, sed merè indifferens, quæ nec ratione sui, nec ratione motivi spectat ad aliquam virtutem, illa Deo juramentaliter promitti non potest, & promissa non obligat. Ratio est, quia juramentum Deo factum æquivaleret voto; ergo sicut votum essentialiter est de re positivè honestâ, &

& quidem de meliori bono, ita & juramentum Deo factum; si tamen res de se quidem sit indifferens, fiat autem ex motivo virtutis honesta, erit materia sufficiens voti, & juramenti; v. g. viror jurat, non comedere carnes, non exire è domo, non indui vestibus melioribus, usque dum maritus redeat; percutere proles, dimittere famulam, non loqui cum vicinâ, si hæc jure ex naturali tristitiâ, vanâ gloriâ, irâ, indignatione, vel simili motivo, nullum est juramentum; si id faciat ex motivo virtutis, modestiæ, humilitatis, vitandi peccati vel periculi, validum & obligatorium erit juramentum, *Gobat, Reiffenst. Th. Mor. t. 6. dist. 2. à nu. 20.* juramentum factum homini etiam de re indifferente, vel minus bonâ obligat, nec commutari potest etiam in evidenter melius, nisi ille consentiat, in minus favorem juratum est. Ratio est, quia Deus non curat nisi virtuosa & honesta; homo autem quærit sibi utilia, etsi merè sint indifferenta; hinc si jurasti Petro diviti dare 10. aureos, etsi evidenter melius foret illa dare pauperi, id sine consensu Petri facere non potes: & generaliter de juramento homini facto valet Regula decepta *ex c. 8. § 28. de jurej.* quod semper servandum sit, quoties sine peccato servari potest, *vid. Cas. 50. à n. 12.* ubi etiam dixi, qualiter juramento firmentur contractus jure positivo invalidi.

Dixi 2. Licite; nam juramentum de re etiam tantum venialiter malâ non tantum non obligat, sed est ad minus venialiter malum; si jurasti rem mortaliter malam, v. g. occidere homicidium, ejus ædes incendere, vel injustam detractionem juramento confirmas,

duplex mortale committis; iniustitiæ scilicet & irreverentiæ, in hoc quòd Deum voces in testem & quasi patronum malitiæ mortalis; si verò juras occidere sine intentione occidendi, perjurus es, sed non injustus, nequidem internè, *Nav. Suar. Sanch. c. 4.* Si juratò afferas, te hoc vel illud mortale peccatum admisisse; si verum sit, & fiat ex justa causa, non peccas; si fiat ex vanâ gloriâ vel jactantiâ, peccas quidem mortaliter, quia complaces in mortali; non tamen peccas graviter contra Religionem, quia juramentum non assumis ut medium ad augendam istam complacentiam, sed ad confirmandam veritatem in animis audientium, *Castropalao p. 5. num. 6.*

Dixi 3. Et *execui possum*; nam si res promissa ab initio quidem sit licita, postea autem fiat illicita, impossibilis vel inutilis, cessabit obligatio juramenti, quæ omnia alii brevissimè exprimunt, dicendo, quòd juramentum licitum & obligatorium debeat fieri in *veritate*, in *judicio*, & *justitia*, *Jerem. c. 4. v. 2.* Fit in *veritate*, si non juretur falsum; in *judicio*, seu *discretionè*, si nihil juretur temerè, inconsultò & sine justâ causâ; in *justitia*, si juretur justum, licitum & honestum.

QUÆR. IV. Quid de modo & formâ jurandi?

9. *q.* Forma essentialis jurandi consistit in expressâ, vel tacitâ Divini Nominis invocatione, ad asstruendam dictis vel promissis fidem: est expressa Divini Nominis invocatio, si dicam: Juro per Deum, Deum testor, Deum testem invocor, per Deum ità est; est tacita invocatio, si jurem per creaturas cum ordine, & relatione ad

Crea.

Creatorem, quatenus ejus virtus, bonitas, veritas, sapientia, &c. specialiter in eis elucens; ut si jurem per fidem Catholicam, per Evangelium, per Sacramenta, per Crucem Christi, per sanctos, per Salutem Animæ, per Cælum & Terram, &c. Innumera sunt verba, de quibus Theologi disputant, an verum contineant juramentum, v. g. Deus scit, vel videt ita esse, contra Deo loquor, quod dico est Evangelium, Deus novit meam conscientiam, testor meam conscientiam, *auff meinem Eyd, auff mein Gesessen*, meâ fide & honore, *bey Trauen, Ehren, und Glauben*, fide Religiosa, sacerdotali, &c. de quibus omnibus & similibus verbis dubiis dico; quod ante omnia attendendus sit animus proferentis, qui si non intendat jurare, seu per invocationem Divini testimonii sua dicta, vel promissa confirmare, sed tantum magis seriò affirmare, sicut plerumque fit, non erunt juramenta: si non constet de animo jurantis, recurrendum est ad communem loquentium morem, aut etiam ad particularem loquentis consuetudinem; si enim seriò & frequenter jurare soleat, censetur jurasse, in minimis, juramenta non reputantur.

QUÆR. V. Quanam ex præmissis pro praxi inferri possint?

1. Seqq. 1. Jurare per Deos falsos, per sectam falsam, v. g. per fidem Lutheri, non est verum juramentum, quia non est invocatio veri Nominis; est tamen peccatum gravissimum, si fiat seriò, quia honor Deo proprius tribuitur demonibus, vel sectæ falsæ, secùs si id fiat irrisoriè, vel ex joco, & circumstantes id intelligant, *Bonac, Castropalao sup.*

11. 2. Omnia perjuria, sive facta fuerint cum expressa, sive cum tacita Divini testimonii invocatione, quoad confessionem, sunt ejusdem speciei, nec tenetur pœnitens exprimere, an per Deum, per Sanctos, aut per creaturas ad Deum relatas falsa jurarit, nisi accedat alia peccati species, v. g. blasphemia; ut si quis contemptim vel irrisoriè juret per capillos, per sanguinem, vel membra Christi, aut B. M. V. maximè si per membra inhonesta, quæ est damnatissima, & diabolica blasphemia, Gallis & Italis usitata; si hoc modo juret: Non credo Deum, abnego Deum, Deus est injustus, Deus non sit Deus, nisi hoc fecero, *Sanch. Gobat* censent, esse blasphemiam in tartara detrudendam, eò quòd sensus videatur esse, quòd fides mea in Deum, in Dei justitiam, vel existentiam dependeat à veritate mei dicti; sed *Tamb. Sporer hic n. 7.* valdè probabiliter dicunt, non esse blasphemiam, eò quòd verba illa non videantur habere sensum relatum, sed potiùs hunc: Sicut est mihi certum, me per Dei gratiam non recessurum à fide verâ, aut sicut certum est, Deum non posse esse injustum, aut non esse Deum, ita suo modo mihi certum est, quòd velim hoc facere, in quo nulla est Dei inhonoratio, vel blasphemia; accedit, quòd verba dubia in meliùs sint interpretanda.

12. 3. Qui jurat per fidem Catholicam, per consecrationem Sacerdotalem, ut est res sacra, verum admittit juramentum, secùs si juret per fidem humanam, seu per suam fidelitatem, aut per Sacerdotium, quatenus est aliqua dignitas in reputatione hominum, quam specialiter dedecet loqui falsum; si quis in Confessionali dicat,

si falsò jurâsse, non statim condemnetur perjurus, si verba clarè non contineant juramentum, interrogandus, an verè, & consideratè intendens Deum vocare in testem falsi? Si neget, aut dicat, se ad hoc non reflexisse, sed tantùm voluisse firmiùs affirmare, non perjurium, sed mendacium admisit.

4. Qui profert verba verum juramentum non significancia, v. g. dicendo, quàm verè, quàm verè existo, quàm verè sum honestus, &c. si ista illa verba verè intendat jurare, & intelligat, quid sit jurare, in foro interno verum facit juramentum, quia Deus cor inspicit; secus si nesciat, quid sit jurare, quia tunc non vocatur Deus in testem, neque ex vi verborum, ut supponitur, neque ex intentione proferentis, quia ignorat per juramentum invocari Deum: ergo reverè Deum non invocat, quia nil volitum, quin recognitum.

5. Ex justâ causâ, v. g. ad avertendum grave damnum, vel injuriam, & non aliàs licet exigere juramentum ab eo, quem timeo, aut video pejeraturum, aut juraturum per falsos deos. Ratio est, quia utor meo jure, & alter perjurio, vel invocatione falsi Dei abstinere debet, & debet, & adest gravis causa, juramentum exigendi; ergo si ipse hoc malè præter, quod rectè petitur, ejus malitiæ imputandum venit. Non tamen licitè aliquem induco, ut juret hoc, quod ipse putat esse verum, ego scio esse falsum, nam tale juramentum est quidem respectu ignorantis objecti falsissimum, perjurium materiale, respectu autem meo formale, sicut respectu meo est peccatum formale, si ebrium inducam ad blasphemiam vel ho-

homicidium, etsi respectu ebrii sit tantum materiale, *Suar. Bonac. Sanch. c. 8. n. 10. Reiffenst. n. 37.* Si dicas cum *Tamb. hic c. 1. §. 6.* ex iusta causâ, v. g. ad liberandum innocentem jurare id, quod bonâ fide creditur esse verum, etsi à parte rei sit falsum, est actus virtutis; ergo ad hoc licitè induco. R. 1. Ad iussum Heri laborare est actus virtutis; ergo Herus sciens esse diem Festum, poterit jubere famulo Festum ignoranti, ut laboret, quod nemo admittit. R. 2. N. C. nam quamvis jurare materialiter falsum possit esse actus virtutis, respectu ignorantis, non tamen respectu scientis, & inducentis.

15. 6. Consuetudo jurandi indiscriminatim verum, & falsum est mortaliter mala, ut per se patet, ideòque consuetudinario neganda absolutio, usque dum pro eâ tollendâ seriam adhibeat operam. Consuetudo jurandi cum advertentiâ, ut verum juretur, non constituit hominem in statu peccati mortalis, etiamsi conjungatur cum consuetudine mentiendi, *Suar. Sanch. c. 5. num. 10. Castropalao p. 9. num. 3.* Ratio est, quia omnia hæc juramenta sunt tantum peccata venialia, & consuetudo ex illis resoltans inclinat solum ad actus similes; advertentia verò ad veritatem remouet periculum jurandi falsum.

16. 7. In juramento uti æquivocatione, vel restrictione absque gravi causa, semper est peccatum, & quidem uti restrictione purè mentali, est mortale, quod tunc fit, si retineatur aliquid in mente, quod nec ex verbis, nec ex circumstantiis intelligi potest, ut si petenti eleëmofynam jures, te non habere pecuniam, subintellegendò alienam, quia nec petitio eleëmofynæ

nec tua verba aut aliæ circumstantiæ significant te
 qui de pecuniâ alienâ, ideoque mentiris, &
 eodem juratò, quia aliud habes in mente, &
 aliud verba, & circumstantiæ significant; si qui-
 dem verba non significant se solo id, quod in
 mente retines, significant autem simul cum cir-
 cumstantiis, erit restrictio non pura, quâ quis
 in justa causâ etiam in juramento uti potest, &
 Christus eâ usus fuit *Joan 7.* dicens, non ascen-
 dum ad diem festum, subintelligendo palàm &
 cum publico apparatu & manifestatione signo-
 rum, prout cognati eum rogabant, nam statim
 descendit occultè; & hoc sensu intelligendæ sunt
 propositiones ab Inn. XI. damnatæ: 26ta quæ sic
 habet: *Si quis vel solus, vel coram aliis, sive in-
 terrogatus, sive propriâ sponte, sive recreationis
 causâ, sive quocunque alio sine iuret, se non fecisse
 aliquid, quod reverà fecit, intelligendo intra se
 aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab
 illâ, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum,
 reverà non mentitur, nec est perjurus.* 27. *Causa
 assumenda his amphibologiis est, quoties id necessa-
 rium aut utile est ad salutem corporis, honorem, res
 familiares tuendas, vel ad quemvis alium virtutis
 cultum, ita ut veritatis occultatio censeatur tunc ex-
 pediens est studiosa.* 28va qui mediante commen-
 datione vel munere ad magistratum vel officium pub-
 licum promotus est, poterit cum restrictione mentali
 prestare juramentum, quod de mandato Regis à si-
 milibus solet exigi, non habito respectu ad intentio-
 nem exigentis, quia non tenetur fateri crimen oc-
 cultum. Hinc deduces seqq. 1. Sicut nullo casu
 est licitum mentiri, aut falsum jurare, sic nec uti
 restrictione purè mentali. 2. neque licitum est
 uti restrictione mentali non purâ, nisi ex causâ
 val-

valde gravi aut gravissimâ v. g. pro evitandâ morte, perpetuo carcere, gravi mutilatione, pro servando sigillo confessionis, secreto principis &c. Ratio est, quòd restrictio non pura, quamvis non sit mendacium, si tamen promiscuè liceret, obesset humano commercio, utpote terrens viens multis fraudibus; hinc filius interrogatus à patre, an lusserit chartis pictis, si dicat aut juret, se non lusserit, subintelligendo, quòd non lusserit solus, aut patre approbante, peccat, quia pater habet jus interrogandi, neque adest causa ita restringendi. Econtra reus super crimine nondum semiplenè probato à iudice sub juramento interrogatus, potest jurare se crimen non admisisse, subintelligendo tali modo, ut teneatur fateri; imò *Sanch. Lugo l. c. Sporer nu. 115.* probabiliter docent, reum ejusmodi æquivocatione uti posse, etiamsi crimen sit semiprobatum, modò agatur de crimine capitali, & sit spes evadendi; rationem dant, quòd in tali casu crimen fateri sit res difficillima, & moraliter impossibilis, ad quam potestas humana obligare non possit, nec ejusmodi confessio absolutè necessaria est pro justitiâ, vel bono communi, cum aliter veritas haberi possit, putà per testes, tormenta, &c. Vid. *Cas. 62. num. 10.*

17. 8. Mercatores, qui jurant sibi merces pluris constare, & tali pretio dari non posse, etsi peccent venialiter, sine justa causa jurando, ordinariè tamen non sunt perjuri, quia census est, quòd computato periculo, & expensis sibi pluris constant, nec tali pretio dari possint cum honesto, & mediocri lucro; si tali sensu vera non sint, perjurium admittunt.

9. Jurata promissio sub conditione turpi, v.g. 18.

pro me tibi daturum centum aureos, si occidas Cajum, rescindi debet ante opus patratum, patratum opere obligat ad solvendum promissum, quia solutio mala non est, & alter jam acquisivit; aliud est de pretio simoniacè promisso, quod nulli non potest accepto beneficio, quia solvere vel implere contractum simoniacum, quod in se vitiosum, & prohibitum est, & alter ex tali contractu nullum jus acquisivit, eò quòd res spiritalis sit invendibilis, & jura contractum annullent.

10. Si hodiè juratò promittas matrimoni- 19.

Titia, cras Cajæ, secunda promissio etiam jurata est invalida, quia est de re illicita, & tunc non teneberis ducere Cajam, quam Titia moriatur, aut promissionem spontè retractat.

11. Hæres tenetur solvere vota, & juramen- 20.

realia defuncti, v.g. defunctus juratò promissit Titio novum pallium, si Titius promissionem accepit, hæres tenetur dare pallium, quia Titius post acceptationem acquisivit jus, & hæres quòdajura activa, & passiva succedit in locum defuncti; si promissio non fuit acceptata, vel dolo, vi, metue à defuncto extorta, aut per injuriam, v.g. defunctus juratò promissit dare usuras, ad nihil tenetur hæres; non tenetur obligatur vi juramenti, quia hæc obligatio est personalis, neque vi promissionis, quia per promissionem iniquam nullum jus acquisivit promissarius, *Tamb. hic c. 3. §. 7.* Qualiter obtinentur juramenta dolo vel metu extorta, dixi *§. 50. à num. 12.*

12. Ob-

21. 12. Obligatio juramenti (idem est de voto) cessat 1. *Mutatione* materiæ aut circumstantiarum, ut si res juratò promissa fiat illicita, impossibilis, aut ad eò difficilis, ut si ille, qui juravit, illam difficultatem suspicatus fuisset, non jurasset, juramentum enim intelligitur rebus sic stantibus, c. 10. § 17. *de jurej.* Debet autem difficultas ortum trahere ex materiâ, non autem ex malitia voventis, Vid. *Cas. 70. q. 1. 2. Condonatione* seu remissione illius, in cujus favorem juratum est, quippe omni promissioni etiam juratæ inest conditio, si is, in cujus favorem facta est, impleri voluerit, c. 2. *de sponsal.* Quòd si juramentum principaliter, aut etiam æqualiter factum sit DEO & homini, ut si jures fratri tuo intrare Religionem, jures huic Ecclesiæ dare centum aureos, hoc juramentum non potest remitti à solo promissario, postquam illud acceptaverit, neque à Superiore Ecclesiastico invito promissario, qui per acceptationem jus acquisivit. Vid. *Cas. 71. num. 17.*
22. num. 17. 3. *Irritatione*; irritare autem potest omnis Superior habens potestatem Dominativam in personam jurantis, ut pater, tutor, Dominus, respectu filii, pupilli, servi, in materiis, in quibus sunt subditi, quòd addo, quia si filius juratò promittat aliquid de bonis castrensibus vel quasi castrensibus, aut servus de suo peculio, Dominus & pater hæc juramenta (idem est de votis) irritare non possunt, quia hæc bona patri, aut Domino, non sunt dominativè subjecta; de cætero generaliter verum est, quòd omnes, qui possunt dispensare, irritare, vel relaxare vota, (de quibus dicam *Cas. 70. § seq.*) possint etiam Juramenta, nisi sint in favorem tertii; tunc enim nec Papa illa relaxare poterit sine consensu illius, in

vitare omnia venialia. 12. Vovit factum alienum.
 13. Vovit rem secundum quid pos-secundum quidem
 impossibilem. 14. Vovit incompatibilia. 15. Vo-
 vit ex fine malo. 16. Sub conditione turpi. 17.
 Contra juramentum de nunquam vovendo. 18. De
 non ingrediendo aliam Religionem, quam hanc.
 Pro Resolut.

QUÆR. I. Quid sit votum?

- I. R. Est deliberata & libera promissio facta Deo
 de bono meliori. Dicitur 1. *Deliberata*, quia
 ad votum requiritur plena advertentia, qua-
 lis ad peccatum mortale; est enim actus hu-
 manus in conscientiam obligans; hinc non va-
 lent vota semi-ebrii, dormientis, fatui, &c.
 Vota facta ex timore, irâ, tristitia, vel simili
 passione sunt valida, nisi passio (quod raro
 contingit) prævenit mentis deliberationem;
 sicut enim homo in ejusmodi motibus ple-
 rumque habet sufficientem deliberationem
 ad peccandum mortaliter, sic & ad voven-
 dum.
2. Dicitur 2. *Libera*; nam votum gravi, & inju-
 sto metu extortum, probabiliter est nullum, sal-
 tem de jure can. ex c. perlatum, de iis, qui vi &c.
 quod licet expressè solùm agat de votis solennibus
 Religiosorum, attamen Sot. Valent. Nav. Saa,
 Sanch. l. 4. de vot. c. 3. Sporer aliique communiter
 extendunt ad vota simplicia, etsi probabiliter con-
 tradicant S. Anton. Sot. Castrop. quia d. c. perlatum
 solùm loquitur de Professione Religiosa, ob spe-
 cialem statûs difficultatem; & per se ad votum
 sufficit libertas sufficiens ad peccandum mortali-
 ter, sed hæc stat cum metu; ergo. Conf. qui ex
 metu jurat latroni solvere lytrum, tenetur ex vi
 juramenti donec illud relaxetur, ut dixi Cas. 17. de
 fie

ergo vovens ex metu obligatur vi voti. Similiter votum debet esse liberum ab errore, & ignorantia circa substantiam, vel principale motivum, aliàs erit nullum ex defectu consensûs; ubi enim substantia rei non est cognita, non potest esse volita; hinc si quis putet votum non obligare in conscientia, aut iter, quod vovet, crederet esse decem dierum, cum sit viginti; aut voveret Petro dare eleemosynam, quem falso iudicaret esse pauperem, hæc vota sunt invalida, quia in duobus primis casibus est error in substantia, in secundo circa principale motivum, quod in eleemosyna est sublevare pauperem, qualis non est Petrus. Econtrà error circa accidens rei promissæ, eam non notabiliter immutans, vel circa motivum tantum impelles, quod solum facit, ut res libentiùs, non autem simpliciter fiat, non invalidat votum, ut si voveas peregrinationem 9. horarum, cum sit 9. vel 10. voves eleemosynam dare pauperi, quem putabas esse pium, licet tamen non est. Dixi: circa accidens non notabiliter mutans rem promissam; nam si notabiliter mutet, vovens non obligabitur voto; v. g. vovisti Religionem Carthusianam, putans, eam vesci carnibus, eris liber à voto, quia hæc circumstantia notabiliter mutat rem promissam, *Less. Sanchez. l. c. Bonac. Castrop. hic d. 1. q. 6.*

Dicitur 3. *Promissio*; non propositum, quia propositum est nuda voluntas aliquid faciendi, vel omittendi, sine animo se obligandi; promissio verò essentialiter includit animum se obligandi.

Dicitur 4. *Facta Deo*, quod etiam merè inter-
fieri potest, quia Deus introspicit cor; si

quis vovet B. M. V. vel Sanctis, censetur implicitè vovisse Deo in honorem B. V. vel Sanctorum.

Dicitur §. *De bono*: nam materia, quam voves, debet esse grata Deo, hoc est, positivè bona seu honesta, votum de re indifferente, quæ neque secundùm se, neque secundùm motivum suum spectat ad aliquam virtutem, est nullam, v. g. voves abstinere à vino, lusu, vel carnibus, ut parcas pecuniæ, non est propriè votum; si verò id facias ex motivo temperantiæ, vel alterius virtutis, aut ad vitanda peccandi pericula, utriusque votum erit validum, quia est de re Deo grata: Item voves jejunare, vel dare eleëmofynam, ut à Deo impetres scientiam, divitias, &c. vota hæc obligant, quia honestum est ejusmodi bona à DEO petere, exspectare: & vovere DEO materiam indifferentem est solùm veniale; quia non est DEO positivè ingrata, sed tantùm non grata; vovere rem mortaliter malam est mortale, quia est gravis irreverentia, offerre DEO rem quasi gratam, cum tamen sciat DEUM illam summè improbare; ex eadem ratione plurimi dicunt esse mortale, DEO vovere rem solùm venialiter malam, quia vovens exercitè & in facto videtur dicere, DEUM ejusmodi rem approbare tanquam sibi gratam, ideòque se eam promittere; *La Croix* tamen *hic num. 424.* putat, voventem rem venialiter malam, plerùmque tantùm peccare venialiter, quia non propriè vovet, aut intendit rem illam Deo promittere ut gratam, sed potius sumit Deum in testem, se hoc peccatum veniale facturum, quæ tantùm est venialis irreverentia, ut dixi de jurante rem venialiter malam. Quid si mater voveat peregrinationem eâ intentione, ut

ut filia luxuriosa emendetur vel moriatur? R.
 Votum esse nullum, & sacrilegum, quia est
 de re malâ, quia mater per illud intendit
 disjunctivè DEUM inducere vel ad emendatio-
 nem, vel ad mortem filix; sicut enim non po-
 test taliter à Deo rogare filix mortem, sic nec vo-
 vere. Si dicas: licet alteri optare mortem, ut
 vellet Deum offendere, ergo & vovere peregrina-
 tionem, ut vel emendetur, vel moriatur. R.
 licet ex eo fine ineffaciter optare mortem
 licet efficaciter seu cum aliquo influxu
 ad mortem uti hic, N. V. Cas. 16. numer
 10.

Dicitur 6. De bono meliori, intellige non sim- 5.
 pliciter, aliàs votum deberet semper esse de re
 perfectissimâ; sed de meliori, quàm sit ejus op-
 positum, hinc quia per se meliùs est servare con-
 siliâ Evangelicâ, quàm non servare, non vale-
 runt vota his opposita, velut votum de non dan-
 dâ eleëmofynâ, de non ingrediendo Religio-
 nem, de nunquam vovendo, de ineundo matri-
 monio etiam cum paupere, titulo pietatis, &c.
 quia per se melior, & DEO gratior est cœlibatus
 cum castitate, Sanch. sup. Castropalaop. 8. Valet
 tamen votum conditionatum, si matrimonium
 nubere voluero, inibo cum hac paupere, quia sup-
 positâ voluntate nubendi gratius est DEO nubere
 pauperi, quàm alteri Schmalzgr. l. 3. t. 34. num.
 39. Dixi, per se; nam per accidens potest esse
 meliùs, & DEO gratiùs non dare, quàm dare
 eleëmofynam, ut si pecuniâ indigeas pro solven-
 dis debitis justitiâ, pro alendis parentibus, uxore,
 liberis, &c. Similiter per accidens poteris
 vovere matrimonium, quando scilicet status Re-
 ligiosus sine injuria spontâ à te defloratâ, iniri

non potest. An autem validè voveat castitatem luxuriæ, cui ob consuetudinem matrimonium foret tutius, non est omninò certum, negant *Cajet. Nav. Wiestner. Schmalzgr. l. c.* quia ejusmodi votum non videtur esse de meliori bono voventis, sed oppositum tenendum est cum *Soto, Arrag. Castropalao num. 14. La Croix 481.* qui non audet hanc sententiam dicere probabilem. Ratio est, quia castitas est bonum absolutè melius etiam consuetudinario, si velit applicare media, quæ habet sufficientia ad refræ-
nandam libidinem, & vovendo castitatem ad ista media se impliciter obligavit; Nec obstat, quòd *Apostolus* de talibus dicat: *Melius est nubere, quam uri;* nam intelligit hoc conditionatè, si scilicet non velint adhibere media efficacia, sicut possunt, & tenentur; & certè si ratio adv. teneret, eò faciliùs quis deobligaretur à voto, quò magis fornicaretur; nam ob consuetudinem relabendi votum desineret esse de meliori bono, per consequens desineret obligare; igitur tali suadendum est, ut petat dispensationem, quæ tali casu pro voto non solemnè facillè dabitur.

QUÆR. II. Quotuplex sit votum?

6. R. Votum dividitur I. in simplex & solemnè; solemnè iterum aliud est professionis in Religione approbatâ; aliud annexum S. Ordinibus; utrumque dirimit matrimonium contrahendum, professio insimul matrimonium contractum ratum, non consummatum; vota ab his distincta vocantur simplicia, veluti votum castitatis extra Religionem & Ordines, votum Religionis, votum non nubendi, sacros Ordines suscipiendi, &c. quæ vota matrimonium quidem reddunt illicitum, non tamen invalidum.

2. Dividitur in reale, personale, & mixtum. Reale est, quo quis promittit rem aliquam ab actu propriae personae distinctam, ut calicem, sacramentum, eleemosynam, &c. Personale est, quo promittitur actio, vel omissio in personam propriam, v.g. jejunium, oratio, peregrinatio, abstinencia à visu, à vino, &c. Mixtum, in quo actio & res promittitur, v.g. jejunium & eleemosyna; votum reale, & mixtum in quantum est reale, transit ad hæredes, non autem in quantum est personale, ideoque hæres in casu posito tenebitur ad eleemosynam, non autem ad jejunium, nisi ad hoc se specialiter obligaverit, *Pyrrh. l. 3. decret. l. 34. num. 12. Engel. ibid. num. 17. Leuren. ibid. p. 890.*

3. Vorum aliud est *absolutum*, quod simpliciter obligat, aliud *conditionatum*, quod tantum obligat sub conditione, aliud *pœnale*, quod sub pœnâ, ut si voveas eleemosynam dare, quoties mentitus fueris.

QUÆR. III. Quid in dubio de valore voti?

R. 1. Præ omnibus attendi debet intentio voventis; si de hac constare non possit, inquirendum est, pro quo stet possessio, an pro voto, an pro libertate, & pro parte possidente judicandum erit, ut probavi *Cas. 2. num. 5.* si nec de possessione constet, attendendum, pro quâ parte sit major præsumptio, aut si etiam de hoc dubitetur, tunc in obscuris, quod minimum est, sequimur, *ff. de Reg. Jur.* Hinc si dubites an voveris, non teneris voto, quia libertas est in possessione; idem est, si dubites, an voveris, an nuda proposueris; econtra si scias te vovisse, & verba votum significantia expressisse, dubites autem,

Cc 4

an

an habueris animum te obligandi, præsumptio erit pro voto & validitate actus, quia probato facto, præsumuntur intervenisse omnia ad factum requisita, usque dum aliud probetur, *Schmaltzgr.*

num. 34.

8. 2. Si certus sis te vovisse cum animo obligandi, dubites autem an sufficientem habueris advertentiam, & deliberationem, eò quòd fueris turbatus ex somno, potu, passione, phrenesi, &c. præsumptio est pro valore voti; nam votum est certo emissum, & ratio excusans incerta, adeoque votum est in possessione obligationis, *Schmaltzgr. l. c.* Si dubitetur de sufficienti deliberatione ob defectum ætatis, communiter ita distinguunt DD. Si votum emissum est ante septennium, præsumitur imperfectus rationis usus, ideòque votum censetur invalidum; econtrà post septennium præsumitur usus rationis perfectus, & votum validum, ita enim plerùmque contingit, & ex plerùmque contingentibus prudens est præsumptio. Sed quid si dubites, an ante, vel post septennium voveris? *Re ex Tamb. Sporer hic n. 24.* votum non obligare, quia dubitatur de essentiali constitutivo voti, dubitatur enim de deliberatione sufficiente, quæ in adeò tenerâ ætate præsumi non potest, præsertim in his partibus frigidioribus, ubi ingenia serius maturescunt; aliud est in primo casu, quando homines adulti de sufficienti deliberatione ob iram, potum, vel somnum dubitant, post votum certò emissum; tunc enim votum, & plenus usus rationis est in possessione, & indeliberatio incerta; econtrà si amens dubitet, an sub finem amentix plenè restitutus voverit, præsumitur votum factum in amentia, adeoque esse invalidum, eò quòd amentia certò extiterit ante

antè votum, & incertum sit an tempore voti de-
 fuerit, *Sanch. l. 1. de matr. d. 9. Sannig. de Relig.*
lib. 4. q. 2.

3. Si dubites an voveris decem, vel quinque
 temp. an jejunium in pane & aquâ, an ordinari-
 um; si aliunde de tuâ voluntate constare non pos-
 sit, præsumeris te ad minimum obligâsse; idem
 est, si dubites, an voveris copulativè jejunare si-
 mul, & dare eleëmofynam, vel disjunctivè, hoc
 est, vel jejunare, vel eleëmofynam dare, aut inde-
 terminatè vovisti vestem, equum, & dubitas, an
 meliorem, potes præsumere minus, nisi fortior
 sit præsumptio contra te; si die statuto non possis
 jejunare, & dubites, an voveris alio die supple-
 re, in his, & similibus semper præsumere pote-
 ris in tuum favorem, *Wiestn. nu. 28. Schmaltzgr.*
num. 38. Denique si promisisti ingredi Religio-
 nem, & dubites, an te volueris obligare ad eam
 experiendum, vel simul ad profitendum in eâ,
Sanch. Suar. Laym. dicunt, & hîc præsumi
 minus, scilicet quòd te tantùm volueris obligare
 ad ingressum, & experimentum, per consequens,
 si ex justâ causa egrediaris, liber eris à voto; si
 verò vovisti perseverantiam seu profiteri, licèt ex
 aliqua causa, v. g. ob morbum semel egressus, vel
 similis fueris, cessante causâ teneris iterum insta-
 re, si sit spes receptionis.

4. Si dubites, an votum expleveris, aut ad-
 huc explere possis, teneris tentare, & exequi,
 quantum potes, quia votum est in possessione;
 item si dubites, an votum sit de re mala, vel
 bona, aut indifferente, teneris consulere homi-
 nem doctum, vel petere dispensationem, quia ite-
 rum stat possessio pro voto, quia certus es te vo-
 visse: teneris ergo inquirere an validè.

Cc 5

QUÆR.

10. QUÆR. IV. Qualiter hîc resolvendi sint plures casus practici ?

R. Modis seqq. 1. Qui prævidet se quæri ad ebrietatem eâ intentione, ut in ea voveat v.g. ingredi Religionem, si id prævidens votum approbet, casu quo esset futurum, tenetur voto secuto, quia hæc prævia approbatio est voluntas obligandi DEO sub conditione voti in ebrietate secuturi: ergo secutâ conditione obligat; si præviè non approbavit, non tenetur voto in ebrietate secuto, quia tunc nec in ebrietate, nec antè consensit.

2. Materia voti debet esse possibilis, & in potestate voventis; hinc non valet votum de vitandis omnibus omninò venialibus, quia id cum ordinario DEI concursu est moraliter impossibile; est communior contra aliquos, qui non improbabiler dicunt, ejusmodi votum obligare, non quidem ad vitanda omnia omninò venialia, etiam semi-deliberata aut subreptitia, hoc enim agnoscunt moraliter impossibile, sed tantum ad vitanda venialia magis deliberata hîc & nunc occurrentia, quia hoc omninò est possibile, sicut qui vovit dare decem Imperiales, si non potest omnes decem, debet dare quinque quos potest; idem est de vovente jejunare totâ Quadragesimâ, si totâ non possit, debet jejunare parte possibili; item lex naturalis & Divina obligant ad vitanda omnia omninò venialia, aliàs enim non forent peccata; ergo & votum ad hoc obligare potest. Sed R. cum *Sanct. c. 5. num. 10. N.* utramque Conf. quia votum dandi decem, & votum jejunandi totâ Quadragesimâ, sunt de tota re moraliter possibili, & per accidens tantum quoad partem

tem factâ impossibili : ergo obligant ad partem
possibilem, nisi fortè constet de voluntate voven-
tis, quâ noluit se obligare nisi ad totam Quadrage-
simam simul sumptam, & non aliter, quod fieri
non solet; ad obligationem legis Divinæ, & na-
turalis sufficit potentia Physica, non verò ad ob-
ligationem voti; votum enim est lex, quam ipse
homo sibi imponit, non autem censetur homo
sibi imponere velle rem moraliter impossibilem,
& votum debet esse de meliori bono; melius au-
tem est, sibi ejusmodi obligationem non impone-
re, quàm imponere; validum tamen erit votum
de vitandis omnibus mortalibus, aut etiam venia-
libus plenè deliberatis, hoc enim est moraliter,
& cum ordinario DEI concursu possibile; verùm
ejusmodi vota sine speciali DEI instinctu non sunt
facile assumenda ob periculum lapsus.

3. Vota de facto alieno, v. g. parentum de ca- 12.
stitate, abstinentia, peregrinatione, vel statu Re-
ligioso liberorum, non obligant liberos, nisi illi
scentes eorum nullitatem, ea ratificaverint, né-
que parentes, nisi in ordine ad cooperandum, vel
quantum est in ipsis, disponendum liberos ad ex-
plendam rem voto promissam.

4. Qui vovet rem secundùm unam partem pos- 13.
sibilem, secundùm aliam impossibilem, vel in-
aptam, si materia sit divisibilis, valet, & obli-
gat votum secundùm partem aptam, & possibilem,
quia utile per inutile non debet vitari; sic qui vovit
orare decem Rosaria, si nequit omnia, tenetur
ad ea, quæ potest; qui vovit jejunare omnibus
diebus Sabbathinis, si uno, vel altero non possit,
obligatur aliis, nisi constet aliam fuisse mentem
voventis, quæ in omnibus respicienda est. Econ-
trâ si partes inter se, vel ex natura rei, vel ex usu
ho-

hominum copulari soleant, & una pars facta est inepta, illicita, vel impossibilis, cessat etiam obligatio partis aptæ & possibilis; item si cesset principale, cessat & accessorium, nisi iterum alia fuerit mens voventis; hinc qui vovit jejunare, si ex justa causa non possit abstinere à carnibus, etiam probabiliter deobligatur à binâ refectioe, vel econtrâ, quia hæc duo copulativè requiruntur ad jejunium Ecclesiasticum, *Sporer sup.* etsi oppositum sit probabilius, ut dicam *Cal. LXXV. n. 4.* Item qui vovit confiteri, si non possit confiteri, non tenetur elicere dolorem; similiter si non possit dolere, non tenetur confiteri, quia utrumque essentialiter requiritur ad Sacramentum penitentiæ, quod vovit; econtrâ cessante accessorio non cessat principale, v. g. vovisti peregrinationem nudis pedibus, jejunium in pane & aqua, teneris peregrinari, etsi non possis nudis pedibus, teneris jejunare, etsi non possis in pane & aqua; item virgo promisit virginitatem, si fornicata fuerit, plerumque adhuc tenebitur ad castitatem, quia hæc communi æstimatione cenletur voto virginitatis inclusa, nisi expressa intentio voventis fuerit tantum servare claustrum virginalis integrum, tunc enim hoc læso, votum esset de re non amplius possibili, *Suar. Sanch. c. 10. Laym. c. 2. Castropalao pun. 8. n. 10.*

14. §. Si emisisti duo vota impossibilia, v. g. vovisti in vigilia S. Laurentii peregrinari, expost memor hujus, vovisti eadem die servire infirmis, valet primum votum; si tamen secundum sit Deo gratius, potes primum in secundum commutare.

15. 6. Votum ex fine malo afficiente materiam, seu executionem voti, est nullum; tunc autem finis

malus dicitur afficere materiam, seu executionem voti, si illa executio voti intendatur tanquam medium ad consequendum finem malum, v. g. voves eleemosynam dare puellæ pauperi, ut sic eam ad turpia inducas; voves ædificare Ecclesiam, ut ex hoc vanam gloriam apud homines consequaris, &c. contra si malus finis non afficiat materiam, vel executionem voti, sed ipsum votum, seu actum votandi, ut si coram multis voveas ædificare Ecclesiam, non ut ex voti executione, sed ex actu votandi consequaris gloriam, votum erit validum, *Cajet. N. v. Azor. Sporer l. c.* Ratio horum est, quod si finis malus afficiat materiam, votum erit de re seu objecto turpi; si verò afficiat ipsum actum votandi, votum quidem erit illicitum sed non de objecto illicito, adeoque validum; hinc patet, multa vota posse esse illicita, quæ tamen sunt valida.

7. Omnia vota, quæ fiunt ex intentione consequendi à Deo rem illicitam, sunt sacrilegia, 16. blasphema, & nulla; ut si meretrix voveat partem quæstus offerre Deo vel pauperibus, ut sic consequatur quæstum majorem. Dixi: ex intentione consequendi; nam si eleemosyna, vel aliud bonum voveatur non ex intentione, vel amore consequendi rem illicitam, sed per modum puræ conditionis pœnæ vel aversionis, ut si inimicum occidero, turpem quæstum fecero, voveo tantum dare in eleemosynam, validum erit votum, quia impleta conditione turpi, bonum est dare eleemosynam, unde valida, & sancta sunt vota pœnitentia, toties jejunandi, confitendi, &c. quoties hoc, vel illud peccatum commiseris; similiter valent vota facta in gratiarum actionem pro bono effectu servato ex opere malo, v. g. pro prole natâ ex adultério, pro vita servata in duello, *Kess. Laym. c. 2*
8. Ju.

17. 8. Juramentum aut votum de nunquam vovendo, est nullum, quia simpliciter melius est vovere, quàm non vovere; si jurásti non vovere temerè, & inconsulto Confessario, votum est validum, & si exposit memor hujus juramenti voveas, votum erit illicitum, attramen validum, quia de objecto honesto, ut suppono; si immemor prioris voti, vel juramenti voves, secundum votum probabilius erit invalidum, quia adhuc habitualiter perseverat prior voluntas se non obligandi per votum aliquod consequens, quàm diu scienter non est revocata.

18. 9. Votum de non ingredienda alia Religione quàm hac, de non orando nisi flexis genibus, de non danda eleëmofyna infra decem aureos, invalidum esse docet *Castropalao p. 9. nu. 19.* quia non solùm promittitur ingressus in hanc Religionem, sed simul promittitur non ingressus in aliam; item non solùm oratio flexis genibus, sed simul excluditur alia, quod est ineptum, & indecens; at videtur distinguendum: Si adsit honesta causa sic vovendi, v. g. quia hæc Religio, hæc oratio est mihi convenientior, valebit, votum: secùs si talis causa non adsit.

CASUS LXIX.

De Obligatione Voti

Vamus super variis votis anxius querit : 1. An in materia gravi votum possit obligare leviter, vel contra. 2. Quid in dubio de intentione, vel modo obligandi. 3. Si vovisti jejunare, vel à carnis abstinere omni die, an tenearis in Dominica. 4. Quid de sexagenario. 5. Quid de eo, qui vovit jejunare omni die Veneris, & Sabbathi, si in istos dies incidat Natalis Domini; quid de Religiosis, quibus Statuta Regularia in Natali Domini, aut in Quadragesima, quando pro populo est dispensatum, carnes vetant. 6. Quid si dubium resolvi non possit, neque certum tempus, aut terminus obligationis præfixus sit. 7. An vovens Religionem teneatur ad castitatem. 8. An voto peregrinationis satisfiat, si peragatur equo, curru, vel ex curiositate. 9. An possint aut debeant vota expleri per heredem aut alium. 10. An vovens indies audire Missam, satisfaciat, si die Dominicâ unum audiat immemor voti, vel nolens per eam voto satisfacere. 11. Quid si multa parva voverit. 12. Quid si Ecclesia calicem voverit, sed nesciat qualem, vel cui ex duobus, aut pauperi unam è duabus vestibus, an teneatur dare meliorem, vel una pereunte alteram. 13. An cum tempore determinato expiret obligatio voti. 14. An preveniri possit ante tempus. 15. An differri. 16. Quid circa votum abstinendi à lusu. 17. Avino. 18. An vovens sub conditione teneatur expectare conditionis eventum, aut liceat eius even-

even-

ventum impedire, 19. Quid de voto pœnali, 20. An peccet, qui dolet se vovisse. Pro Resolut.

QUÆR. I. An & qualiter votum obliget?

- I. R. I. Omne votum validè emissum obligat ex virtute religionis ad præstandum id, quod voto promissum est. Est de fide. *Deut. 23. v. 22. Si nolueris polliceri absque peccato eris, quod autem semel egressum est de labiis tuis, observabis.* Item *Psal. 75. v. 12. Vovete, & reddite Domino Deo vestro.*

R. II. Transgressio voti est peccatum ex genere suo mortale, quia violare fidem & promissionem Deo factam potest esse gravis in Deum irreverentia; an autem, & quando hoc, vel illud votum obliget sub mortali, vel veniali, dijudicandum erit ex sequentibus regulis.

PRIMA: *Votum obligat secundùm intentionem voventis; quamvis enim vovens ad materiam simpliciter levem se non possit obligare graviter, potest tamen ad materiam gravem se tantùm obligare sub veniali, vel etiam sub solâ pœnâ.* Ratio est, quia votum est lex privata, quam vovens sibi liberè imponit, lex autem non obligat ultra intentionem legislatoris, hæc enim est anima legis; id tamen intellige de votis simplicibus; nam cum vota solemnia non à solo vovente, sed insimul à constitutione Ecclesiæ dependeant, non est in potestate voventis illorum obligationem mutare, ideòque in materia gravi obligant graviter, in levi leviter.

2. REGULA SECUNDA: *Si de intentione voventis constare non possit, attendenda est materia, si illa sit gravis, votum obligat sub mortali, si levis, sub veniali; illa autem res censetur gravis, qua talis est respectu legis Divinae vel Ecclesiasticae,*

utpo-

ut pote unius diei Jejunium, una Confessio, una Communio, auditio Missæ, &c. *Cajet. 2. 2. q. 88. c. 2. Laym. c. 3. Sporer à n. 92.* Econtra materia levis respectu legis, etiam est talis respectu voti, v. g. quinque *Pater & Ave*, Litanîæ Mariæ Virginis, semel & alterâ vice visitare Venerabile, &c. Si quis vovit rem aliâs præceptam, v. g. se non inebriare, non furari, additur nova obligatio Religionis, ita ut in confessione non sufficiat dicere: Me inebriavi, sed dici debeat: Ego habens votum de non inebriando, me inebriavi; similiter si dubitetur de modo obligandi in voto, iterum attendenda est obligatio legis, v. g. vovisti legere, aut audire Sacrum, persolvere Horas Canonicas, aut alia Officia, teneris ea facere eâdem at- & intentione, eâdem integritate, quâ faceres, quando sunt præcepta, & ea immutando, transferendo, differendo iisdem modis peccas contra votum, quibus peccas contra præceptum; similiter si vovisti Jejunium, teneris illud servare secundum formam Jejunii Ecclesiastici, scilicet in unicâ refectione, & abstinentiâ à carnibus, permissâ tamen collatiunculâ vespertinâ; si vovisti Jejunium in vigilia aliqujus Sancti, si hæc incidat in Dominicam, potes jejunium prævenire in Sabbatho, sic enim prævenit Ecclesia; si vovisti jejunare omni die, non teneris diebus Dominicis, nisi id expressè intenderis, quia non censeris te voluisse obligare contra receptam Ecclesiæ consuetudinem; econtra si vovisti omni die abstinere à carnibus, etiam teneris diebus Dominicis, quia & hoc Ecclesia facit in Quadragesima; & sicut contra præceptum

D d

tum

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. II.

rum peccas toties, quoties in die carnes comedis, sic & contra votum; item sicut probabile est sexagenarium excusari à Jejunio Ecclesiastico, sic & à Jejunio quod vovit, nisi specialiter intendisset contrarium, *Tamb. Suar. l. 4. de voto c. 7. n. 9. Sanch. c. 11. num. 31.* Item qui vovit jejunare omnibus diebus Veneris & Sabbathi, probabiliter non obligatur, si festum Natalis Domini in istos dies inciderit, *Molin. Azor. hic c. 20. q. 3. Sporer sup.* quia si ejus diei tempore voti meminisset, non est præsumendum, hunc diem comprehendere voluisse, & in dubio minimum lequendum est. Dices: Pontifex *c. fin. de observat. jej.* dicit: Illos tunc carnibus vesci posse, qui nec voto, nec regulari observantiâ sunt astricti. *Be.* Pontifex supponit votum & intentionem voventis se ad talem casum extendisse; voluit igitur relinquere obligationem voti & regularum, declarando solam obligationem præcepti Ecclesiastici esse sublatam; si verò votum ad talem casum se non extendat, aut regula sit merè directiva, non obligans in conscientia, comedens carnes non peccat neque contra præceptum Ecclesiæ, quia illud pro tali casu sublatum est, neque contra votum, quia ad talem casum se non extendit; neque vi Regulæ quia non obligat sub culpa, ut suppono. Vid *Sanch. qui plurimos refert l. 4. de vot. c. 11. n. 64. Castropalao d. 1. p. 12. n. 13.* etsi hic dissentiat quoad obligatum vi voti. Unde resolves, Canonicos Præmonstratenses (idem est de aliis Religiosis, quorum Constitutiones sub culpa non obligant) per se non peccare, si contra sua Statuta comedant carnes in Natali Domini in feriam sextam incidente, aut in Belgio in Sabbathis à Nativitate Domini usque ad Purificationem; vel etiam in

in Quadragesima, si Episcopus loci cum fidelibus dispensavit; nam quamvis Episcopus cum Regularibus exemptis non possit dispensare, cum sibi non sint subiecti, possunt tamen Regulares se licite accommodare privilegio loci non minus, quam peregrinus, vel viator ibi existens, nisi statuto Ordinis in conscientia obligante prohibeantur, aut aliis scandalum præbeant.

TERTIA REGULA : Si nec ex intentione, nec ex materia dubium resolvi queat, votum strictè seu in favorem votantis est interpretandum, ut pro libitu possit eligere, quod minus est; quia libertas est in possessione, & in dubio minimum præsumitur, ut dixi Cas. preced. q. 3. Azor. Suar. n. 18. Sporer. à n. 90.

QUARTA : Si voto nullum tempus determinatum sit, obligat quamprimum commode impleri potest: nam omnis obligatio, qua dies non ponitur, præfenti die debetur, Reg. 14. ff. de R. 7. Bonac. Pyrrh. Leur. l. 3. decret. q. 883. Et ibid. Schmalzgr. n. 41.

QUINTA : Quando votis nullus finis vel terminus præfixus est, ut : Voveo deinceps castitatem, abstinere à vino, à carnibus, &c. censentur vota perpetua, Castropal. pun. 12. n. 22. Schmalzgr. n. 44.

QUÆR. II. Qualiter ex præmissis Regulis resolvi possint Casus practici? 7.

R. Modis seqq. 1. Qui vovit Religionem, aut sacros Ordines suscipere, vi talis voti non obligatur ad castitatem, quia eam non vovit, sed statum, cui castitas est annexa: ergo illo statu non assumpto non est castitatis obligatio, Valent. Cas. l. c. Suar. n. 15.

8. 2. Qui vovit peregrinari, præscindendo an eques vel pedes, potest eligere quod voluerit, quia verè peregrinatur, licèt id simul faciat ex curiositate, aut negotiorum causa, modò adfit voluntas invisendi loca sacra & colendi Deum, *Tamb. Castropalao pun. 12. n. 9.* Item qui vovit peregrinari eques, vel vecturâ, si sic non possit, non tenetur pedibus, ad hoc enim se non obligavit, & hic modus est notabiliter difficilior.
9. 3. Votum personale non potest expleri per alium, secus reale, v. g. vovisti confiteri, orare, jejunare, peregrinari, &c. non teneris neque potes votum hoc exsolvere per alium, est enim votum personale, & intentio fuit jejunare, orare in propria persona; econtrâ si aliquis vovit dare eleëmofynas, vel aliquem in suo defectu ad peregrinandum mittere, hoc votum erit reale, obligabitque hæredem, non quidem vi voti, sed ex quasi contractu, hoc ipso enim, quòd hæres adeat hæreditatem, obligat se ad omnia debita realia exsolvenda, *Laym. Sanch. Reiffenst. Schmaltzgr. n. 51.* Vid. *Cas. 67. n. 20.* Sed quid si aliquis gratis in se suscipiat votum reale alterius de alendo v. g. paupere, vel edificando sacello, an peccet mortaliter non exequendo votum? Negant *Cajet. Henriq.* quia dicunt tantùm obligari ex fidelitate, quæ inter homines non obligat sub mortali, secundùm dicta *Cas. 51. n. 2.* nisi id specialiter quis intendat; sed oppositum veriùs est, tum *ex c. licet, de voto*, tum quia suscipiens in se votum grave alterius videtur eo ipso totam alterius obligationem suscipere adeòque se velle obligare sub mortali.

4. Qui vovit indies audire Missam, satisfacit die festo audiendo unicam, etiamsi audiverit immemor voti, quia non est verosimile voventem se voluisse ad duplex Sacrum obligare, *Suar. c. 7. n. 14. Sanch. c. 11. n. 31.* Imò probabile est satisfacisse, etiamsi pro voto satisfacere noluerit, quia positâ materiâ seu solutione voti non est in ejus potestate, ut votum non sit solum, *Gobat. tr. 5. nu. 206.* etsi oppositum sit probabilius, ut patet à pari; sicut enim debitor dans centum gratis nolens extinguere debitum justitiæ, illud non extinguit, ita nec debitum voti, ut ostendi *Cas. 6. n. 19.*

5. Qui per unum, vel plura vota vovit multa parva, v. g. omni die orare quinque *Pater & Ave*; vel etiam unâ die orare *Credo, De profundis*, visitare Venerabile Sacramentum, dare exiguam eleëmofynam, &c. multa est disputatio inter Theologos, an hæ materiæ, si negligentur, coalescere possint in unum peccatum grave? Ante omnia recurrendum videtur ad intentionem voventis, an scilicet compensare voluerit altero die, quod priore omiserat, an ad illa multa parva uno vel pluribus diebus peragenda voluerit se obligare sub mortali, casu quo omnia simul negligeret, vel an ea parva uniantur in eodem Voto per modum unius materiæ, ut si unico Voto pro eodem die voveas 200. *Pater & Ave*, vel viginti pauperibus dare solidum, tunc enim totum negligere videtur mortale; aliud est, si res parvæ non sint inunibiles, eò quòd sint disparatæ, distinctis diebus annexæ; in dubio juxta Regulam superius datam minimum præsumitur, scilicet quòd voluerit se tantùm obligare venialiter, etiamsi ejusmodi levia disparata toto anno omitteret.

Dd 3

6: Si

12. 6. Si promissisti calicem, & nescias qualem, teneberis ad argenteum, quia hic est accommodatus, & communi magisque vulgari uti venit nomine Calicis, quam cupreus aut aureus, *Cajet q. 88. a. 2. Laym. c. 3. n. 3. Sporer n. 90.* Si promissisti calicem aureum, sed ignoras cui ex duabus Ecclesiis, debes pretium dividere quia pro utraque est æqualis Ratio, *Castropalao p. 12. nu. 26. Leuren. l. c.* Si unam è duabus vestibus promissisti dare pauperi, & una auferatur, non teneris dare alteram, si ultra duas non habeas, quia non censeris te obligare voluisse ad dandam unicam, quam habes; si plures habeas, & ex his unam indeterminatè promissisti, unà, vel alterà furto sublatà, teneris dare aliam, quia singulæ sunt promissæ sub disjunctione: ergo si una periit, teneris ad aliam; si nescias, an promiseris viliorem, vel meliorem, satisfacis dando viliorem: idem est, si promiseris frumentum, vinum, oleum, eleëmofynam, nullam determinando qualitatem, vel quantitatem, satisfacis dando in quantitate, vel qualitate minore statui tuo non repugnante, & ad finem, ad quem vovisti, non ineptà; hinc si defunctus vovit vinum pro Sacrificio, hæres non satisfacit, nisi det vinum bonum, & Sacrificio dignum. DD. cit.
13. 7. Aliquando obligatio voti est annexa diei seu tempori, ita ut post lapsum istius temporis transierit omnis obligatio voti, nec tenearis supplere exposit, quod illo tempore omisisti; econtrà tempus aliquando additur, non ut finis seu terminus obligationis, sed ad urgendam voti executionem, ne nimium scilicet differatur, & tunc si intra tempus votum impletum non fuerit, im-

implendum est postea; at in praxi perquam difficile est discernere, quandonam obligatio voti finiat ur, aut non finiat ur cum tempore; pro quo accipere hanc Regulam: *Si ratio vel devotio ejusmodi temporis specialiter moveat ad hoc vel illud votendum pro tali tempore, tunc votum est annexum tali tempori, ita ut illo praterlapso non amplius obliget; aliud est si ratio temporis non moveat specialiter; in exemplis res clarescet: Vovisti audire Sacrum, vel jejunare die veneris ob speciale devotionem erga Crucem, & Passionem Domini, die Sabbathi ob commemorationem B. Mariæ Virginis, confiteri in festo S. Sebastiani ob patrocinium contra pestem, &c. in his obligatio voti est annexa tempori seu diei, & cum eo finitur, ut si eo die negligas, altero die supplere non teneris; item vovisti orare Rosarium determinatè coram hac imagine ob ejus miracula, si coram eâ non possis, non teneris coram aliâ; similiter votum peregrinandi Romam ob Jubilæum pro hoc anno publicatum, si non exolvitur nunc, non obligat anno sequenti; item vovisti per totum annum jejunare singulis feriis sextis, si principaliter intenderis honorare hunc annum, quia v. g. est Jubilæus, intermissa vel impedita hoc anno jejunia, non teneris supplere anno sequente, quia obligatio finitur cum anno, cui fuit annexa; secus si principaliter vovisti talem numerum jejuniorum, v. g. 52. vel non vovisti ex speciali motivo vel devotione erga tale tempus, tunc votum non est annexum tempori, sed tempus censetur tantum addi pro urgendâ voti executione, ne nimis diu differatur, v. g. vovisti intra annum, aut in festo S. Norberti ingred Religionem, proximo mense, vel septimana confiteri, aut dare eleëmofynam, si hæc non impleas*

tempore præfixo, teneris expost. Ratio est, quia tunc primariò non intenditur tale tempus, sed res ipsa ejusque executio; unde patet, in votis personalibus per sæpè obligationem esse annexam diei, rarò in realibus.

14. 8. Ex dictis sequitur, vota annexa temporis sicut extinguuntur cum tempore, sic nec præveniri possunt ante tempus, v. g. vovisti jejunare in vigilia S. Petri ob ejus honorem, si prævideas eo die te fore impeditum, non teneris jejunium anticipare; potes tamen, si velis tali casu illud commutare in jejunium anticipatò vel expost faciendum, quia gratius est DEO jejunium anticipare, vel differre, quàm omninò omittere; si vovisti intra tres sequentes dies semel jejunare, si non possis ultimo, teneris primo vel secundo, quia primus & secundus dies pertinent ad tempus voti; econtrà si vovisti sequenti septimanâ jejunare, quia v. g. est hebdomas Rogationum, non teneris hac septimanâ jejunium anticipare, etiam si prævideas te impediendum sequenti; patet à pari in Missa, quam si in Dominica audire non possis, eam prævenire non teneris in Sabbatho, quia tunc nondum adest tempus obligationis; si tamen die Dominicâ es impeditus horâ undecima, teneris audire horâ decimâ, *Sanch. c. 14. Tamb. c. 12, §. 3. num. 2.*

15. 9. Vota emissa nullo tempore executionis præfixo, v. g. vovisti aliquando peregrinari Romam, aliquando ingredi Religionem, &c. obligant statim, ut primùm fieri potest, juxta illud Deut. 23. *Cum votum voveris Domino, non tardabis reddere, si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum.* Ideòque sine justa causa differens peccat, Pontas V. votum Cas. 26. justa autem differendi causa est

major implendi commoditas, major corporis & animæ utilitas, &c. ut si eleëmofynam differas ad tempus, quo pauperes magis indigebunt, differes Religionem, donec pater consentiat, donec ætate, & viribus convalescas, donec necessariis scientiis imbutus fueris, non peccabis, Sanchez. l. 14. num. 2. Pyrrhing. num. 9. Leur. l. c. quamvis autem executio voti graviter obligantis sine mortali differri possit, non convenit inter DD. videtur statui posse hæc Regula: *Quoties votum grave differtur usque ad periculum oblivionis, vel impotentia implendi, semper est mortale; si vero tale periculum non adsit, & votum non contineat obsequium DEI perpetuum, v. g. votum centies jejunandi, peregrinandi, eleëmofynam dandi; qualiscunque dilatio probabiliter non excedit unquam veniale.* Ita quoad rem Tamb. n. 11. Soper à num 116. Ratio est, quia qui dat totum quod promissit, & nullum damnum creditori, aut promissario ex mora facit, non est condemnandus gravis culpæ, at in prædictis votis post quantamcunque dilationem secluso periculo oblivionis, vel omissionis adhuc vovens dat totum, quod promissit, neque ex hac dilatione, vel mora nullum damnum Deo faciet; (dispar est ratio de creditore humano, cui ferè semper nocet longa debiti dilatio) ergo ejusmodi dilatio non gravis, sed levis tantùm culpa censerì debet; & cum vovens nullum sibi tempus determinarit, videtur tantùm se graviter voluisse obligare ad rem ipsam, non autem graviter ad non differendam executionem, quamvis satis sciat se peccare venialiter, si differat sine causa. Dixi in Regula: Si votum non contineat perpetuum DEI obsequium; nam

si sit de perpetuo DEI obsequio, utpote votum Religionis, votum suscipiendi S. Ordines, aut perpetuò inserviendi infirmis, tunc notabilis dilatio absque justa causa erit peccatum mortale, ut fatentur omnes; quò enim diutiùs differtur, eò plùs auferitur de DEI obsequio; sed quænam tandem dilatio hîc erit notabilis & mortalis? *Tambur. sup. num. 10.* dicit, quòd attendenda sit ætas voventis; si vovens Religionem sit quindecim vel sexdecim annorum, dilationem ad tres vel quatuor annos putat non esse peccatum grave; si sit triginta, quadraginta aut plurium annorum, censet minorem dilationem, v. g. octo vel sex mensium, esse mortale. Rationem dat, quòd tres vel quatuor anni, si demantur à servitio totius vitæ ab adolescentia in senium, meritò videri possint materia parva, at minimè videntur materia parva, si demantur ab ætate jam provecta; probabiliùs tamen videtur quòd dilatio Religionis ad medium annum sine justa causa semper & pro omni ætate sit mortale; nam quamvis medius annus respectu 70. vel 60. annorum sit quid leve, est tamen aliquid grave in se, sicut unum jejunium, una confessio respectu centum sunt quid leve; in se tamen quid grave, & materia sufficiens ad mortale; ergo similiter servire Deo ad medium annum, *Sanch. num. 12. Castropalao p. 13. n. 7.*

16. 10. Qui vovit abstinere à lusu, nescius an intellexerit omnem lusum, vel solum lusum immoderatum, tantùm obligatur vitare lusum immoderatum, quia in dubio votum explicandum est in favorem voventis; de cætero ex fine, ob quem quis vovit, colligenda est voti obligatio, v. g. vovisti abstinere à lusu eo fine, ut evites jacturam pecuniæ, teneris tantùm abstinere à lusu, in quo est

probabile periculum notabilis jacturæ; si vovisti ad evitandas rixas, blasphemias, perjuria, meris abstinere à lusu, in quo hæc prudenter mere potes; si vovisti ob jacturam temporis, ab omni lusu abstinere debes, potes tamen per alium ludere, licet aspiciendo tempus perdas, quia hoc non est propriè ludere; econtrà non potes pro ludere, quia propriè ludis, & perdis tempus.

11. Qui vovit non bibere vinum, toties peccat quoties vinum bibit, quia votum est negativum, sicut negativum est præceptum non comedendi carnes die Veneris; & sicut mortaliter peccat contra hoc præceptum, qui die Veneris intendit vel efficaciter desiderat comedere carnes, sic tam peccat contra votum, qui intendit bibere vinum, quamvis reverà non bibat; aliud est, si in tali potu, vel esu solùm morosè oblectetur. Illicio est, quia desiderans bibere vinum intendit infringere votum, si posset, adeòque in intentione est sacrilegus, hoc autem non tenet de mortali delectatione. In dubio qualiter votum abstinendi à vino obliget, iterum recurrendum est ad mentem voventis; si ideò vovit, ut præcaveat ebrietatem, non peccabit mortaliter, etiamsi multum bibat, modò certus sit non esse periculum ebrietatis; si eo fine vovit, ne sua dilapidet, non peccabit mortaliter, nisi in vino notabilem quantitatem consumat, nec peccabit, si bibat vinum alienum, *Sanchez. Tambur. l.c.* si vovit ex motivo temperantiæ, ut peccet mortaliter, debet tantum bibere, quantum sumere solet homo moderatus in prandio, v. g. mediam amphoram, minus sumat, peccat solùm venialiter, *Castro-Blas, Sporer sup.* Qui vovit, totà die non

gustare vinum, *La Croix num. 465.* dicit, tantum primâ vice peccare, etsi illud sæpiùs bibat, quod verum est, si intenderit se mortificare, per hoc præcisè, quòd abstineat à primo potu; tunc enim postquam semel bibit, non est ampliùs possibile votum servare, adedque votum cessat obligare; aliud est, si ex motivo temperantiæ intendat totâ die simpliciter à vino abstinere, ut dictum est sup. Idem est de eo, qui vovit jejunare in pane & aquâ, si intendat tale jejunium, quòd dicere possit: Hodie præter panem & aquam nihil à me sumptum est, peccat tantum primâ vice, etsi sæpiùs vinum bibat, vel alium cibum comedat; si tamen vovisset, se eo die bibiturum solam aquam, toties peccaret, quoties alium liquorem biberet, rationem dat *Sporer num. 94.* quòd votum de bibendo solam aquam sit negativum, obligans ad non bibendum totâ die alium potum: ergo quoties hunc bibit, toties peccat; econtrâ votum jejunandi in pane & aqua est principaliter quid positivum.

18. 12. Qui vovit sub conditione dependente à suo arbitrio, non tenetur expectare eventum conditionis, quia tunc obligationem voti voluit subesse libero suo arbitrio, v. g. puella vovit inire Religionem, si adhuc semel fornicata fuerit, potest inire matrimonium, antequam fornicetur; item si dicat, voveo Religionem, si dotem accipero, si pater consentiat, si musicam didicerit, &c. non peccat, etiamsi negligat dotem, aut consensum petere, vel musicam addiscere, aut sine dolo patrem roget non consentire, *Sanch. c. 23. à num. 28. Leuren. 9. 186. Schmalzg. num. 68.* Ratio est, quòd valor voti dependeat ab eventu conditionis, quæ reverà non

non evenit : denique si malum sit non implere conditionem Voti, v. g. vovisti Religionem, si intra annum non fueris fornicatus, si ideò forniceris, ut à voto libereris, peccas graviter contra Religionem, DEUM illudendo : Voto tamen non obligaris, quia non existit conditio, à quâ volebas pendere valorem Voti ; imò valdè probabile est, non valere Votum, etiamsi fraude vel metu facias, ut non eveniat conditio Voti, v. g. fraude inducis patrem, ut non consentiat. Ratio est, quia non voluisti te aliter obligare, quàm sub eventu conditionis, quæ non evenit; nec obstat, quòd promissio homini facta, & acceptata, si fraude, vel metu impediatur, postea servari debeat; nam homini tunc propriè sit injuria & damnum, quod ex justitiâ resarciri debet; DEO autem non fit damnum in bonis suis, neque propriè injuria, sed irreverentia, quæ non restitutionem, sed pœnitentiam exigit, *Suar. c. 17. num. 20. Castropalao p. 17. à num. 11.* Econtrà si conditio Voti non pendeat à voluntate voventis, tenetur expectare, quamdiu conditio est probabiliter futura, v. g. æger vovet Religionem, si plenè convaluerit à morbo, peccat contra Votum, si nubat quamdiu est spes recuperandæ sanitatis, nisi periculum incontinentiæ, vel alia justa causa excuset.

13. Votum pœnale potest obligare vel tantùm ad pœnam, ut : *Voveo jejunare, quoties lusero,* vel simul ad rem, & pœnam, ut : *Voveo non ludere, & quoties lusero, jejunare,* in primo casu non peccas, ludendo; si tamen lusero, obligaris jejunare; in secundo & peccas ludendo, & non jejunando post lusum. Si vovisti jejunare, quoties te inebriaveris, si inebriatio non sit mortali-

tali-

taliter mala, aut si sit quidem mortaliter mala, sed non fuisti memor voti, non obligaris ad pœnam, quia non peccasti formaliter contra votum, *Sanch. c. 22. num. 18. Laym. c. 5.* Similiter plures dicunt, te non obligari ad pœnam, si quidem memor voti, sed immemor pœnæ, te inebriasti, quia ideo vovisti pœnam, ut per eam deterrearis ab ebrietate; si verò non fuisti recordatus pœnæ, per eam non potuisti deterri: ergo. At non video, quomodo quis possit esse memor voti pœnalis, & non cognoscere pœnam; hoc ipso enim, quo cognosco votum jejunandi, si me inebriavero, etiam cognosco jejunium seu pœnam. Quæ dicta sunt de voto jejunandi, si me inebriavero, etiam tenent de aliis votis pœnalibus. Sed quid si quis dubitet, an se obligaverit ad pœnam toties quoties, vel tantum pro prima vice? *20.* Si pœna, quam promisisti, sit gravissima, v.g. vovisti edificare Ecclesiam, vel peregrinari Romam, si adulterium commiseris; censeris tetantum pro primâ vice ad pœnam obligasse, de aliis pœnis moderatis verius est cuilibet transgressioni suam pœnam correspondere, & toties quoties te obligare voluisse, nisi aliundè sit major præsumptio in oppositum, quia hâc ratione te efficacius à delicto præservas, quod præcipuè intendisti, *Sanch. num. 21. Castropalao p. 18. in fine.*

20. 14. Qui dolet se vovisse, non peccat, si adfit justa causa dolendi, eò quòd v.g. incautè voverit, votumque ei plus periculi, quàm fructus afferat,

CASUS LXX.

De Extinctione, & Irritatione
Voti.

¶ Sai variis obstrictus votis querit. 1. Ancepsent per mutationem materiae, vel finis. 2. An excuset difficultas, vel periculum. 3. Quod materia fiat inepta ex parte, vel ad tempus. 4. Quid sit irritatio, an fieri possit vovente invito, & circa vota in favorem tertii facta. 5. An vota irritare possint Papa & Episcopi. 6. An Superiores Ordinum, an vota in saeculo, vel Novitiatu edita. 7. An id possint Abbatissa, Vice-Superiores, &c. 8. Quid si unus Superior in votum consensit, an ipse vel alius adhuc revocare possit. 9. An peccet sine causa irritando. 10. An irritare possit votum proprium, vel alteri irritandum committere. 11. An pater vel tutor irritare possit omnia vota prolium ante pubertatem etiam cum consensu emissa, vel post pubertatem implenda. 12. An haec vota irritari possint omni tempore, quid si filius ea post pubertatem renovaverit. 13. An idem possit curator. 14. Quid possit pater vel curator circa vota post pubertatem emissa. 15. Quid si votum impuberis post pubertatem in aliud fuerit commutatum. 16. Quid si votum sit implendum post tempus subiectionis. 17. Quo ordine pater, tutor, &c. Vota irritare possint, & an possit magister, nutritius, & quid in dubio an votum sit irritabile. 18. An maritus vota uxoris irritare possit, vel contra. 19. Quid sit uxor ante vel sub matrimonio uoverit castitatem, eleemosynam, confessionem; quid si maritus

tus idagrè ferat. 20. Quid si uxor vel maritus
voverit non petere debitum. 21. Aut mutuo con-
sensu voverint castitatem, vel unus voverit cum
alterius licentia. 22. An dominus vel harns vna
servorum irritare possit?

Vota cessant quatuor modis: Extinctione, ir-
ritatione, dispensatione, commutatione. De
duobus primis agetur in præsentì, de reliquis in
seqq.

QUÆR. I. Qualiter vota extinguantur?

I.

1. Extinguuntur propriè dupliciter, per no-
tabilem scilicet materiæ mutationem, & per ces-
sationem finis, seu motivi principalis; mutatur
autem notabiliter materia, quando fit moraliter
diversa, v. g. ex facili multum difficilis, ex pos-
sibili impossibilis, ex licitâ illicita, ex bonâ in-
differens aut majoris boni impeditiva; unde dedu-
ces seqq.

1. Si mutatio, major difficultas, vel pericu-
lum non oriatur ex ipsa re, sed ex voluntate vel
malitia voventis, non cessat voti obligatio, v. g.
vovisti castitatem, quæ tibi ob pravam inclina-
tionem, vel lasciviæ consuetudinem facta est diffi-
cillima, vel etiam periculosa, non excusaris à
voto, quia hæc difficultas, aut periculum non
est ex parte materiæ seu castitatis, quæ ex seme-
lior est, quàm ejus oppositum, sed ex parte ha-
bitus vitiosi, & pravæ voluntatis, quam quilibet
corrigenere potest & tenetur. Vid. Cas. 68. n. 5.

2.

2. Excusat grave periculum non prævisum, v.
g. vovisti peregrinari ad statuam B. M. Virginis,
si audias viam esse infestam latronibus, durante
periculo excusaris à voto; econtrâ si periculum sit
prævisum, non excusat, v. g. vovisti in nosoco-
mio, servire infirmis, teneris exequi Vorum,

eti-

R. D.

etiam si sit periculum infectionis, nam cum soleat
modi periculum ibi reperiri, satis censetur præ-
sum.

3. Vovisti peregrinari pedes, excusaris si fias
claudus, & equum, vel currum habere, vel uti non
possis, aut à parentibus tibi prohibeatur.

4. Si materia voti secundum quid fiat impossi-
bilis vel inepta, cessat quòdam illam partem, ut
applicavi *Cas. 68. n. 13.*

5. Si materia voti tantum pro aliquo tempore
inepta, votum pro illo tempore suspenditur,

g. vovisti non adire istam domum ob certam
bellam tibi periculosam, si puella absit, potes do-
mum ingredi, si illa redeat, votum redit, si moriatur,

votum omninò cessat, etsi ad eam domum expòst
veniat puella periculosior, non teneris vi voti istam
domum intrare, *Pyrrh. l. 3. t. 34. n. 33. Wiestner. ibid n. 48.*

6. Si determinato pauperi vovisti eleëmofy-
nam, si hic fiat dives, cessat votum, quia cessat fi-
nis principalis; si iterum fiat pauper, redit votum;

similiter si huic pauperi vovisti eleëmofynam, ideo
quia putabas esse probum, si expòst rescias talem
non esse, cessat votum, quia cessat ejus moti-

um; secus si ideò vovisti, quia erat pauper; item
vovisti peregrinationem pro sanitate vel liberatio-

ne filii è captivitate, qui tempore voti emissi jam
mortuus vel liberatus, cessat votum, quia ces-
sat ejus finis, *Schmaltzgr. n. 70.*

QUÆR. II. Quid sit irritatio voti?

1. Est actus potentiaè dominativæ, quâ nomi-
ne proprio tollitur obligatio hominis sibi quòdam
personam, vel voti materiam subjecti; est com-

munis quòdam rem cum *D. Th. 2. 2. q. 88. & seq.*
dicitur 1. *Actus potentiaè dominativa*, hoc est, ta-
lis,

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. II.

3.

4.

lis, vicujus alterius voluntas vel res est ita subiecta, ut sine consensu dominantis firmiter obligari non possit; quare omnia vota, juramenta, dispositiones hominis taliter subiecti imbibunt hanc conditionem. *Si Superior, seu ille, cui subsum, consenserit*; ideòque hoc ipso, quòd ille non consentiat, tollitur voti vel juramenti obligatio: unde patet, etiam vota, vel juramenta in favorem tertii facta & acceptata, irritari posse etiam acceptante invito, etsi non possint sic dispensari, vel commutari, ut dicam *Cas. seq. n. 17. Sylves. Nav. c. 12. n. 78. Laym. c. 8. n. 21.* Ratio est, quia etiam vota in favorem tertii facta habent conditionem: *Si Superior consenserit*; ergo hoc ipso quòd consensum negat, ea irritat. Aliqui autem dominativè subiecti sunt quòd ad voluntatem simul, & bona, ut Religiosi suis Superioribus, impuberes patri vel tutori, & hi omnes vota directè irritare dicuntur, eò quòd voluntas voventis his ratione sui sit subiecta; quando autem voluntas non ratione sui, sed solùm ratione bonorum est subiecta, ita ut de iis sine alterius consensu disponere non possit, veluti minorennis subiectus est curatori, tunc dispositiones, vel vota talis personæ circa ejusmodi bona dicuntur irritari indirectè, hoc est, non ratione personæ, sed ratione bonorum alteri subiectorum. Dicitur 2. *Nomine proprio*, in quo præcipuè distinguitur irritatio à dispensatione; hæc enim tollit obligationem nomine alieno, scilicet Dei, qui potestatem jurisdictionis dedit Ecclesiæ ad tollenda, vel remittenda suo nomine vota, & juramenta sibi facta, si causa subfit; quod addo, quia dispensatio ut validè fiat in lege Superioris, causam requirit, non item irritatio, quæ absque omni causa quidem est illicita, non

tamen invalida; deinde dispensans & commutans
vota debet ea speciatim cognoscere, irritans po-
test in genere omnia tollere per solum dissensum,
etiam si vovens hoc ignoret, aut nolit ea irritari,
quia conditio substantialis corrumpit, scilicet con-
sensus Superioris, *Arrag. q. 89. a. 9. Suar. lib. 6.*
de vot. c. 1.

QUÆR. III. Quinam habeant potestatem
vota irritandi?

Re. I. Papa & Episcopi non possunt directe
vota irritare, nisi respectu Religiosorum sibi sub-
ditorum, quia in alios non habent potestatem
dominativam, nec ejusmodi potestate pro dire-
ctione Ecclesiæ indigent, sufficit, quod possint
vota commutare, dispensare, & indirectè irri-
tare, subtrahendo, vel prohibendo materiam
voti, *S. Thom. sup. a. 12. in Corp. Sibi Cajet. Nav.*
a. 79. Suar. l. c.

Re. II. Superiores Regulares possunt directe
irritare suorum vota, non tantum ea, quæ
Religiosam gubernationem impediunt, ut pere-
grinatio, servitium extra clausuram, &c. sed
etiam omnia alia post professionem emissa; an-
tequam tamen irritentur, observanda sunt, ita
communis cum *D. Thom. l. c. Suar. c. 7.*
Sanch. l. 4. c. 33. num. 4. Sporer tr. 3. in De-
cal. c. 3. num. 16. Ratio est, quia sicut pupilli
per Remp. ita subjiciuntur tutori, ut omnia eo-
rum vota & dispositiones valeat irritare, sic &
Pontifex ad meliorem Religiosorum guber-
nationem eorum voluntatem subjicere potest Su-
perioribus, ut absque eorum consensu nihil fir-
miter vovere queant; quod verò ita factum sit,
probat praxis & usus Religionum, teste *Lessio*
2. c. 20. dub. 13. Sanch. c. 24. num. 30. Excipe

- tria vota essentialia, & votum assumendi Religionem strictiorem, cuius executio sicut non potest à Prælaro impediri, *c. licet de Regul.* ita nec irritari, DD. cit. Neque irritare possunt vota facta in sæculo vel Novitiatu, quia vovens tunc non erat subditus; possunt tamen Novitiorum vota suspendere, in quantum impediunt, vel difficiliora reddunt exercitia Novitiatûs; imò ipse Novitius omnia vota sua in exercitia Novitiatûs tanquam in rem evidenter meliorem commutare potest; expedit tamen tunc certa opera determinare, in quæ commutatio fiat, ne ad omnia opera se ex voto obligans plurimis exponatur scrupulis; Novitius verò Religionem deserens voti prioris obligatione constringitur, quia suspensio, vel commutatio cenletur tantùm facta pro tempore Novitiatûs, *Sanch. num. 41. Castropalao d. 2. pun. 8. num. 10.*
7. Superiores gaudentes potestate irritandi sunt Generalis, Provincialis, Visitator, Abbas, Guardianus, Prior seu Rector localis, non tamen Vicarii, Ministri, Piores claustrales aliique Vice-Superiores, nisi Rectore vel Abbate absente, quia verè Superiores non sunt, nec suo sed alieno nomine imperant, *Castropalao l. c. Leurer. l. 3. q. 898.* Abbatissæ & Matres Monialium suarum vota etiam irritare possunt, quia irritatio fundatur in obedientiâ, quæ illis sicut aliis Prælati promittitur, *Sanch. Suar. Sporer. l. c. cont. Castropalao, Leur. 3.* Potestas irritativa extendit se etiam ad votamere interna & futura, quia omnia includunt conditionem, si Superior consentiat, DD. cit. 4.
8. Si Provincialis tibi dedit licentiam vovendi, non potest votum irritare Superior localis, potest tamen ex justâ causâ executionem voti impedire,

re, quònsque Provincialis consulatur, ita enim
 exigat bonum regiminis, *Sanch. c. 27. num. 4.*
 1. Ipse, qui dedit licentiam votendi, votum 9.
 irritare potest, etiamsi promiserit non irritare;
 nam quamvis tunc peccet, si sine causa id fa-
 ciat, irritat tamen validè, quia non obstante
 illa promissione retinet potentiam dominativam
 in subditum, *Sanch. num. 9. Leur. q. 896.* mul-
 to magis id poterit æqualis vel Superior. Infe-
 rior tamen irritare non potest vota edita cum
 consentiâ Superioris, quia hujus potestati deroga-
 re nequit. 6. Superior, qui sine justâ causâ
 irritat votum grave, in quod semel consensus, ex
 communi apud *Castropalao p. 3. §. 2* peccat
 mortaliter, quia tribuendo licentiam fit par-
 ticeps voti: ergo sine causa revocans censetur il-
 licitus transgressor: deinde votum licentiâ Supe-
 rioris firmatum, est à DEO acceptatum: er-
 go fit DEO gravis irreverentia, si absque
 causa consensus revocetur. Nihilominus *Ill-*
leg. t. 5. num. 133. dicit, esse tantum veni-
 tale; si verò Superior non consentit, sed
 absque causa irritat votum, non peccare, te-
 net, *Sylves. Azor. & probabile esse dicit Spo-*
rer num. 34 quia utitur jure suo; at proba-
 biliter peccat saltem venialiter, quia abutitur
 sua potestate, subditum à meliori bono absque
 causa impediendo; *Sonus de just. l. 7. q. 3. a 1.*
Laym. c. 7. num. 18. La Croix num. 499. 7. Su- 10.
 perior quamvis secum dispensare possit ut dixi
Cas. 6. n. 24. tamen non potest irritare votum
 proprium, neque alteri irritandum committe-
 re, *Sanch. num. 60.* quia potestas irritandi in
 hoc fundatur, quòd votum emittatur sub con-
 ditione, si Superior consentiat; nemo autem

sub conditione proprii consensûs votum emittere potest, destruit enim talis conditio strictam voti obligationem; nec obstat, quod quis se cum dispensare possit, nam dispensatio non fit nomine proprio, sed per eam nomine Dei remittitur obligatio, qui etiam dispensanti remittere potest justâ causâ intercedente.

II. *¶* III. Omnia vota prolium etiam illegitimarum, tam realia, quàm personalia, ante pubertatem emissa, potest pater aut tutor, vel his deficientibus, mater irritare juxta seq. explicationes.

1. Etiam si votum emissum sit cum licentiâ Patris, tutoris, vel matris, tamen irritari potest, quia non obstante isto consensu manet in impubere immaturitas discretionis, & judicii: ideoque potentia gubernativa, & irritativa in patre, tutore, &c. *Angel. Sylves. Laym. l. c.*

2. Etiam vota impuberum implenda post pubertatem irritari possunt, ut si puella undecim, vel puer tredecim annorum voveat post duos annos ingredi Religionem, quia potestas irritandi fundatur in infirmitate judicii, quæ reverà adfuit tempore emissi voti, *Sporer n. 20.* nec obstat, quod fortè filius contradicat, putans vota irritari non posse, nam potestas irritativa non pendet à consensu filii.

12. 3. Vota ab impubere edita non tantùm durante impubertate, sed etiam ex post quocunque tempore à patre irritari possunt, modò post pubertatem non fuerint confirmata, *Cajet. q. 89. a. 5. Responst. lib. 3. decret. t. 34. n. 13. Illung. n. 123. § 134.* Ratio est, quod votum impuberis non tantùm propter dominium paternum, sed etiam propter immaturitatem judicii pendeat à patre, in-

includatque conditionem: Si pater non contradixerit, quæ conditio tractu temporis non aufertur; fixi, modò post pubertatem non fuerint confirmata; non censentur autem confirmari ex hoc, quòd vovens voluerit ea exequi, aut ignarus ea esse infirma, sæpiùs renovaverit, quia hæc renovatio est tantùm approbatio prioris vinculi, sed requiritur, ut sciens eorum debilitatem, ea pubes liberè ratificet, & ita intendat se obligare, quasi nunquam fuisset obligatus, *Navar. c. 12. n. 71. Sanch. c. 30. n. 38.*

4. Non tantùm pater & tutor impuberis, sed ^{13.} curator vota minoris ante pubertatem facta post pubertatem irritare potest, modò confirmata non sint, *Sanch. n. 15. Castropalao n. 6.* Ratio est, quòd curator succedat loco patris: ergo sicut pater potest ista vota irritare, ut jam probatum est, sic & curator.

5. Vota post pubertatem emissa si realia sint, ^{14.} potest pater aut curator irritare, secùs si personalia; hinc si filius quindecim annorum voveat jejunium, Religionem, & eleëmofynam, irritari poterit votum eleëmofynæ, (intellige ex bonis patri subjectis) non verò jejunii & Religionis. Ratio est, quia post pubertatem filius quoad suam personam est sui juris; bona autem ejus, exceptis castrensibus & quasi castrensibus, subjecta sunt patri usque ad emancipationem, vel curatori usque ad annum vigesimum quintum completum: ergo vota realia puberis, non autem personalia à patre aut tutore irritari possunt.

6. Si votum ante pubertatem emissum post ^{15.} pubertatem à Superiore, vel ipso vovente in opera personalia commutetur, nec pater, nec tutor votum surrogatum irritare poterit, *Sanch. n. 48.*

Castropalao n. 11. quia votum ante pubertatem emissum jam desit, & post pubertatem successit personale, atque in vota personalia post pubertatem edita vel confirmata pater & curator potestatem non habent, nisi in quantum præjudicant gubernationi paternæ vel domesticæ, ut si filius voveret longa jejunia, peregrinationes, &c. quibus subtraheretur ab obsequiis patri præstandis, tunc enim ea indirectè irritari, vel potius suspendi possent, *Sporer n. 22.*

16. 7. Si votum puberis sit quidem reale, sed implendum post tempus subjectionis, v. g. filius quindecim annorum vovet adificare sacellum, quamprimum à patriâ vel curatoria potestate liberatus fuerit, idem est, si uxor quid voveat implendum post mortem mariti, tale votum à patre, curatore vel marito irritari non potest; econtrà vota impuberis et si in statu libero implenda, pater & curator irritare possunt, *Sanct. Castropalao §. 4. Illung. n. 135.* Ratio horum est, quòd impubes non tantum quoad bona, sed etiam quoad voluntatem patri & curatori sit subiectus, idèdque ejus actus per solum d'fensum annullari potest; econtrà pubes quoad voluntatem non est subiectus patri, neque uxor marito, & bona post subjectionem etiam non sunt amplius subiecta: ergo non est, unde vota puberis vel uxoris post subjectionem implenda à patre, curatore vel marito irritari valeant; quod etiam tenet de votis realibus perpetuis; v. g. de voto quotidie dandi eleëmofynam, ita ut irritari non possit, in quantum se extendit ultrà tempus subjectionis.

17. 8. Potestas vota irritandi hoc ordine venit, pater, tutor, curator, mater, avus, ex parte patris, non matris, avus paternus nihil potest vivente matre, *Spo-*

Sporer nu. 24. Schmalzgr. nu. 76. Imò deficiente patre, tutore aliisque ascendentibus loco patris succedere herum, magistrum, eosque vota imuberum irritare posse, non improbabiler docent Sayr. Less. l. 2. c. 40. dub. 14. Suar. l. 6. c. 6. n. 23. Laym. c. 7. nu. 10. quia ita videtur exigere equitas naturalis; at oppositum est verius, quia ex nullo jure doceri potest, hanc potestatem heris, magistris, &c. esse concessam, S. Th. l. c. Bonac. Sanch. c. 35. n. 84. Wiestner. n. 54.

9. In dubio an votum sit irritabile, an sit emissum vel confirmatum tempore subjectionis, an executio sit destinata in-vel extra tempus subjectionis, potest Superior illud irritare, Suar. c. 6. La Croix n. 500. Leuren. q. 879. quia pater est in certa possessione potestatis irritativæ, quâ per rationem dubiam privari non debet. Vid Vivam op. l. 9. b. a. 3.

§ IV. Quamvis Sotus, Ang. Arrag. aliique 18. cum Sanch. 34. n. 3. probabiliter doceant, maritum directè irritare posse omnia vota uxoris, stante matrimonio emissa, eò quòd voluntas ejus videatur esse perfectè subiecta marito, ex illo ad Eph. 5. *Mulieres viris suis subdita sint sicut Deo, quia vir caput est mulieris, sicut Christus caput est Ecclesie.* Et Num. 30. dicitur, uxorem non teneri promissione voti, *si vir ex templo contradixerit.* Attamen verius est, quòd sola vota debito conjugali, educationi prolium, vel gubernationi domesticæ præjudicantia, velut votum castitatis, longæ peregrinationis, &c. maritus irritare possit, Nav. c. 12. num. 64. Castropalao p. 6. num. 2. Sporer num. 29. Illsung. num. 126. Ratio est, quòd tota uxoris subiectio fundetur in contractu matrimonii; ergo vota uxoris non subsunt

Ee 5

mari-

marito, nisi in quantum præjudicant matrimonio & vitæ sociali, quod jus etiam competit uxori, ut vota mariti matrimonio præjudicantia irritare possit; notandum autem, quod vota sic indirectè irritata, vel potiùs suspensa reviviscant, quando desinunt alteri præjudicare, *Laym. c. 7. & D. D. c. c. Unde inferes seqq.*

19. 1. Si uxor ante, vel sub matrimonio castitatem, vel quotidianam eleemosynam voverit, soluto matrimonio tale votum reviviscit, etiamsi antea à marito fuerit irritatum.

2. Vota uxoris moderatè jejunandi, orandi, communicandi, pauperes ex bonis paraperis sustentandi, &c. maritus infirmare non potest, quia in his uxor est sui juris, neque hæc matrimonio præjudicant; si tamen maritus agrè ferat, ac sine læsione pacis vel amoris conjugalis observari non possint, ad tempus cessant; quia eorum materia facta est illicita, vel moraliter impossibilis aut majoris boni impeditiva, *Sylves. Nav. Suar. l. 6. c. 4. Laym. n. 12.*

20. 3. Votum uxoris nunquam petendi debitum, maritus irritare non potest, quia conjux non tenetur petere, sed solùm reddere debitum; econtrà si maritus voverit non petere debitum, & uxor obindè gravetur, eò quod & ipsa præ verecundiâ petere non aùsit, *Laym. Sporer dicunt, votum mariti ab uxore irritari posse, sed meliùs contradicunt Gomez. Less. Nav. c. 12. n. 60.* quia obligatio mariti non petendi debitum reverà non cedit in præjudicium uxoris, eamque non retrahit à petitione debiti, sed potiùs dat ansam libertiùs petendi, cum sciat ipsum petere non posse, & ipsa levi indicio facillè petere possit; meritò no-

ant DD. ejusmodi vota esse indiscreta, & conjugibus, nisi senes sint, dissuadenda.

4. Si vir & uxor mutuo consensu voveant castitatem, hoc votum ipsi irritare non possunt, quia iuri suo ad petendum & reddendum debitum renunciârunt, *c. fin. 33. q. 5. Sporer. n. 29. Castro-
alao p. 7. n. 6.*

5. Si conjux conjugi simpliciter dedit licentiam vovendi castitatem, hoc ipso cessit iuri suo, nec consensum revocare, aut debitum petere poterit, secus si votum conjugis purè permisit, reservando sibi jus suum, *Nav. c. 17. nu. 31. La-
m. n. 15.*

6. V. Vota denique servorum, domini aut heri indirectè tantùm irritare possunt, quatenus obligationi servitutis vel famulatûs obstant, idèque finitâ servitute reconvalescunt, *communis &
orta*; unde domini nihil possunt circa vota castitatis, orationis, confessionis; moderati jejunii
etc.

C A S U S LXXI.

De Voti Dispensatione, & Commutatione.

Zoilus Pastor ab Episcopo interrogatur: 1. An dispensatio absque causa sit licita, & valida
2. Quae sint cause dispensandi. 3. Quid in dubio, aut in casu, quo absque omni causa bonâ fide dispensatum est. 4. An dispensare possint Papa, Episcopi, Pralati, Regulares, Abbatissa, an cum Novitiis
G

§ *secumipsis.* 5. *An Confessarii Regularium.*
 6. *An cum absentibus, § extra confessionem: §*
an idem queant Parochi. 7. *Qua sint vota refer-*
vata Papa. 8. *An inter hec numerentur vota dubia,*
conditionata, metu extorta, pœnalia, disjuncti-
va, non Deo sed Sanctis facta. 9. *An votum re-*
servatum ab Episcopo, vel Regularibus quoad cir-
cumstantias dispensari possit. 10. *Vel in voto casti-*
tatis edito stante matrimonio. 11. *Quid si votum*
reservatum, sit commutatum in non reservatum.
 12. *An reservatum possit irritari.* 13. *An facul-*
tas Generalis extendat se ad reservata, item an ad
ea, qua post concessionem sunt emissa, vel etiam ad
juramenta. 14. *An votum castitatis dispensatum*
soluto matrimonio reviviscat, item an Episcopus in
casu necessitatis dispensare queat in reservatis. 15.
An etiam Regulares. 16. *An § ex qua causa fieri*
possit voti commutatio. 17. *Quinam vota commu-*
tare possint, § quid de votis in favorem tertii. 18.
An extra confessionem. 19. *An post commutatio-*
nem possit rediri ad votum prius. 20. *An omnia*
vota commutari possint in votum Religionis. 21. *An*
Professio Religiosa extinguat omnia vota, etiam Re-
ligionis strictioris. 22. *Quid de votis pœnaliis.*
 23. *Quid de eo, qui vovit non petere dispensationem.*
 Pro Resolut.

QUÆR. I. Quid sit dispensatio voti?

I. R. Est remissio totalis obligationis ob justam
 causam facta ab eo, qui in personam voventis
 habet jurisdictionem spiritualement, est in re omni-
 um. Dicitur 1. *Remissio totalis obligationis*, in
 quo dispensatio distinguitur à commutatione, in
 quâ obligatio ex toto non tollitur, sed saltem ex
 parte in aliam materiam transfertur. Dicitur 2.
Ob justam causam; nam dispensatio in votis sine
 cau-

causa non tantum illicita est, sed & invalida, S. Th. q. 88. a. 12. ad 2. Fit enim à Superiore Ecclesiastico, qui nomine Dei relaxat promissionem DEO factam; Deus autem dedit hanc potestatem non in destructionem, sed adificationem exigente id necessitate vel utilitate subditorum; aliud est de irritatione, quæ fit nomine proprio ab habente potestatem dominativam in personam voventis, vel in materiam voti; dominio autem vel jure suo validè quis uti potest, etiam sine causa. an quis secum dispensare possit, dixi c. 6. n. 24.

QUÆR. II. Quæ sint causæ legitimæ dispensandi?

R. Sunt præcipuè quatuor: 1. *Imperfecta deliratio*, aut dubium de illâ, sive illud contingat ex defectu ætatis, sive ex mentis turbatione, aut etiam ratione metûs, doli vel erroris accidentalis; similiter sufficit quodcumque prudens dubium de valore voti.

2. *Notabilis difficultas* exequendi rem promissam, etiamsi non sit tanta, ut votum irritet, sufficit tamen ad dispensationem; sola autem major commoditas aut inclinatio ad aliud opus pium, etsi facilis sit ad votum commutandum, non tamen ad dispensandum.

3. *Damnum spirituale vel corporale*, sic dispensatur in voto continentiae vel non petendi debitum, si ob nimiam proclivitatem in Venerem sit periculum lapsûs, aut executio voti sit subjecta plurimis molestiis & scrupulis; item si immineat ex voto damnum temporale, v. g. interitus illustris familiæ, vel ex nimiiis eleemosynis exhauriretur res domestica, &c. in his & similibus dispensatur Romæ, saltem aliqualem adjungendo commutationem in aliud opus pium.

4. *Majus bonum ex dispensatione proventurum, v. g. major Dei honor, major Ecclesiae vel Reip. utilitas: quod majus & arctius est votum, eò major requiritur causa dispensandi, etsi una causa sola non sufficiat, sufficiet conjuncta cum aliis, Suar. l. 6. de vot. c. 17. Reiffenst. l. 3. tit. 34. à num. 22. & ibid. Leuren. q. 903.* In dubio an adsit causa sufficiens, semper miscenda est commutatio in aliquod opus pium, quod defectum causae suppleat, *Suar. l. c. Castrop. d. 2. pun. 9. num. 17.* Hinc Confessarii privilegiati raro debent ex toto dispensare, nisi quando dubium est de voti valore: si dispensatio bonâ fide facta est, & ex post reperitur, non adfuisse causam legitimam, *Sporer c. 3. num. 45. ex Sanch. & Less.* dicit, praesumendum esse de bonitate Dei, quod dispensationem suo nomine bonâ fide factam acceptet & ratam habeat. At probabilius contradicunt *Salas, Castrop. nu. 4. Leur. l. c.* quia jura & omnes DD. ad valorem dispensationis in voto requirunt causam legitimam: ergo si certò constet, talem non adfuisse, dispensatio est nulla; deinde talis praesumptio est ad minus incerta, & obligatio voti est certa: ergo non excusat. Econtra si constet adesse causam certò sufficientem, Superior plerumque dispensare obligatur, vel maximè si id exigat bonum commune; quandoque etiam negare poterit, si nempe periculum sit, ne vilescat votorum obligatio vel dispensatio

QUÆR. III. Quinam habeant potestatem in votis dispensandi?

4. *§. I.* Respectu totius Ecclesiae in omnibus votis dispensare potest summus Pontifex.

2. Dispensare possunt Episcopi in omnibus votis suorum subditorum Papæ non reservatis,

3. Idem possunt Prælati Regulares exempti, & omnes Superiores locales respectu suorum Religiosorum, & in eorum absentia Vicarii, si non ordinariâ, saltem potestate sibi ex consuetudine delegata, *Sanch. l. 4. mor. c. 49.* Prælati Regularium non exemptorum id jure communi non possunt, nisi quatenus ex consuetudine vel Episcopi commissione illis concessum est. *Si dicas*: potestas dispensandi in Prælati Regularium videtur supervacanea, eò quòd omnia eorum vota vel extinguantur per Professionem, vel post professionem emissa à Prælati irritari possint potestate dominativâ. *R. N. aff.* nam votum ingrediendi Religionem strictiorem à Superioribus nequit irritari, benè tamen dispensari, ut probat *Sanchez. l. 4. c. 41.* idem docet *Suar. de voto approbato à Prælato Superiore.* Item Prælati in votis Novitiorum dispensare possunt, quia in favorabilibus gaudent privilegiis sui Ordinis, *Castropalao p. 10. num. 3. Schmaltzgr. num. 105.* nequeunt tamen eorum vota irritare, ut dixi *Cas. præc. num. 6.*

4. Abbatissæ suarum vota quidem irritare possunt propter potestatem dominativam, quam in suas habent per votum obedientiæ, non tamen dispensare, quia carent jurisdictione spirituali.

5. Superiores habentes potestatem dispensandi ordinariam, etiam secum dispensare possunt saltem mediatè, dando jurisdictionem Confessario, vel alteri, ut contra *Suar. latè* probat *Sanch. l. 3. de mat. d. 3. totâ.*

5. 6. Confessarii approbati Ordinum Mendicantium, & cum iis communicantes habent privilegium pro foro conscientiae dispensandi in omnibus votis & juramentis saecularium, in quibus Episcopi dispensare possunt jure ordinario; id enim Mendicantibus concessit *Inn. VIII. Eug. IV. Benedictinis Mart. V.* testibus *Tamb. Herinx, Dian p. 11. t. 8 R. 16. Sannig. de vot. c. 43. num. 2. Gobat. t. 10. num. 603. Sporer num. 54. Castropalao p. 14. num. 7. Reiffenst. num. 39.* Dixi: in votis, in quibus Episcopi dispensant potestate ordinaria; nam si Episcopi in casu necessitatis, quando non datur recursus ad Papam, in votis Papae reservatis dispensant, id non faciunt potestate ordinaria sed delegata, ideoque hoc non poterunt Confessarii Mendicantium, ut habet communis *cum Rodriq. Sanch. Suar. c. 26. n. 16. Barb. 2 p. de pot. Ep. alleg. 37. num. 14.* Nihilominus probabile videtur etiam tali casu Mendicantes pro foro conscientiae dispensare posse, ut dicam *inf. num. 15.* Quod autem Ordo *Præmonstratensis* in privilegiis communicet cum Mendicantibus, docet *Barb. l. 1. juris Eccl. c. 41. num. 231. Tamb. to. 1. d. 12 q. 1.* Et ita definitum est in Capitulo Generali ejusd. Ordinis Anno 1660. & constat ex amplissimo Indulto Urb. VIII. Lotharingis concessio.
6. 7. Episcopi & Regulares privilegiati conveniunt in hoc, quod utrique possint vota non reservata dispensare, & commutare, etiam extra Confessionem, & cum absentibus, quia pro neutro ullo jure hoc exercitium restringitur ad forum sacramentale, aut ad solos praesentes; in hoc differunt, quod Episcopi hanc suam potestatem utpotè ordinariam alteri delegare possint, non item Re-

Regulares cum sint delegati, e contra Regulares possunt exercere sua privilegia circa omnes fideles ad ipsos unde quaque venientes; agunt enim nomine Summi Pontificis; Episcopi vero, quia agunt per jurisdictionem propriam, non possunt eam ultra suos dioecesanos extendere, Sanch. c. 43. Sporer num. 78

8 Parochi quamvis ex consuetudine possint dispensare in jejuniis & operibus servilibus, non tamen in votis aut juramentis, Tamb. La Croix sup. 7.

QUÆR. IV. Quid circa dispensationem in votis reservatis?

R. I. Quinque sunt vota soli papæ reservata, adeoque ab Episcopo vel Regulari privilegiato non dispensabilia, nisi in privilegio specialiter exprimantur; ut 1. *Votum* integræ & perpetuæ castitatis, nam votum castitatis sub obligatione solum veniali emissum, aut ad tempus, votum non contrahendi debitum conjugale, votum Virginitatis vel continentie intendendo integritatem claustrii virginialis, votum non nubendi, votum non polluendi, non fornicandi, mulierem non tangendi, & his similia, non sunt reservata, quia non sunt votum integræ castitatis, de quâ solâ reservatio utpote restrictiva intelligi debet. Idem est de voto suscipiendi Sacros Ordines, quia non est directum ad castitatem, sed ad Statum Clericalem, cui votum castitatis annexum est, Sanch. de Mat. l. 9. c. 25. Laym. c. 8. num. 8. Barb. num. 19. 2. *Votum* Religionis approbatæ. 3. *Votum* peregrinandi ad S. Sepulchrum Hierosolymitanum. 4. *Votum* peregrinandi Romam ad limina SS. Apostolorum Petri & Pauli. 5. *Votum* peregrinandi Compostellam ad S. Jacobum, c. ex multa, super his de vot.

F f R. II.

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. II.

R. II. Cùm reservatio sit odiosa utpotè restringens potestatem ordinariam, strictè est interpretanda, ideòque non censentur reservata, sed ab Episcopo & privilegiatis dispensabilia sunt.

1. Vota, de quibus dubium est, an sint valida aut reservata, quia reservatio non extenditur nisi ad casus certos, *Sanct. Castropalao p. 12. num. 8.* Idem est de dubio, an promissio fuerit deliberata; ex quo capite votum castitatis vel Religionis ab impubere emissum non esse reservatum docet *Viva q. 12. a 2.* quia præsumitur adfuisse imperfecta deliberatio; ideò enim impuberibus prohibetur matrimonium, *c. attestatiõni de spons. imp.*

2. Vota conditionata, v. g. voveo castitatem, Religionem, si sanitati restituar, si pater periculum evaserit, idque non tantùm ante, sed etiam post impletam conditionem, quia non sunt perfectè libera; fiunt enim metu instantis mali, & quæ ab initio non sunt reservata, etiam non sunt exposit, & in dubio non censentur reservata, *Gomez, Sanct. l. 4. mor. c. 20. num. 98. Bellegamb. p. 3. sect. 13. q. 2.* idque tenet, etiam si post impletam conditionem fuissent confirmata, quia confirmatio cadit super idem votum, prout à principio editum, nisi nunc esset editum independenter à primo voto, *Dian, p. 6. t. 8. R. 16. Wieselner num 73.*

3. Vota injusto metu etiam levi extorta, quia non sunt perfectè libera, *Illung. t. 5. n. 156. Reiffenst. n. 30.* idque etiam tenet de metu intrinseco, ut si quis voveat Religionem metu periculi, quia nec ista vota sunt perfectè libera, nec directè interdicitur materia voti, sed evasio periculi, & verè sunt conditionata, *Sanct. Illung. l. c.*

4. Vo-

4. *Vota pœnalia*, v. g. voveo castitatem, si iterum blasphemavero, Religionem, si me inebriavero, ita ut dispensabilia sint etiam secutâ blasphemiam vel ebrietate, quia ista vota non sunt perfecta, cum non fiant amore virtutis, castitatis vel Religionis; sed voluntas eas potius refugit, quia eorum timore vult se deterere à blasphemiam vel ebrietate, *La Croix n. 544.*

5. *Votum disjunctivum* continens unam partem non reservatam, v. g. voveo Religionem, vel ferre cilicium: *Quia in alternativis debitoris est electio, & sufficit alterum impleri, Reg. 70. in 6.* quod verum est, etiamsi cilicium fieret impossibile, & iam statuisset Religionem ingredi, *Belleg. l. c. Sporer n. 60. La Croix n. 548.* idem est si vir nobilis metu naufragii Deo promittat actum heroicum, si evadat, putâ vel ingredi Religionem, vel ducere virginem pauperem & ignobilem; nam præterquam quod hoc votum non sit perfectè liberum, est disjunctivum, & quoad unam partem non reservatum, imò quoad promissionem matrimonii forsan invalidum eò quod non sit de meliori bono secundum dicta *Cas. 68. n. 5.* ideòque ex triplici capite hoc votum erit dispensabile ab Episcopo vel Regularibus.

6. Si votum non sit directum ad Deum, sed tantum ad B. V. vel Sanctos, ita ut votens non cogitaverit de promissione Deo faciendâ, nec verba voventis explicitè significant aliquam relationem ad Deum, ut fit, dum puella B. V. devota dicit: Tibi Domine meæ promitto perpetuam virginitatem; tale votum probabiliter non est reservatum, *Gobat, Sporer num. 58. Reiffenst. num. 29.*

9. 7. Votum quòdam substantiam reservatum potest ab Episcopo vel Regulari privilegiato dispensari quòdam accidentia, v. g. vovisti peregrinari Romam nudis pedibus, dispensari potest, ut eas calceatus vel eques; vovisti statim ingredi Religionem strictiorem, dispensari potest ab Episcopo vel Regulari, ut eas post aliquot annos, vel ut ingrediaris minùs strictam, *Less. Nav. Illung. n. 145. Castropalao p. 11. n. 4.*
10. 8. Si post consummatum matrimonium una conjux sine alterius consensu voveat omnimodam castitatem, hoc votum non est perfectum, quia adhuc tenetur reddere debitum, ideòque nec est reservatum; si post contractum, sed necdum consummatum matrimonium ejusmodi votum edatur, cum voluntate ingrediendi Religionem, erit votum perfectum, & reservatum, idem est, si mutuo & irrevocabili consensu castitatem voveant, *Sanchez. Belleg. l. c.* Si verò maneant cohabitantes cum periculo incontinentiæ, Episcopus dispensare poterit, ut statim dicitur.
11. 9. Votum reservatum, postquam est commutatum in aliud non reservatum, v. g. castitas in cilicium perpetuum, cilicium non manet reservatum, nec in odiosis tenet Regula, quòd surrogatum sapiat naturam illius, cui surrogatur, *Suar. c. 20. num. 15.* ne tamen temerè in voto surrogato dispensetur, vel nimium remittatur, interrogandum erit, quale fuerit primum votum.
12. 10. Etsi vota reservata non possint commutari vel dispensari nisi à Papà, possunt tamen irritari ab habente potestatem dominativam, quia includunt conditionem, si ille, cui dominativè subiectus

actus sum, consentiat, *Sanch. Dian. p. 1. t. 11. l. 84.* unde si impubes Religionem vovit, poterit hoc votum irritare pater, vel tutor, ut in horum defectu mater ut dixi *Cas. 70.*

11. Generalis facultas dispensandi omnia vota 13.

non comprehendit reservata, quia quæ specialiter reservantur, debent in concessione privilegii specialiter exprimi: si concedatur facultas ad omnia vota, excepto castitatis, & Religionis, possunt dispensari vota trium peregrinationum, quia exceptio firmat regulam in non exceptis; *Suar. c. 40.*

num. 19. Belleg. sup. Facultas generaliter concessa extendit se ad omnia vota ante & post confessionem emissa, quia favores latam patiuntur interpretationem, *Suar. c. 13. Castropalao p. 14.*

num. 6.

12. Reservatio votorum etiam extenditur ad sacramenta in eadem materiâ, intellige; si fiant Deo & non homini, tunc enim includunt votum seu promissionem Deo factam, *Illsung. num. 7. Belleg. sup. 12. q. 1.*

13. In votis reservatis per se solus Papa 14.

dispensare potest: si tamen non dispense simpliciter, sed tantum ad certum finem, v. g. in castitate, in ordine ad matrimonium, soluto matrimonio reviviscit votum, nisi aliud in dispensatione expressum fuerit. Dixi, *per se*, nam per accidens, quando urget gravis necessitas, & Papa adiri non potest, per epikeiam, seu ex præsumptione Papæ licentia in reservatis dispensat Episcopus, etiam præsentem Nuntio Apostolico, nisi hic specialem habeat facultatem circa reservata, tunc enim non esset necessitas, & Pontifex in suo legato adiri posset, *Sanch. Rodriq. Sylves. Nav. c. 26.*

num. 9. *Castropalao* p. 12. num. 4. *Sporer* num. 71.

Ratio est, quia præsumi non potest, quòd Papa cum periculo animarum sibi dispensationem in casu necessitatis reservare velit: ut si sit periculum incontinentiæ, scandali, aut matrimonium sine gravi sponsæ vel sponsi eorùmque familiæ dedecore differri non possit, si deflorata sit diffamanda, & proles habenda illegitima, nisi pater moriturus matrem mediante dispensatione ducat, &c. Duo tamen hîc veniunt noranda: 1. Quòd Episcopus in reservata non plus possit, quàm præcisè exigat necessitas; hîc si dispense ad matrimonium, dispensatus adhuc vi voti obligatur se non polluere, non fornicari, abstinere à secundo matrimonio, *Suar. c. 26. num. 13. Barb. sup. num. 13.*

15. 2. In tali necessitate dispensare non possunt Mendicantes, ut dixi num. 5. quia vota verè manent reservata, & præsumi non potest, quòd Papa quòdam Regulares consentiat, nam ad succurrendum periculo animarum, sufficit, quòd Episcopi tunc dispensare valeant DD. cit. & communissima apud *La Croix* num. 563. Nihilominus *Reiffenst. num. 40.* citans *Bassaum, Crusers*, quos sequitur *Leuren. q. 905.* non improbabiler hanc facultatem extendit ad Regulares. Rationem dat, quia ex privilegiis certum est, Regulares posse dispensare in omnibus votis, in quibus jure ordinario dispensat Episcopus, sed in casu necessitatis dispensat Episcopus jure ordinario. Prob. min. quia Episcopus tunc vel dispensat vi officii, vel quia vota tunc non sunt reservata, aut vi universalis consuetudinis, sed quocunque modo dispense, dispensat jure ordinario; ergo. De primo & secundo modo patet, de consuetudine etiam do-

docet communis, quod det jurisdictionem ordinariam. Conf.: illa potestas, quâ Episcopi urgente necessitate dispensant, non est delegata, ergo ordinaria. Prob. ant. potestas delegata est, quæ non ex lege, officio aut consuetudine, sed ex speciali commissione alterius competit, atque in toto jure ostendi non potest, quod talis commissio Episcopis facta sit, ergo

QUÆR. V. Quid circa commutationem votorum?

¶ Tenenda esse seqq. 1. Commutatio voti ^{16.} est translatio obligationis ab unâ materiâ in aliam; in opus manifestè melius, hoc est Deo gratius, ab ipso vovente fieri potest; in æquale vel minus bonum, solus Superior vel habens privilegium, ex causa commutare potest; minor tamen causa requiritur ad commutationem, quàm ad dispensationem, *Pyrrh. l. 3. t. 34. Barb. in c. 4. de vot. num. 3.* Ratio est, quod in voto præcipuè attendatur ad id, quod est Deo gratum, si ergo materia, in quam fit commutatio, sit evidenter melior seu Deo gratior, Deus prudenter præsumitur consentire in commutationem, *quia promissum non infringit, qui illud in melius commutat, c. 2. de jurej.* Econtrà non satis constat, DEUM consentire, ut propriâ auctoritate materia voti commutetur in æqualem vel minus bonam, imò hoc ipso, quod materia substet voto, est alterâ aliàs æquali melior & Deo gratior; in commutatione autem non est spectanda præci. è excellentior virtus, in quam commutetur, sed quod hîc & nunc est utilius ad finem voventis; sic qui vovit flagellationem in remedium castitatis, melius erit eam commu-

tare in jejunium, quàm orationem, *Tamb. La Croix n. 521.*

2. Ut vota commutentur in evidentè melius, nulla requiritur causa, ut mutentur in æquale, sufficit sola major devotio voventis, vel aliquis difficultas in exequendo, etsi non sufficiat ad dispensandum; commutatio in æquale, vel minus bonum, si fiat absque omni causa, etiam à Superiore, est invalida, *Castropalao p. 17. num. 4* quia Deus nemini dedit potestatem voti obligationem remittendi sine causa & irrationabiliter.

3. Qui potestatem habent commutandi, & non dispensandi, non possunt votum commutare nisi in æquale; nam si in minus mutetur, hoc ipso quoad partem dispensatur.

17. 4. Omnes qui possunt dispensare, etiam possunt vota commutare, non e contra; nam in novissimis Jubilæis datur omnibus Confessariis approbatis potestas quælibet vota & juramenta, præter constituti & Religionis, commutandi, non verò dispensandi.

5. Quicunque habent potestatem vota dispensandi vel commutandi, eandem etiam habent ad juramenta & vota jurata.

6. Juramenta & vota in favorem tertii facta ante acceptationem ipso inscio dispensari & commutari possunt, secus si jam fuerint acceptata, quia tunc alter jus acquisivit, quo invitatus privatus non debet, nisi bonum commune aliud exigat, aut promissio injusto metu vel dolo sit extorta; addunt *Rodrig. Fagundetz. Burghab. cent. 2. Cas. 25.* & alii cum *Sporer num. 113. Reiffenst. num. 52.* juramenta & vota etiam ab homine acceptata dispensari posse, si principaliter facta sint DEO, ut

ut si quis amore DEI promittat alere hunc pauperem ornare hanc Ecclesiam, vel fratri suo promittat intrare Religionem, quia tunc principalis creditor est Deus; sed à communi sententia non recedo, quia Deus non vult remittere promissionem sibi factam cum injuriâ tertii.

7. Vota reservata sicut dispensari non possunt, ita nec commutari, nisi quoad circumstantias, ut dixi n. 9.

8. Sicut dispensatio, ita & votorum commutatio probabiliter fieri potest extra confessionem; Nec obstat, quòd in Bulla Jubilæi addi solet: *Confessionibus auditis valeat absolvere à peccatis, & commutare vota*; nam tò auditis confessionibus refertur ad absolutionem à peccatis, quæ immediatè sequitur, non verò ad commutationem votorum, *Viva, La Croix num. 507.*

9. Qui ab habente potestatem impetravit commutationem voti, si malit, potest redire ad prius votum, quia commutatio in ejus favorem facta est, non tamen tenetur redire, etiamsi materia nova facta esset inutilis vel impossibilis etiam ex culpâ voventis, v. g. loco disciplinæ impositum est jejunium, si non potes jejunare, non teneris ad disciplinam, quia jam prior obligatio sublata est, *Laym. Sporer num. 135.*

10. Omnia vota personalia propriâ auctoritate mutari possunt in votum Religionis tanquam evidenter melius & DEO gratius; si tamen ex post Religionem ingredi non possis, reviviscunt priora vota, quia hæc commutatio propriâ auctoritate facta non tollit omninò

obligationem prioris vinculi, *Tamb. hic §. 7. num. 6.*

21. 11. Per professionem Religiosam ipso jure commutantur & extinguuntur omnia juramenta, & vota non solemnia, tam realia, quam personalia, etiam reservata, et si vovens de hac commutatione nihil cogitaverit, *Barb. in c. 4. de vot. num. 2. Pyrrhing. num. 28.* Item per Professionem in Religionem laxiorem extinguuntur votum ingrediendi strictiorem, quia est votum simplex, *Sanct. l. 5. mor. c. 5. num. 16. Pontas V. Votum Cas. 31.* peccat tamen, qui contra votum Religionis strictioris ingreditur laxiorem, nisi strictior ipsi sit inconueniens; Excipe sola vota homini, vel Ecclesiae facta & acceptata, quae per Professionem non extinguuntur, quia Deus non acceptat Professionem cum injuria seu derogatione juris tertio quaesiti, *Sanct. n. 40. Pyrrh. l. cit.*

22. 12. Vota pœnalia dispensari & commutari possunt, non tantum quoad se, sed etiam quoad pœnam jam debitam; v. g. vovisti dare eleëmofynam, quoties te inebriaveris, & votum ipsum, & eleëmofynæ jam debitæ ex causâ dispensari & commutari possunt: idem est, si quis indies vovit orare Rosarium, quod à longo tempore intermisit, Regularis privilegiatus impositâ salutari pœnitentiâ pro transgressione, in ipso voto orandi, & in Rosariis neglectis dispensare poterit, *Nav. Sanct. Laym. num. 26.*

23. 13. Qui vovit non petere dispensationem, vel irritationem voti, adhuc potest facere commutationem; item qui vovit non petere irritationem potest adhuc petere dispensationem vel contra, quia,

quia hæc sunt valde distincta; attendenda tamen est intentio voventis, qui fortè non distinxit inter dispensationem, irrationem, & commutationem, sed simpliciter vovit, manere in suo voto; si absolutè vovit, non petere relaxationem pro quocunque casu etiam necessitatis, votum est nullum, quia tunc melius est petere, quàm non petere; secùs si voverit, non facilè petere, aut non petere nisi cum consilio Confessari; tunc si petat absque gravi causa vel consilio Confessarii; relaxatio & commutatio valebit quidem, sed peccabit contravotum. De commutatione votorum plura dicam *Cas. 102. quæst. 4.* per totum.

CASUS LXXII.

De Horis Canonicis.

A Madæus Subdiaconus quarit. **1.** *Quid sint Horæ Canonicæ? & quas Horas tenentur recitare de Ordinationis; quid si ordinatus sit ex metu, aut impubes, vel dubitet de valore Ordinationis.* **2.** *An professi obligentur extra Chorum.* **3.** *Quot persone requirantur ad Chorum & utrùm satisfieri possit per saculares?* **4.** *Qualiter obligentur Beneficiari.* **5.** *An habentes Capellaniam Laicam, Coadjutores, Vicarii, Pensionarii, Canonessæ Saculares.* **6.** *Non habentes Beneficii possessionem.* **7.** *Non percipientes fructus uno vel altero anno.* **8.** *Habentes Beneficium tenue.* **9.** *An ex culpa fructus non percipientes.* **10.** *An propter omissionem fructus restituendi.* **11.** *Quid*

fi

si omissio sit inculpabilis, vel secuta ex morbo per
 temperantiam causato. 12. Quid si quis per primos
 sex menses omittat horas, vel per plures annos. 13.
 Quid si omittat unum Psalmum. 14. Quid si Ca-
 nonicus oret Horas non choraliter, sed privatim, vel
 in Choro dormiat. 15. Cui restitutio fieri debeat,
 & an satisfiat per Eleemosynas, quas dedit immemor
 omissionis. 16. An excusetur, qui ignorat linguam
 Latinam, vel Rubricas. 17. An excuset metus,
 subita turbatio, tristitia. 18. An morbus, febris
 tertiana: & quid in dubio: an morbus sit gravis.
 19. An excuset actus charitatis, vel officii. 20.
 An impeditus teneatur praevenire. 21. An qui
 non potest totum, teneatur ad partem. 22. An ca-
 rens Breviario proprio teneatur orare ex Romano vel
 alterius Ordinis, & qui non potest solus, an teneatur
 conducere socium. 23. An excusetur censura-
 ti, degradati, captivi, ad terrena damnati, &c.
 Pro resolut.

QUÆR. I. Quid sint Horæ Canonice?

I. R. Sunt publicæ ac statæ preces ex Sacrorum
 Canonum Decretis ab Ecclesiasticis personis no-
 mine Ecclesiæ ad Deum persolvendæ: Est autem
 usus Horarum antiquissimus à temporibus Apo-
 stolorum ad nos derivatus, dividiturque in septem
 partes seu Horas: Matutinum, Primam, Terti-
 am &c. juxta illud Ps. 118, v. 146. *septies in die*
laudem dixi tibi.

QUÆR. II. Quinam ad Horas obligen-
 tur?

R. I. Per se nemo obligatur nisi ratione Ordi-
 nis sacri, Professionis Religiosæ, aut Beneficii
 Ecclesiastici, igitur obligantur omnes in Ma-
 joribus Ordinibus, hoc est, saltem in Subdiacon-
 natu constituti, & quidem ab eâ Horâ, quâ
 Sub-

Subdiaconi ordinantur, tenentur orare Horas correspondentes, non quidem accipiendo illud tempus Mathematicè, seu physicè, sed moraliter juxtà cujuslibet Diœcesis consuetudinem, ideoque si in Diœcesi Colon. orderis Horâ 9nâ, ad summum obligaberis ad Sextam, & Nonam, & circa 11mam, vel meridiem, non nisi ad Vesperas & Completorium istius diei. *Dian March. Suar. l. 4. de orat. c. 27. num. 3. Gob. tr. 5. Cas. 23. num. 561.* idem cum proportione dicendum de inceptione obligationis Horarum ratione Beneficii, vel Professionis Religiosæ. Qui antecederat orat, non satisfacit, quia non potest extinguere obligatio, quæ nondum est. *Baldell. l. 3. d. 21. num. 7.* Ordinatus per gravem, & iniquum metum sicut non tenetur ad castitatem, sic nec ad Horas Canonicas, nisi ex post Ordinem susceptum liberè ratificet. *Sot. Sanch. Baldell. num 18.* Idem est de Ordinato ante usum rationis; sed quid de impubere? R. Si sciens, & volens Ordines suscipiat benè intelligens onus Castitatis, & Horarum S. Ordin. annexum, obligatur; quia non est, undè excusetur. *Cajet. Sot. & plures apud Sanch. de Matr. d. 30. num. 6.* In dubio, an quis sit validè ordinatus, putat *Tamb.* eum non esse obligandum ad Horas, quia libertas videtur esse in possessione, quæ per dubiam Ordinationem non tollitur; sed attendendum est, an in reliquis se gerat pro ordinato; si sic, etiam hîc se talem gerere debet, & in dubio standum est pro valore actûs.

R. II. Ratione Professionis Religiosæ obligatur tantum ii, in quorum Religione est speciale, præceptum, vel consuetudo obligans omnes

Pro

Professos etiam in Majoribus non constitutos, tam in-quàm extrà Chorum ad Horas Canonicas, quale præceptum habent Fratres Minores, & Moniales Annuntiatae; ubi tale præceptum, vel consuetudo non est, etiam non est obligatio ad Horas. *Medin. Palud. Caram. Theol. reg. d. 100. Suar. March. Tribun. p. 2. tr. 1. tit. 3. q. 2. Dub. 1.* imò *Less. consil. mor. cas. 14.* multis probat rationibus Choristas, aut Moniales nullâ consuetudine obligari ad Breviarium, idque de Clarissis testatur *Alphons. à Castro l. 1. de Lege Pen. c. 8. de Professis Augustinianis Arragon. 2. 2. q. 83. a. 12. de suis Dominicanis Sotus l. 10. de just. q. 5. a. 3. de Cisterciensibus Caram. d. 103. n. 1358.* & Abbatem cum suis ex rationabili causâ, v. g. quando versantur in studiis, quoad Horas dispensare posse, cum aliis docet *Sporer hic n. 14.* quamvis aliquin sit contrarius. Sed Ratio nostra est, quòd ejusmodi obligatio non oriatur ex ipsâ Professione, seu perpetuâ suâ in Religionem incorporatione; aliàs enim obligarentur etiam Fratres Laici, quod nemo dicit; ergo talis obligatio aliundè astrui non potest, quàm ex speciali Ordinis Statuto, vel consuetudine sub mortali receptâ, quæ non præsumi, sed probari debet. Undè infero, Fratres Professos in Majoribus Ordinibus non constitutos, uti & Moniales in S. Ordine nostro Præmonstratensi, saltè quòd ad hanc Provinciam Rhenanam, extrà Chorum non obligari ad recitandas Horas, idque mihi certum videtur, non enim datur in Ordine nostro quòd ad hoc speciale Statutum, ut clarum est, neque in hac Provinciâ est consuetudo sub mortali recepta, sed quòd ad pleraque Monasteria

ria consuetudo omnino contraria, ut experien-
 tia didici, & qui contrarium dicunt, fundant
 se in consuetudine generali omnium Ordinum,
 quam nunquam sufficienter probare poterunt
 existere, vel sub mortali esse receptam, & ejus-
 modi consuetudinem, negant AA. supra cit.
 Deindè non debet adstrui mortale, nisi præcep-
 tum, vel consuetudo obligans sufficienter pro-
 betur, in dubio enim est possessio pro liberta-
 te; sed ejusmodi præceptum, aut consuetudo
 obligans in Ordine Præmonstr.; sufficienter non
 probatur, ergo. Dato etiam, quòd probari
 posset Consuetudo generalis, tamen non ob-
 ligat in locis, in quibus non est recepta, ut ha-
 bet comm. & certa omnium Theolog. patètque
 in Abstinencia in festo S. Marci, & mille aliis
 exemplis, quæ non obligat nisi in locis, in qui-
 bus animo se obligandi est recepta; atqui ex-
 perientia docet hanc consuetudinem in multis
 locis, & Provinciis taliter non esse receptam,
 ergo. *Nec obstat*, quòd Moniales & Clerici
 sint professi, seu deputati, ut dicunt, ad Cho-
 rum, nam tantùm sunt professi Chorum in
 communi, ideòque peccant mortaliter, si suã
 culpã vel negligentiam impediunt, quominus
 Chorus in communi seruetur, secus si pro suã
 tantùm parte Horas omittant; patet à pari: In
 Ordine nostro Præmonstr. non tantùm est con-
 suetudo, sed & speciale præceptum in Quadra-
 gesimã choraliter orandi septem Psalmos Pœni-
 tentiales, Litanias, & suo tempore anniversa-
 ria pro Benefactoribus, Parentibus, & Fratibus
 Ordinis &c. & tamen nemo dicet, aut proba-
 te poterit hos Psalmos, & Anniversaria sub
 mortali obligare quemlibet in particulari, & ex-
 tra

tra Chorum; & in dubio consuetudo potius habenda est pro voluntariâ & supererogatoriâ, quam pro obligatoriâ, sicut in dubio an verba vel voluntas superioris contineat præceptum vel purum monitum; nam *in obscuris quod minimum est, sequimur* reg. jur. 30. in 6. de Horis Deiparæ Virginis Mariæ velut singularis candidi Ordinis nostri Patronæ, speciale est, quòd omnes etiam extra Chorum existentes ad eas sub veniali peccato obligentur, id enim claris verbis exprimunt Statuta Præmonst. *dist. 1. c. 3. n. 3.* de Horis verò Canonicis recitandis à non ordinatis extra Chorum existentibus, nullam mentionem faciunt.

3. DUBITARI hinc potest, quot persona requirantur ad servandum Chorum in communi?
 R. Ad minus requiri 4. vel 5. sive Professi sive Novitii, sive Sæculares, ita ut, ubi quatuor haberi non possunt, Communitas non obligetur ad Chorum, ita comm. cum *Gob. & Tamb. in Decal. l. 2. c. 5. § 1. nu. 22.* Ratio est, quòd Chorus consistat in decenti alternatione cantantium, vel orantium, sed non potest esse decens alternatio, ubi sunt pauciores quàm 4. ergo. At quid si servetur tantum à duobus vel tribus?
 R. Superiorem in hoc facile posse peccare mortaliter tum ratione scandali, tum ratione negligentiae, si id sine urgente causâ permittat; posset tamen, ut verbis *Tamb. l. c. n. 11.* utat, ex natura sua alicui videri probabile satisfieri, quia in rigore servatur essentia Chori, scilicet cantus alternus, & in hac sententiâ est obligatio servandi Chorum, ubi tantum sunt duo vel tres, idque de Canonicis Sæcularibus docet communis Sententia, quia arctius obligantur ad Chorum, quàm Religiosi, scilicet ex iustitia, & im-

plicito saltem pacto cum Fundatoribus. Sed quid, si tot Religiosi, vel Clerici haberi nequeant, quot ad Chorum requiruntur, eritne obligatio advocandi personas Sæculares, ad idoneas? *ꝛ. Affirm.* Si id redditus Ecclesiæ partiantur; quia verè persolvitur Officium; & quamvis id tunc non fiat per Clericos, fit tamen nomine Clericorum; & qui tenetur ad finem, tenetur ad media non nimis difficilia; & ita in supplementum Chori videmus in Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis sæpe adhiberi pueros primâ Tonsurâ nondum initiatos, aut Clericos qui non sunt de gremio; & si privatus Clericus qui solus orare non potest, tenetur suis expensis conducere socium si commodè possit, ut dicam infra n. 22. cur non teneantur Superiores Ecclesiarum conducere Chorales Sæculares, si alios habere non possint?

ꝛ. III. Omnes qui habent Beneficium, sive curatum, ut Episcopi, Abbates; Decani, Patrochi &c. sive non curatum, ut Canonici, Vicarii, Capellani, Personaristæ &c. ad Horas obligantur. Est communis & certa ex Concil. Basiliensi *Sess. 21. §. quoscunque*, & Lateran. *Sess. 9.* ita quidem, ut omittentes Horas teneantur restituere fructus omissioni correspondentes, ut dicitur *ꝛ. 4.* neque potest quis lectioni horarum satisfacere per alium, ut certum est ex prop. 21. damnata per Alex. VII. *Habens Capellaniam collativam aut quodvis aliud beneficium Ecclesiasticum, si studio litterarum vacet, satisfacit suæ obligationi, si Officium per alium recitet.* An Canonessæ sæculares habeant vera beneficia, obligenturque ad horas in- & extra Chorum, dicam *c. 176. n. 15.*

G g

QUÆR.

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. II.

5. QUÆR. III. Qualiter Beneficiati ab Horis excusentur titulo incompetentiæ, vel ob non perceptos fructus?

R. I. Ab Horis excusantur qui habent tantum Capellaniam Laicam, hoc est, à Laicis conferri solitam, & autoritate Episcopi non erectam, nisi in aliquo majori ordine sint constituti, talis enim Capellania non est verum beneficium; Idem est de præstimoniis, quæ Clericis solent dari in ordine ad studia absque hoc, quod in verum ritulum ab Episcopis erecta sint. *Azor, Wiestner. l. 3. t. 4. n. 52. Bald. d. 27*

2. Coadjutoria etiam cum jure succedendi per se non obligat ad Horas. *Mald. Suar. c. 22. n. 19. Ratio est, quia Coadjutor non habet ipsum Beneficium, sed tantum jus ad aliud; neque duo propter unum Beneficium obligandi sunt ad horas, sed solus proprietarius beneficii: Coadjutor tamen Episcopi habens administrationem obligatur. Leuren. for. Benef. p. 1. q. 137.*

3. Vicarii temporales, qui tantum aliorum vices supplent, quia non sunt beneficiati, sed tantum gerunt vices beneficii habentis. *Nav. Suar. l. 4. c. 22. n. 19. Garc. p. 3. de benef. c. 1. n. 109. Qualiter ad Horas teneantur Canonice Regulares, tradit Leuren. fori benef. p. 2. q. 922. & dicam Cas. 76. n. 15.*

4. Meri Pensionarii, seu ii, qui ex beneficio resignato, vel aliter habent pensionem Clericalem; hi ex Constitut. Pii V. tenentur tantum ad recitandum quotidie Officium B. M. V. nisi aliunde titulo v. g. Profess. vel Majorum Ordinum ad Officium Canonicum obligentur; tunc enim non est mens Pontificis eos simul ad Officium B. M. V. obligare, ne alioquin sint magis obligati quam alii

alii Clerici. *Tamb. sup. c. 5. §. 1. n. 22.* & generaliter excipiuntur omnes, qui non habent beneficium propriè dictum, nisi alio titulo ad Horas obligentur.

5. Excipitur, qui nondum habet quietam beneficij possessionem, ita ut nullos fructus percipiat, & dubitetur, an unquam sit obtenturus causâ, econtra si aliquibus fructibus vel præsentis fruatur, sitque probabilis spes evincendi causam, & fructus interim sequestratos; aut ipsi lis moveatur, post adeptam pacificè possessionem sequestratis ad interim fructibus, ad Horas tenebitur; *Cajet. Baldell. d. 23. à n. 5. Garc. n. 86. § 104. Wiestner nu. 61.* Quòd si neuter litigantium sit in possessione, & neuter fructus percipiat, neuter orare tenebitur, quia unus non magis obligatur, quàm alter, neque obligantur ambo simul, aliàs enim pro uno beneficio esset obligatio ad duplex officium; ergo neuter obligabitur, & qui ex post litem cum fructibus sequestratis evincit, non tenetur eos pro rata omissionis dare pauperibus, quia hæc pena tantum debetur pro Horis culpabiliter omis- sis, hic autem omisit eas inculpabiliter, *Ca- sar. Suar. c. 19. n. 7. Garc. num. 86. § 104. Wiestner. n. 61.*

6. Non obligatur novus Canonicus, qui ex consuetudine sui Capituli primo vel secundo anno nullos percipit fructus, neque distributiones quotidianas, eò quòd hæ impendantur ad fabricam Ecclesiæ. *Laym. Garc. nu. 70. Bonart. l. 2. c. 7, contra Less. & alios.* Ratio est, quia isto tempore quòdam fructus sunt, quasi non haberent beneficium, idque sine suâ culpâ. Ubi tamen consuetudo habet, ut hæredibus defun-

eti aut senioribus Canonicis, vel etiam ad defuncti sepulturam, vel solvenda ejus debita, referentur fructus unius, vel alterius anni; his annis tenebitur ad horas novus Canonicus saltem ex recepta praxi. *Cass. Azor, Less, Garc. n. 66, Schm. n. 66.* quamvis de hac praxi dubitet *Gob. tr. 2. Cas. 23, n. 576.* Ratio est, quod hi fructus impendantur in ejus utilitatem, ideoque ab ipso censentur percepti; & fructus, quos ipse primo anno non percipit, post mortem ejus percipient ejus hæredes, vel creditores, manetque ei libertas de his in vita disponendi. Similiter ad Horas obligabitur, qui uno anno ob sterilitatem, grandinem, hostium incursum, vel inundationem fructus non percipit; unius enim anni sterilitas censetur per aliorum annorum fertilitatem compensari; hos tamen non improbabiliter excusat *Castrop. Laym, hicc. s. n. 4. Gob. sup. n. 577.*

7. Ab horis probabilissimè eximuntur, qui
8. habent beneficium adeò tenue, ut nequidem inde percipiant tertiam vel quartam partem honestæ, & decentis sustentationis, *Sotus l. c. Arraz num. 13.* atque id in praxi valde esse securum docent *Vasq. Suar. c. 21. num. 9.* putat autem *Gob. n. 578.* viginti ducatos in Germania præstare bonam quartam partem honestæ sustentationis; si tamen scienter adeò tenue beneficium susceperit, hoc ipso censetur liberè onus orandi horas acceptasse, per consequens illo obligabitur; & si ipse non acceptasset, forsitan sub tali onere acceptasset alius *Nav. Suar. Laym. Barb Covar. l. 3. var. c. 13. num. 8. Bald. num. 4. Schmaltzgr. num. 58. contra Sotum, Less, Vega, Diana, Tamb. num. 30.* qui valdè probabiliter præsumunt benignam matrem

Ecclesiam pro tam exiguo proventu non velle imponere onus adeò grave; si tamen plura habeat beneficia tenuia, quæ simul sumpta præsentent notabilem partem sustentationis, ex communissimâ obligabitur; econtrâ si plura etiam pinguia habeat beneficia, propterea non constringitur ad ad plura officia, sicut festo in Dominicam incidente ex benignâ matris Ecclesiæ intentione, non obligamur ad plures Missas. In dubio, an tenuitas beneficii sit tanta, ut excuset à recitatione horarum, standum est pro obligatione, quæ possidet; certum enim est, quòd habeatur beneficium, tenuitas autem, seu ratio excusans est incerta.

8. Qui suâ culpâ nullos, aut exiguos fructus percipit ex beneficio, eò quòd v. g. sit excommunicatus, suspensus, non residens, vel non habeat ætatem requisitam, utique obligabitur ad horas; non enim decet, ut ipsius culpâ fundatores, vel Ecclesia careat officio divino. *Nav. Garc. n. 45. Wiest. n. 61.* idem dicendum de beneficiato, cujus fructus mandato Superioris per aliquot annos impenduntur ad solvenda debita propria, vel antecessoris, ut dixi sup.

QUÆR. IV. Quid circà restitutionem Fructuum propter omissionem horarum?

32. Seqq. 1. Quamvis sit probabile, beneficiatos non obligari ad Horas ex justitiâ, tamen certum est, recitationem Horarum esse conditionem, sine quâ fructus non faciunt suos, idèdque non recitantes ante omnem sententiam obligari fructus perceptos restituere, ità enim in terminis habet Concil. Lateran. & Pius V. patèrque ex propof. 20. damnatâ ab Alex. VII.

quæ sic habet : *restitutio à Pio V. imposita beneficiatis non recitantibus, non debetur in conscientia ante sententiam declaratoriam Judicis, eò quòd sit pœna.* Debet autem restitutio fructuum correspondere Horis omissis; ità ut si quis annuo ex beneficio habeat 365. aureos & uno die totum officium omittat, obligatur ex constitut. Pii V. in eleëmofynam vel fabricam Ecclesiæ impendere unum aureum, si omisit solum matut. dimidium aureum, si cæteras Horas, alterum dimidium, qui harum singulas, sextam partem fructuum illius diei amittit.

11. 2. Hæc obligatio non extenditur ad eos, qui inculpabiliter Horas omittunt, v. g. ex naturali oblivione, impotentiâ, aut infirmitate etiam per intemperantiam causatâ, ut vult *Gob.* nisi quis studiosè illum in finem fuisset intemperans, tunc enim dolus ei patrocinari non deberet. Neque tenentur ad restitutionem fructuum, qui intuitu aliorum onerum beneficiato obveniunt v. g. ratione curæ animarum, vel Missarum, ideòque *Laym. c. 5. n. 2.* dicit Pastores, & similes, qui exiguum habent competentiam v. g. non ultrâ 350. florenos; ob omissas horas ad nullam, vel modicam restitutionem esse condemnandos, eò quòd ratione aliorum onerum ipsis debeatur sustentatio; si tamen pingues habeant redditus, tenebuntur ob neglectas Horas, restituere tantum fructus officio Horarum correspondentes, deductis iis, quæ pro aliis oneribus debentur; idque in praxi omnino tutum esse dicit *March. Sporer num. 38.*

12. 3. Qui post acceptam beneficii possessionem per sex menses omittunt Horas, peccant quidem mortaliter, non tamen obligantur quidquam

quam restituere, quia Pius V. hos disertè eximit. Item multi apud *Laym. l. c.* eximunt à restitutione eos, qui tantùm semel, vel bis in anno horas culpabiliter omittunt; imò ex Medina & Sanch. putat *Gob. tr. 5. num. 588.* Canonicum, qui per duos, vel plures annos Horas omisit, tantùm obligandum esse ad restitutionem quartæ partis fructuum, ità ut si annuò habeat mille, restituere sufficiat pro duobus annis 500. *Spor. num. 37.* dicit; utinam tantùm quandoque à pœnitentibus extorquere potuissem, & assentitur quòdam tertiam partem ab iis restituendam, sed cum id clarè repugnet Bullæ Pii V. videtur tantùm admittendum in casu, quo sine gravi incommodo plus restitui non potest, tunc enim, & non aliàs præsumi poterit de benigno Ecclesiæ consensu.

4. Qui ex unâ Horâ v. g. matutinis non omisit notabilem partem correspondentem uni parvæ horæ integræ, aut qui in singulis horis omisit aliquid leve, v. g. unum Psalmum, probabiliter nihil tenetur restituere; quia lex restitutionis est pœnalis, & odiosa, adeoque restringenda ad omissionem notabilem, quæ integræ Horæ parvæ respondeat. *Gob. n. 589.*

5. Quæstio est inter Theologos: an Canonicus longo tempore v. g. per tres menses non frequentans chorum, sed orans privatim Horas, peccet mortaliter; item an frequentans, sed non cantans præsentias faciat suas; ad 1. videtur verius, quòd peccet mortaliter, tum quia *Trid. Sess. 22. c. 4. & Sess. 24. c. 12. de reform.* præcipit, ut Beneficiati officia hebdomadaria, aliàsque functiones suo beneficio annexas per se ipsos præstent, tam quia Ecclesia per textus ex-

pressos apud *Castrop. hic d. 3. p. 2. nu. 3*, id jubet sub pœnis ferendæ excommunicationis, & depositionis, & pro hac sententiâ quinque declarationes Cardin. assert *Garc. de benef. p. 3. c. 2. n. 323*, accedit, quòd sub mortali teneantur residere; sed ad quid residentia, si in personâ non teneantur frequentare chorum? oppositum tamen non videtur omnino improbabile, quia illa Ecclesiæ præcepta non videntur in tanto rigore recepta, & de declarationibus Card. non constat authenticè. *Tamb. l. 2. c. 5. §. 4. n. 7. Gob. tr. 5. nu. 700. ad 2.* Canonicus non cantans in Choro præsentias percipere non potest, & perceptas tenetur restituere, quia hæ debentur tantùm iis, qui Chorum adjuvant, quòd non fit tacendo, & merè attendendo; econtrâ qui suum versum cantat, sed non attendit ad versum alterius Chori, eò quòd fabuletur, aut legat historias &c. facit quidem præsentias suas, quia quantum est de se Chorum adjuvat, sed tenetur Horas repetere. *Barb. Suar. c. 12. n. 10.* ubi tamen consuetudo viget, ut Canonici substitutos Cantores habeant, uti in multis Ecclesiis Germaniæ, maximè Cathedralibus, sufficit eorum præsentia ad lucrandas distributiones quotidianas, quamvis non cantent, modò Horas privatim orent, *Laym. c. 7. nu. 6. Leur. p. 1. q. 418. Schmalzgr. l. 3. t. 4. n. 81.* de dormitante contrâ suam voluntatem in choro, pariter affirmat *Tamb. sup.* eum lucrari præsentias, quia videtur legitimè impeditus sicut infirmus.

Hæc scripsi, antequam vidi Commentarium Benedicti XIV. de *Sacrificio Missæ*, ubi num. LX. in fine, ex Conc. Trid. Sess. 24. cap. 12. „ Vi-
„ detur consuetudinem illam improbare, quâ
Ca-

Canonici putant se satisfacere muneri suo per simplicem in Choro assistentiam absque divinæ Psalmodiæ cantu, nisi illis præsto sit Apostolicum, non præsumptum vel abrogatum sed legitimum ac vigens privilegium sive indultum; jure ac meritò verendum, ne isti dum ita se gerunt, Præbendarum ac distributionum fructus minimè suos faciant, & consequenter ne ad eorum restitutionem teneantur, insuper paulò ante ibidem asserit; quod illa opinio nunquam in Congregatione Concilii Trid. præposita & examinata sit, quin statim explosa fuerit & improbara; quamvis præsumptis consuetudinibus aliisque fundamentis & rationibus innixa perhiberetur. Sed quid de punctatore, seu eo, cui ex Officio incumbit notare absentes? R. Si negligat notare eos, qui sine legitimâ causâ absunt à Choro, peccat & tenetur ad restitutionem, sicut & ille, qui absentibus præsentias seu distributiones indebitas solvit. Ita Concilium Mediolanense IV. sub Carolo Borromæo *de Distrib.*

6. Restitutio fieri debet Ecclesiæ, in quâ quis habet beneficium, vel Ecclesiæ pauperi, aut aliis quibuscunque pauperibus, sive cognatis, si-ve extraneis; si ipse omittens sit verè pauper, sibi ipsi applicare potest: imò Gobat. num. 591. Spor. n. 401. dicunt satisfieri, si fructus restituendi applicentur ad legendas Missas pro defunctis: denique communis sententia apud *La Croix* n. 1215. docet, in partem satisfactionis computari posse eleëmofynas, quas dedit post neglectum Breviarium, esto non cogitarit aut intenderit per eas satisfacere. *Ratio est*, quia per ejusmodi eleëmofynas saltem virtualiter aut interpretativè vult

15.

extinguere suam obligationem, & reverà ponit opus, quod in pœnam omissionis est impositum; Dixi: satisfieri per eleëmodynâ datam post omissionem, nam per eleëmodynâs antecedenter datas non satisfieri certum est ex propol. 33. ab Alex. VII. damnatâ: *Restitutio fructuum propter omissionem Horarum suppleri potest per quasunque eleëmodynâs, quas antea Beneficiarius de fructibus sui beneficii fecerat.* Neque in praxi tutæ sunt sententiæ, quæ docent, pro ejusmodi restitutione satisfieri per geminatam lectionem Horarum expost factam, aut alia pia opera fundatoribus applicata v. g. auditionem Missæ, jejunia, applicationem indulgentiarum, & similia, sunt enim hæc à textu Bullæ nimis exorbitantia.

QUÆR. V. Quid circà alias causas ab Horis excusantes?

16. R. Sola impotentia Physica, aut moralis, vel dispensatio excusat ab Horis juxta explanationes sequentes. 1. Ob impotentiam Physicam excusantur cæci, aut non habentes Breviarium, tales enim non teneantur ad Horas nisi quas sciunt memoriter, vel cum socio facilè recitare possunt, ad has enim non sunt impotentes; non tamen tenetur cæcus adhibere locium, qui Horas verbatim suggerat, quia hæc diligentia est nimis extraordinaria. *Bonac. Suar. c. 27. n. 16.* qui assumpsit beneficium ignorans linguam latinam, aut Rubricas, non tenetur quidem ad Horas, quamdiu est in illa impotentiâ, peccavit tamen graviter cum tali impotentiâ suscipiendo S. Ordines, vel beneficium, teneturque se intrâ breve tempus qualificare, vel beneficium dimittere. Si verò sine suâ culpâ sit ordinatus titulo talis beneficii, nec aliundè habeat, unde vivat, non tenetur

neri ad dimittendum beneficium docet *Tamb. n. 13.* imò ex rationabili causa v. g. nè cogatur care-
re beneficio oblato, illud licitè acceptare poterit,
et si pro nunc sit inhabilis ad Horas, modò intrà
breve tempus sit paratus se habilitare.

2. Ob impotentiam moralem excusat metus
gravis mali sibi, vel alteri ob recitationem infe-
rendi, ut contingere potest versantibus inter
hereticos. *Sanch. l. 7. de matr. d. 29. n. 7.* cum
communit excusateum, qui ex metu gravi factus
est Religiosus, vel Subdiaconus; nam sicut talis
non obligatur servare votum castitatis, sic nec
legere Horas, intellige nisi votum suum, vel sta-
tum ex post ratificaverit.

3. Excusat subita turbatio, gravissima afflictio,
vel tristitia, quæ reddat hominem moraliter im-
potentem ad orandum, ut si reus post unum alte-
rumve diem ob enorme crimen sit morte plecten-
dus, vel aliquis repentinum nuntium accipiat de
maximâ jacturâ bonorum &c. quod si non ob-
stante turbatione vel mæstitiâ quis alia negotia
magni momenti tractare queat, etiam orare
poterit.

4. Excusat infirmitas gravis, neque requiri-
tur gravissima, nec sufficit levis, qualis juxta
Bonart l. 2. c. 38. n. 5, & plerisque est febris
tertiana, vel quartana, quæ non solum diebus
intercalaribus, seu liberis, sed etiam diebus pa-
roxismi plerumque satis temporis relinquunt re-
citandis Horis; benè docet *Sanch. hic* mediam
viam tenendam esse, maximè scrupulosi; ita
ut, qui æger est, si ex recitatione Horarum ve-
rosimiliter credat, vel timeat aliquam stomachi
cruditatem, capitis gravedinem, virium lassitu-
dinem, febris incrementum, excusetur ab Ho-
ris;

17.

18.

ris; *Ratio est*, quia ejusmodi incommoda, quæ in corpore sano sunt levia, in infirmo sunt gravia; *Nec obstat*, quòd ægroti, vel feбри laborantes bonam dièi partem fortè insumant confabulationibus, vel lectiõni historiarum; nam hæc ægrotum oblectant, & alleviant; at lectio Horarum est res seria, & ex naturâ suâ caput gravat, & molestiam infert; hoc certum est, ægrotum tutò stare posse judicio Medici, Superioris, vel alterius prudentis, & experti viri, & tunc Superior hoc ipso, quòd dicat ægrum excusari, cum ipso dispensat, si ratio excusans fortè non sit sufficiens. Si Medici, vel Superioris judicium haberi non possit, & sit dubium, an morbus sit gravis, rùque verè malè habeas, & pejora formides, potes judicare morbum esse gravem; item pensatis omnibus dubitas, an recitatio Horarum (idem est de auditione Missæ) tibi sit allatura grave damnum; probabiliùs non obligaris. *Bonac. Castrop. Tamb. Spor. num. 159.* contra *Suar.* qui necessariò putat petendam esse dispensationem, eò quòd lex videatur esse certa, & ratio excusans tantùm dubia. *Sed cont. est*, quòd ratio excusans non sit ipsum incommodum, ut malè supponit *Suar.* sed periculum incommodi, quod hic non est dubium, sed certò existens: adeòque est possessio juris naturalis ad se non exponendum periculo gravis mali, quæ prior, & potior est, quàm obligatio recitandi Horas orta ex jure Ecclesiastico.

19. 5. Excusat charitas, vel occupatio tanta, quæ ut habet *Sanch l. 7. moral. c. 2. dub. 52.* non potuit præveniri, neque prætermitti sine scandalo, gravi pœnâ, aut damno, neque compatitur Horas recitare, ut si subitò compescenda esset lectio,

ditio, extinguendum incendium, aut quis tota die occupatus esset audiendis Confessionibus extremè periclitantium, vel hominum ultimo die Paschatis, vel Jubilæi ad se in tanta cõpia venientium, ut omnes alioquin audiri non possent, sed cogerentur aliqui à Jubilæo, vel Paschali Communionem abstinere; putarem tamen hoc ultimo casu Confessarium debere pœnitentibus suis tempus prorogare, ut exposit & Jubilæum lucrari, & Communionem Paschalem servare possent; undè patet officium charitatis rarissimè excusare à recitatione Horarum, Quòd si quis Horas remisisset ad finem diei, & subito unâ alterâve Hora ante medium noctis evocaretur ad moribundum absolvendum, communicandum, vel ungendum &c. relictis Horis oporteret juvare infirmum, quia præceptum naturale charitatis vel etiam justitiæ in Parocho, præponderat præcepto positivo Horarum, si scilicet utrumque servari non possit, est *comm. cum Tamb. §. 8. n. 17.* sed quid si Parochus v. g. in die Sabbathi ab infirmo incænatus redeat medio duodecimæ, & non habeat nisi mediam Horam, quâ cænare, vel Horas orare possit? Si sinè notabili incommodo neque à cœna abstinere, neque eam post 12. differre possit, eò quòd altero die obligetur ad sacrum ob diem Dominicum, festum, vel præsentiam funeris, poterit omissis Horis cænare, quia præponderat obligatio dicendæ Missæ, nec tenetur cum gravi incommodo à cænâ abstinere.

6. Qui est impeditus febrì, vel alio negotio, quominus statis Horis officium persolvere possit, ^{20.} tenetur illud intra eundem diem, vel prævenire, vel ex post supplere, quando cessat impedimentum. *Ratio est*, quia præceptum urget totâ die,

die, & certæ Horæ per diem præfixæ non sunt ad finiendam, sed urgendam obligationem; hinc si non potes manè persolvere matutinum, teneris post meridiem, vel vespere, quemadmodum si die Solis non possis audire Missam Horâ nonâ, teneris audire maturiùs, vel seriùs. Valdè quidem est probabile, quòd hodiè non tenearis orare matutinum pro crastino, etiam si prævideas te pro tunc fore impeditum; quia hodie nullo modo urget præceptum de crastino officio, & est merum privilegium, quòd liceat hodie satisfacere pro crastino, nemo autem tenetur uti privilegio. *Gob. num. 711.* nihilominùs oppositum mihi est verosimilius, quia qui tenetur ad finem, tenetur etiam ad media, non nimis difficilia, atq; prævenire matutinum non est ad eò difficile, ergo.

22. 7. plures antehac docuerunt non esse obligationem, recitandi reliquum, id est minores Horas, si quis non possit majores, scilicet Matutinum cum Laudibus recitare, sed oppositum nunc est certum ex propof. 54. damnatâ ab Innoc. XI. quæ sic habet: *qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, potest autem reliquas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad se minorem.* Nihilominus *Filliut. Castrop. Garc. Sanch. Tamb. n. 10.* docent, non esse obligationem recitandi illam Horam, cujus partem notabilem necesse habes omittere, v. g. cæcus, aut carens Breviario, potest memoriter dicere Psalmos, non tamen Lectiones, Capitula, orationes &c. vel e contra, talis ex eorum mente nec ad Psalmos tenebitur, quia Psalmi finè lectionibus, & orationibus non sunt substantialiter Matutinum à Pio V. præceptum; hanc sententiam

tentiam *Spor. num. 177.* dicit esse probabilem & tutam, sed tenendum est, quòd potens orare Psalmos, vel notabilem Horæ majoris partem, ad hoc teneatur, quamvis non possit orare reliqua: *Ratio est*, quòd recitans ejusmodi notabilem partem satisfaciat præcepto quòdam substantiam, prout dicitur casu sequenti: ergo ad hoc teneatur. Deindè qui non potest solvere totum debitum, tenetur solvere partem, quam potest, saltem notabilem; ergo à pari: excipe tamen egrotum, qui rationabiliter dubitat, an possit dicere partem aliquam notabilem, hic enim ex benigna Ecclesiæ interpretatione potest præsumere se excusatum, cum enim talis vix unquam sciat, quid, & quantum orare possit, innumeris exponeretur scrupulis & anxietatibus, essetque periculum nocendi valetudini, ità cum communi

Suar. Tann. Laym. c. 6.

8. Qui caret Breviario proprio v. g. Ordinis, non tenetur orare ex alieno, nisi fortè Romano, aut alio non multum à suo discrepante. Quia ex aliis probabilius non satisfacit, ut dicitur *Cas. seq.* econtra qui non potest orare solus, tenetur adhibere socium, si commodè habere possit, imò Beneficiatus habens bonos redditus tenetur socium pretio conducere, si gratis habere nequeat, qui enim tenetur ad finem, tenetur ad media non nimis difficilia, si autem adeò tenuè esset beneficium, ut sine gravi incommodo socium conducere non posset, aut quia surdaster est, & socium intelligere non possit nisi valdè vociferantem, rectè censet *Tamb. Nav. Bonac. Baldel. an. 38. num. 9.* eum fore excusatum.

9. Ab

23. 9. Ab Horis non excusantur excommunicati, suspensi, interdicti, irregulares, ne commodum reportent ex delicto, *Wiestner num. 19.* econtra plerique excusant ad trèemes damnatos, infidelibus servientes, & eos, qui ex dispensatione Papæ duxerunt uxores, his *Spor. num. 10.* annumerat degradatum; *Ratio est.* quòd hi vel sint in statu ab hac obligatione valdè alieno, vel in statu adedò misero, ut meritò Ecclesia præsumatur hanc afflictionem afflictis addere non velle; sed quia hæc præsumptio, & excusatio est incerta, standum est pro lege certâ.

C A S U S LXXIII.

Quomodo Horæ sint recitandæ.

Benedictus *Horas legit.* 1. *Vel sine vel cum intentione tantùm virtuali, aut habituali.* 2. *Cum attentione superficiali, vel solùm externâ.* 3. *Cum distractione di-vel indirectè voluntariâ.* 4. 5. 6. *Nil repetit aut restituit etiam ob distractiones deliberatas.* 7. *Scit quidem se habere cogitationes alienas, sed non advertit eas impedire attentionem internam* 8. *Recitat cum socio, & ad eum non attendit.* 9. *Petit remedia contra distractiones.* 10. 11. *In hora parva omittere duos Psalmos, vel in Sabbatho S. Vesperas, vel in festo S. Marci, & Rogationibus Litanias reputat veniale.* 12. *In dubio an Horas recitaverit, se liberam iudicat.* 13. *Que omittit thurificando, organum pulsando, officium quarendo, Confessiones audiendo,*

non repetit. 14. Syllabas mutilat, precipitat. 15. Vel ita legit, ut se ipsum audire non possit. 16. Recitat ex Breviario alieno, vel alterius Ordinis, etsi putet, se ad hoc non teneri. 17. Officium pro libitu mutat. 18. Prætextu itineris, studii, aut quia tale festum in loco, vel Diœcesi, ubi nunc existit, celebratur, vel socius de eorecitat. 19. Horas invertit. 20. Interrumpit. 21. Vel non legit tempore debito. Pro resolut.

QUÆR. I. Quomodo Horæ recitari debeant?

R. Recitari debent devotè, integrè, ordinatè, ità quod ad rem omnes. Quæ spectant ad primam conditionem, dabunt numeri sequentes.

1. Per devotionem intelligitur at-& intentio debita, intentio in genere est voluntas efficax agendi aliquid, vel omittendi; dividitur in formalem, virtuales, habituales; item in ex-& implicitam: formalis est voluntas actu existens, & perceptibiliter tendens in objectum, ut cum dicis: volo orare Horas: Virtualis est voluntas præterita in aliquo suo effectu, vel in actu tenui, & imperceptibili perseverans, v.g. volens orare Horas arripis Breviarium, quæris officium ad pulsus campanæ vadis ad Chorum &c. quamvis primæ intentionis non ampliùs recorderis, tamen illa existit adhuc in aliquo effectu, scilicet acceptione Breviarii, lectione &c. habitualis intentio est voluntas præterita non revocata, quæ nec in se, nec in aliquo suo effectu perseverat, ideòque potest esse in dormiente, ebrio &c. Intentio explicita est, quâ volo aliquid clarè cognitum,

H h tum,

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. II.

tum, ut cum dico: volo orare Horas, implicita est, quâ volo aliquid confusè cognitum, & contentum in alio; ut volo satisfacere meæ obligationi, volo facere, quod soleo, quod video ab aliis fieri &c. Ad recitationem Horarum sufficit intentio formalis, virtualis aut etiam implicita, non verò merè habitualis, aut purè interpretativa, quæ non est, sed esset; Ratio est, quia recitatio horarum est actus humanus & voluntarius capax meriti &c. ergo adesse debet voluntas in se, vel aliquo effectu existens, sed intentio merè habitualis, & interpretativa nec in se, nec aliquo suo effectu existunt, ut patet ex earum definitione, ergo. Dico, merè habitualis, aut interpretativa; nam aliqui Authores confundunt has intentiones cum virtuali, quæ juxta omnes Theologos sufficit; nec opus est ad quamlibet horam renovare intentionem, etsi id valdè sit meritorium; nam quòd pergam ad horas reliquas, hoc fit in virtute prioris intentionis: & quamvis requiratur intentio orandi, vel laudandi Deum, nec sufficiat, quòd legatur Breviarium per modum historię, aut animo discendi, vel se oblectandi, non tamen requiritur intentio explicita orandi devotè, integrè, ordinatè &c. quia hæc implicitè includitur in intentione orandi, aut satisfaciendi suo officio &c.

2. 2dò Attentio in genere est advertentia ad aliquid; dividitur in ex- & internam; externa est, quâ tempore recitationis quis abstinet ab omni opere externo cum attentione internâ incompossibili; interna est advertentia, & major quædam animi applicatio ad hoc, quod recitat; Dicitur *major applicatio*, quia semper adest aliqua advertentia, & animi applicatio hoc ipso, quòd actus
fit

fit voluntarius; hæc attentio interna vel est ad sola verba, ut hæc distinctè & reverenter exprimantur, & vocatur superficialis, vel est ad sensum verborum, & vocatur litteralis, vel denique est ad Deum, vel sacrum aliquod mysterium, v. g. Passionem Dominicam, & dicitur spiritualis; certum est satisfacere eum, qui habet unam attentionem ex his tribus internis sive superficialem, verbalem, aut spiritualem &c. sicut e contra certum est non satisfacere, qui nequidem habet externam, hoc est, qui sub officio se occupat opere externo cum attentione internâ impossibili, qualis censetur esse scriptio, pictio, & omnis actio animum valdè occupans & distrahens; Econtra tardè se vestire, exuere, lavare, modestè ambulare &c. cum attentione internâ sunt compatibilia, adeoque sicut licitè exercentur, dum recito alias preces, sic easdem licitè exerceo, dum horas, vel alias preces obligantes persolvo. *Sotus Vasq. Sanch. l. 9. de matr. d. 3. n. 6. Baldel. d. 27. num. 21.*

310. Magna est inter Theologos disputatio, an sufficiat ad lectionem Horarum (idem est de auditione Missæ) sola attentio externa, quâ quis evitat omne opus cum attentione internâ impossibile: seu an voluntariè distractus per notabilem partem officii peccet mortaliter. Communior & verior sententia negat sufficere solam attentionem externam, dicitque peccari mortaliter per notabilem distractionem voluntariam, non quidem ex eo, quasi essentia veræ orationis non possit subsistere sinè attentione internâ: nam ad hanc sufficit sola intentio orandi, vel laudandi Deum virtualiter perseverans, ut ex professo probat

Lug. de Euch. d. 22. sect. 2. num. 25. Gob. 1. 5. d. 2. num. 821. & ex ipso La Croix l. 4. à n. 1342. Ratio igitur præcipua est, quod secundum D. Thom. Suarez & plerosq; Theologos, quos magno numero citant *Bonac. Dianap. 2. t. 12. Resol. 2. Sporer n. 76.* attentionem internam videatur præcipere Ecclesia *cap. dolentes de celebr. Miss.* ubi sic habet: *districtè præcipimus in virtute obedientia, ut divinum officium, quantum eis Deus dederit, studiosè celebrent, & devotè; Sed non celebratur officium studiosè, & devotè, si nulla adsit attentio interna, & recitans mente voluntariè evagetur, ergo: Nec obstat, quòd hæc attentio sit actus internus, nam ex communi Theolog. potest Ecclesia indirectè præcipere actus internos facientes ad honestatem actûs externi directè præcepti, atqui attentio interna multùm facit ad honestatem orationis, ut clarum est; nam sine hac verum est illud Matt. 15. *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me?* Idque verum est non solùm de distractionibus directè voluntariis, ut cum quis deliberatè & ex proposito non vult attendere, aut datâ operâ & studio assumit cogitationes ab officio alienas; sed etiam tenet, de distractionibus indirectè & in causâ positivâ voluntariis, ut cum quis antè vel intrâ officium divinum, sciens & volens dat causam distractionibus, utpotè qui immediatè à lusu, confabulatione, aliisque negotiis, absque omni præparatione vel recollectione mentis ad officium properat; item qui inter orandum assumit actionem orationi repugnantem, uti sunt legere, confabulari, &c. Ita *DD. cit.* Hanc sententiam *Suarez* dicit esse certam, alii oppositam dicunt esse improbabilem, sed rationes ita non convincunt, quin*

4.

quin verè sit probabile eum non peccare mortaliter, qui divinum officium recitat cum perpetuis distractionibus, nam cit. *c. dolentes* uti & *Trid.* in quo hæc sententia præcipuè fundatur, tantùm præcipiunt actum externum religionis, ut fatetur *Suar.* & demonstrat *Lug. num. 37.* Et sic cit. cap. per rō devotè intelligeret & præciperet attentionem internam, præciperet omnem possibilem devotionem, dicit enim: *quantum eis Deus dederit*, quod sanè nemo dicit: Deindè ex communi TT. non est astruenda obligatio mortalis, nisi adsit autoritas vel ratio convincens; atqui neutrum est, ergo: Item lex non sufficienter promulgata non obligat, sed hæc lex non est sufficienter promulgata, cum ex fundatis rationibus eam negent AA. gravissimi, ergo.

Dices cum Suar. attentio interna est de essentiâ orationis, 1. Quia oratio est mentis in Deum elevatio. 2. Oratio sine attentione internâ non est verus actus seu cultus Religionis, sed simulacrum cultûs; quis enim dicit Deum verè coli ab eo, qui voluntariè distrahitur, & nequidem vult de Deo cogitare. 3. Est hypocrisis. 4. Est actus Deo displicens seu peccatum. 5. Nihil impetrat. 6. Si voluntariè distractus ponat substantiam orationis, ergo satisfacit quòdam substantiam, ergo non peccat mortaliter. *R. Ad 1. & 2.* ad substantiam orationis, & actum Religionis sufficit sola intentio orandi perseverans in vocali oratione, etsi mens ad alia evagetur, sicut verè dicitur colere & invocare diabolum, qui ex intentione invocandi pronuntiat verba externa, quamvis dum ea profert, totus sit distractus; Item formæ extremæ Unctionis essentialiter est deprecatoria,

& tamen valet Sacramentum etiam si distractè pronuntierur. Denique involuntariè distractus non satisfaceret, & teneretur horas repetere, quia non posuisset substantiam præcepti, quæ est oratio, hoc autem nemo admittit, ergo. *Ad 3. N. Ass.* hypocrisis est quando quis intendit per orationem vocalem significare se habere attentionem internam, quam tamen non habet, hoc autem voluntariè distractus non intendit necessariò, ergo. *Ad 4. C. 5.* talis actio est peccatum, & nihil impetrat quatenùs fit cum voluntariâ distractione C. quatenus fit ex intentione saltem virtuali laudandi Deum N. Idem debent omnes dicere de oratione factâ ex vanâ gloriâ, & tamen nec *Suar.* dicit hanc non subsistere cum substantiâ orationis. *Ad 6. N. ult. C.* peccat mortaliter, quia transgreditur grave præceptum Ecclesiæ. Ex dictis pro praxi :

5. DEDUCES Seqq. 1. Propter distractiones involuntarias quantascunque non est quidquam repetendum, neque aliquid restituendum de fructibus, ut apud omnes est in confessio; foretque onus intolerabile, toties lecta repetere, quoties quis involuntariè distrahitur: quis præsumat Ecclesiam ad huiusmodi onus velle obligare?

2. Voluntariè distractus per notabilem partem officii, etsi peccet mortaliter secundum dicta, nihil tamen tenetur restituere, tum quia probabiliter satisfacit quoad substantiam; tum maxime quia constitutio Concilii Lateran. sub Leon. X. & Bulla Pii V. apud *Nav. c. 25. Man. nu. 122.* aliique Canones restitutionem fructuum præcipientes loquuntur de Canonico *omittente, non recitante &c.*

sed

sed qui Horas orat et si cum voluntariâ distractio-
ne, propriè non omittit, & lex pœnalis ultrâ pro-
prietatem verborum non est extendenda, sed po-
tius intrâ eandem restringenda ut habet *communis*,
ergo. Adde quod obligatio restitutionis non
sit imponenda à Confessario nisi cogat in-
dubita Veritas, ut cum aliis docet *Sporer n. 88.*
econtra

3. Qui certus est quod deliberatè fuerit distra-
ctus, tenetur Horas vel notabiles partes sic volun-
tariè distractas sub mortali repetere; Ratio est,
quod secundum *Suarez* & plerosque DD. supra ci-
tatos voluntariè distractus non ponat substantiam
præcepti, & quamvis oppositum etiam sit proba-
bile, id tamen non est certum; & legi certæ non
satisfit per solutionem incertam aut merè probabi-
lem, ut ostendi *Cas. 5. num. 18.* Dixi qui *certus*
est, nam in dubio & maximè pro scrupulosis ab
omnibus hic passim admittitur regula generalis:
Quotiescunque non potest quis certò affirmare se vo-
luntariè, deliberatè, & cum plenò consensu, distra-
ctum fuisse; aut notabilem partem officii omisis-
se, non tenetur quidquam repetere, sed potest
judicare se præcepto satisfecisse; præsertim si non
soleat deliberatè distrahi, aut aliquid omittere.
Ratio sumitur ex mente piæ Matris Ecclesiæ, quæ
non censetur velle suos obligare cum tantis anxie-
tatibus; unde *Laym ex Binsfeld.* monet talem
etiam melius facere, si nil repetat ad evitandos scrupulos.

4. Si inter recitandum deliberatè quidem fo-
veas alienas cogitationes, attamen non advertas
te per illas planè deficere ab attentione requisitâ,
communis D. D. te excusat à mortali; Ratio
est, quia tunc quidem ipsa evagatio seu dis-
tractio

tractio est voluntaria secundum se; non tamen in quantum est impeditiva attentionis internæ, quia ut talem non cognoscis. Neque opus est adhibere summam, sed satis est adhibere diligentiam mediocrem pro pellendis distractionibus, imò absque omni culpâ admitti potest brevis evagatio mentis ad refocillandum cerebrum vel cor, præsertim ab iis, qui infirmioris sunt capitis, stomachi, vel cordis.

5. *Spor. nu. 106.* dicit, certum videri, eum, qui cum socio vel choraliter Horas recitat, si non attendat ad alterius recitationem, non satisfacere, ideóque peccare mortaliter cum obligatione repetendi; Rationem dat, quia partem à socio prolatam nullatenus facit suam cum nullo modo ad eam concurrat, neque proferendo, ut suppono, neque attendendo; sed non video hic certam obligationem repetendi, cur enim alterius orationem non faciet suam, per hoc, quòd eam audiat cum intentione per eam, & suam Deum laudandi, quamvis fortè non attendat, & sit distractus; deindè pejoris conditionis erit recitans cum socio, & in Choro, quàm extra, eò quòd etiam involuntariè distractus teneretur Horas repetere; quia eodem modo orationem socii non fecisset suam, cum nec attendendo, nec proferendo ad eam concurrisset. Cum tamen hic mos in Ecclesia sit usitatissimus, & laudatissimus.
9. 6. Tria sunt quæ ad evitandas distractiones maximè conducunt, 1. Præparatio animi, quæ utilissimè fieri potest per matutina propòsita, per pias ad Deum preces, meditationem, & seriam aliarum cogitationum excussionem, vel maximè autem per renovationem intentionis ad quam
libet

libet Horam. 2. Continua divinæ præsentia memoria, & jaculatorii affectus ad Deum & Sanctos.

3. post Horas breve examen, & si opus est, dolor & propositum eas attentius deinceps legeudi.

QUÆR. II. Quid circa alteram conditionem, ut scilicet Horæ legantur integræ?

R. Servanda sunt sequentia: 1. Qui omittit totum officium, vel notabilem ejus partem, peccat mortaliter, sive præcipiatur ab Ecclesia unico præcepto per modum unius pensæ diurni, quod probabilius est, sive præcipiantur singulæ horæ præcepto distincto: notabilis autem pars, & sufficiens ad mortale est integra hora parva, ideoque qui talem v. g. Tertiam integrè omittit, aut qui in majoribus horis v. g. Matutino tantum omittit, quantum continet hora minor, peccat mortaliter; qui verò minus omittit, quam ferè integram horam parvam, utpotè duos tantum Psalmos ex Terriâ, non est condemnandus peccati mortalis, *Bonac. Less. March. Gobut La Croix num. 1202*. Si verò parvum quid v. g. solus versus, *Deus in adjutorium*, recitaretur, peccaretur mortaliter, quia censetur mortaliter totam Horam omittere, est tamen valdè probabile, quod ex *Tamb. & Gob.* dicit *Sporer num. 93.* non esse mortale omittere Vesperas in Sabbatho sancto, tum quia illa materia est valde parva, tum quia Ecclesiâ non videtur velle ad eas graviter obligare, cum dies sit tam lætus, & præcesserit adeò longum officium. Insuper *La Croix num. 105.* dicit probabiliter non esse mortale omittere medias Laudes, eò quòd probabilius cum Matutino constituent unam Horam, cujus medietas Laudum est pars exigua.

21. Qui in singulis horis parvum quid v. g. Psalmum omittit, ita ut omnia simul sumpta adæquent, vel superent unam parvam horam, probabilius peccas mortaliter, quia omnes illæ exiguæ partes, cum spectent ad unum unius diei officium, coalescunt in unam notabilem partem.

11. 3. Omittens die S. Marci, & diebus Rogationum Litanias, & in die Animarum Officium Defunctorum, ex communi sententiâ peccat mortaliter, quia sunt pars officii pro istâ die. *Tamb. rament & Gobat. nu. 625.* non audent oppositum dicere improbable, eò quòd non satis constet Rubricas in hac parte esse præceptivas, & sine convincente ratione non sit asserendum mortale; an verò non utentes Breviario Romano etiam dictis diebus ad Litanias, & Officium Defuncti, non tantum in Choro, ut extra dubium est, sed etiam privatim obligentur, ex cujuslibet loci, vel Ordinis statuto aut consuetudine desumendum est. *Less. Laym. Bald. d. 33. num. 28.* Certè in hac Provincia Rhenana Ord. Præmonstr. vidi sæpius sine scrupulo Litanias, & Officium Defuncti, dictis diebus privatim omitti.

12. 4. Qui dubitat, vel non meminit se dixisse aliquam Horam, si habeat aliquam rationem vel conjecturam pro se v. g. quòd non solet transilire, vel aliquid omittere, vel invenit se esse in fine horæ, nesciens, an præcedentia dixerit, potest pro se retolvere, nec tenetur aliquid repetere, imò malè facit repetendo juxta *Sanch.* quia sine sufficiente causâ se exponit scrupulis, quod maximè tenet in homine scrupuloso, ut habet *comm. cum Suar.* Ratio est, quòd

quòd ex communiter contingentibus sit prudens præsumptio, & possessio est pro ipso, certus enim est, quòd nihil soleat omittere, incertus autem, an hic & nunc aliquid omiserit. Si certus es, te cepisse horam, quamvis habeas rationem probabilem te aliquid omisisse juxtà *Tamb.* & *Gobat*, adhuc nihil teneris repetere, nisi tibi certò moraliter constaret partem aliquam fuisse commissam, quia ratio illa, quòd in horis semel scriptis nihil soleas omittere, prævalet omni rationi probabiliori in contrarium.

5. Qui thurificando, luminaria portando, 13
 campanas, thus, parando, folles tollendo, campanas pulsando, lectiones quærendo, vel recitendo, aut aliter ministerio ad Chorum pertinente occupatus aliqua omittit, vel non percipit, non tenetur repetere, quia Chorus pro eo supplet, *Dian. Escob. Tolet. Laym. c. 5. nu. 7.* Idem est de eo, quia excreat, tussit, aut aliquid necessarium alteri dicit, quamvis interim integer Psalmus recitetur, quia etiam pro tali ex necessitate occupato Chorus supplet, & ipsa est pars Chori. Econtrà, qui Confessiones audit, tenetur omissa repetere, quia non est pars Chori, nec occupatur Chori ministerio. Item ea, quæ solo organo, vel alio instrumento Musico sine voce humanâ persolvuntur, supplenda sunt vel à Cantore cæteris attendentibus, vel à singulis. *Ratio* est, quòd pulsus organi non sit oratio, quamvis *Sanch.* non improbabiliter dicat, pulsus organi ab Ecclesiâ in vicem orationis acceptari, ideòque nec organæ dum obligari ad repetendum, quæ pulsavit.

6. Ad integritatem divini officii etiam spe- 14.
 ctat, ut distinctè, & intelligibiliter verba exprima-

man-

mantur, seu ut habet *Conc. Basil.* hora non recitentur in gutturo, vel inter dentes seu deglutendo aut syncopando verba, hoc est aliquas syllabas mutilando, truncando, precipitando, aut socio nondum finiente incipiendo, tunc enim orationem loci sicut non percipit, sic non facit suam; & si hæc omnia fiant cum notabili diminutione officii, peccatur mortaliter; & est obligatio repetendi; quia tamen hæc diminutio raro est notabilis, saltem in una eademque hora, quod ad culpam lethalem ex *Dian.* requirit *Spor. nu. 102.* raro erit mortale, imò nec veniale, si fiat ex balbutie, vel alio defectu naturali & incorrigibili: nam si defectus naturalis sit corrigibilis per lentam promotionem v. g. in eo, qui ex celerrima deblateratione devenit in consuetudinem syllabas, & verba per notabilem partem officii deglutendi, truncandi &c. indubie tenetur hanc desuetudinem per lentam recitationem corrigere &c. qui enim tenetur ad finem, tenetur ad media saltem ordinaria & necessaria.

15. 7. *Valent. Sanch. La Croix nu. 1294.* dicunt non satisfieri, nisi verba ita exprimantur, ut legens secluso impedimento seipsum audire possit; quia oratio vocalis debet exprimi vocibus, quæ sunt objectum auditus, ideòque debent posse audiri ad minus ab ipso orante; sed probabiliter contradicunt *Navar. Azor. Suar. c. 7. num. 5. Baldel. d. 24. nu. 15.* quia oratio vocalis satis distinguitur à mentali, si verba formentur per motum oris & linguæ. & oratio fit Deo non homini, ideòque non opus est verba audiri. Et certè talis oratio non est merè mentalis, ergo est vocalis, quia tamen opposita opinio etiam est probabilis, non videretur esse satis

tutum sic orare, eò quòd agatur de orationis substantiâ, si tamen sic orasti, non teneris repetere, quia probabiliùs satisfecisti; & Ecclesia ex communissima regula D. D. non obligat ad repetendum nisi quando uis certus est se aliquid omis-
 sisse, eut deliberatè fuisse distractum ut dixi sup. n. 5. atque neutrum est in præsentì. Ergo.

QUÆR. III. Quid requiratur, ut horæ recitentur ordinatè?

R. Seqq. 1. Breviarium proprium, hoc est, ut Religiosus utatur Breviario sui Ordinis, beneficiatus Breviario in loco sui beneficii recepto, siue Diocesano, siue Romano ab Urbano VIII. recognito, utens etiam unica vice alieno v. g. Religiosus Romano, aut alterius Ordinis, peccat mortaliter. *S. Anton. Nav. Angel. Sot. l. 10. qu. 5. a. 4. Suar. de Hor. Can. c. 23. num. 3. Spor. num. 113. Sanch. l. 7. moral. c. 3. d. 24.* quia Pius V. dicit, eum non satisfacere, qui *sua Ecclesia orandi formam non custodit*, idque declarasse S. Congreg. refert *Garc. de benef. p. 3. c. 1. nu. 156. ex quo Gob. nu. 603. § 624.* cum aliis meritò infert, eum, qui non habet Breviarium proprium, non obligari orare ex alieno, ad quid enim oraret, si per orationem non satisfacit præcepto? sed quid si Breviaria non multum discrepent? R. Tunc non tantum potest, sed & tenetur orare ex alieno, qui non habet proprium. Ratio est 1. Quia non mutat notabiliter formam proprii Breviarii, ergo quòd ad substantiam satisfecit, ergo sic orare obligatur. 2. Qui legit Psalmos feriales in chartâ descriptos vel legit ex Bibliis, aut etiam memoriter absque omni Breviario, satisfacit, ergò etiam si eosdem legat ex alieno Breviario, v. g. Benedicti-

nus

nus ex Præmonstratensi, vel econtrâ; & quamvis fortè in hymnis, vel versiculis discrepent, erit tantùm mutatio levis: imò valdè probabile est, non peccare, qui, relicto Breviario proprio utitur Romano, quia accommodat se communi omnium matri. *Cajet. Rodriq. Dian. Nav. Sanch. c. 2. dub. 23. Laym. c. 5. num. 2.* quod tamen *La Croix* dicit plerosque negare de Religioso, eò quod vi suæ Professionis teneatur ad Ritum sui Ordinis, sed non video obligationem saltem gravem, præsertim si Breviaria non multùm discrepent; tunc enim non erit notabilis mutatio ritus; deindè quòd Religiosi habeant speciale Breviarium, est ex privilegio, sed nemo tenetur uti privilegio &c. idèdque *Sà, Less Bonac. Portel. v. hora Dian. p. 2. t. 12. R. 10. Sanch. l. 7. conf. c. 2. dub. 33.* dicunt Religiosos privatim sine omni noxâ uti posse Romano. Declaratio Cardinal. quam in contrarium affert *Garc. n. 155.* loquitur de omnibus Clericis, vel maxime sæcularibus, nec de eâ authenticè constat, vel saltem non videtur in tanto rigore recepta: *Suar. n. 5. Spor. l. c.* dicunt, quòd Religiosus vel Clericus extra Monasterium vel Diœcesin in studiis v. g. existens, se securè accommodet loco, præsertim si ibi sit cum animo per majorem anni partem subsistendi; tunc enim contrahit quasi domicilium, & gaudet privilegiis loci, sed meliùs contradicit *Cajet. v. hora c. 2. Angel. Laym. num. 3.* Colligitur ex *Clement. 2. de celeb. & ibid. Gloss.* ubi id tanquam speciale privilegium conceditur comensalibus Cardinalis & Episcopi, ut se Episcopi accommodare possint, ergo id non permittitur aliis.

2. Mutare unum officium in aliud v. g. loco fe- 17.
 riae orate de Sancto sine justâ causâ etiam semel à
Casrop. March. & aliis reputatur mortale, eò
 quòd Pius V. dicat, neminem satisfacere, si non
 servet formulam à Breviario præscriptam, sed quia
 non constat hanc formulam, quòad mutacionem
 officii esse de substantiâ, hinc alii cum *Cajet.*
Bonac. Tamb Sanch. dub. 25. Laym. num. 4.
Gob. num. 264. Baldel. d. 30. num. 3. commu-
 niùs & veriùs dicunt, tunc tantùm peccari mor-
 taliter, quando quis passim ad libitum ex merâ
 desidiâ, adeòque ex implicito quasi contemptu
 unum officium mutat in aliud; imò probabile est,
 peccari tantùm venialiter, etiamsi ex merâ desidiâ
 mutetur unum officium in aliud v. g. majus in
 minus, quia non mutatur substantia, oran-
 tur enim septem horæ, & licèt hoc videatur fieri
 in fraudem Legis, attamen illa fraus est secundùm
 accidens, nec tollit substantiam officii, *Maj.*
Sylv. S. Anton. Less. l. 2. c. 37. num. 77. Excipe
 nisi fiat mutatio in officium Paschale, vel Pente-
 costale, illis enim diebus ex quasi dispensatione
 præscribitur officium minùs solito; & die Palmæ
 non satisfieri per officium Paschale, constat
 nunc ex prop. 34. ab Alexandro VII. damnatâ: *In*
die Palmarum recitans officium Paschale satisfacit
præcepto. Ex dictis sequitur, non esse obligatio-
 nem quidquam repetendi, si inculpabiliter unum
 officium v. g. Dominicale, vel feriale mutasti in
 Festivale, imò valdè probabiliter, etiamsi id cul-
 pabiliter feceris, quia probabilius satisfactum est
 quòad substantiam. *Dixi*, sine justa causa, nam 18.
 qui mutat officium ex rationabili causâ, nequì-
 dem venialiter peccat, ejusmodi causa est 1.
 Notabilis difficultas; ut si ob iter, Conciones,
 stu-

studia, aliàque negotia necessaria, difficulter possis recitare majus, potes legere minus, 2. Conformitas loci, ut si venias ad locum, ubi oratur de festo, quòd tu servasti, potes illud adhuc semel servare. Item omnes Religiosi etiam exempti possunt servare festa suæ Diœcesis, translatis interim festis Breviarii sui in eundem diem incidentibus; imò principaliora & in populo feriatà festa Diœcesis, tenentur servare ex Bulla Gregor. XIII. die 30. Novemb. 1573. Festa verò alia ad libitum servanda, si occurrant in Dominicis, Octavis, vel Natalitiis Sanctorum Kalendarii proprii, Religionis, vel Diœcesis, non debent transferri, sed omitti isto anno, etiamsi sint duplicia; patet ex Decr. Congreg. S. Rit. die 24. Januarii 1682. Deindè Sacellani Monialium sive sæculares, sive Regulares possunt recitare de illarum festis, imò omnis Clericus existens etiam pluribus annis extra suam Diœcesin, vel Monasterium potest privatim dicere de Sanctis, de Dedicatione, Reliquiis, & de omnibus, de quibus diceret existens in sua Diœcesi vel Monasterio. *Suar. l. c.* Si cras futurus sis in Diœc. Colon. ubi est festum v. g. S. Severini, juxta *Tamb.* potes hodie adhuc extra Diœc. existens recitare de eo Vesperas, & Matutinum pro crastino, quia sunt pars officii crastini. At quid si hodie recitasti Matut. de crastina feria, an cras in Diœces. Colon. postus poteris horas continuare de S. Severino? R. cum *Spor, num. 129.* te probabiliter posse utrumque, nam prosequendo horas de festo, conformas te loco, in quo existis, orando de feria conformas te Breviario; demùm si per errorem hodie, quando erat dicendum v. g. de B. V. ad Ni-

Nive
rente
Tran
B. V.
///
tas in
næ g
offici
beas
cum
Addu
sanct
in R
Card.
Deo d
mare
3.
Horæ
prior
fiat cu
dare
citant
habea
nali
tempu
idem
torio
tibi lu
tere M
venial
tempu
4.
pi. In
R.

Nives, dixisti de Transfiguratione cras occurrente, nè bis erres, debes cras iterum dicere de Transfiguratione, & alio die non impedito de B. V. ad Nives. *Lugo resp. mor. lib. 5. dub. 8. nu. 13.* Tertia causa mutandi officium est societas in orando; sic licitè te accommodas personæ gravi, Episcopo, Prælato, Superiori aliud officium recitanti; idem est, si ex charitate debeas juvare infirmum in recitando, est *communis cum Nav. Dian. Sanch. c. 2, dub. 25. num. 8.* Addunt alii specialem devotionem erga aliquem sanctum, v. g. Patronum nominis. Sed *Gay. in Rubr. Brev. sect. 1. c. 5. tit. 2.* adducit Declar. Card. in contrarium, & meritò; optima enim Deo & Sanctis gratissima devotio est, se conformare Ecclesiæ.

3. Horæ non debent inverti, ita ut minores ^{19.} Horæ legantur ante Matutin. vel posterior ante priorem; ità invertere est tantum veniale, & si fiat cum causa, nullum; ut si velis te accommodare choro, amico, infirmo aliud officium recitanti; item si lectiones, vel Breviarium non habeas ad manum, ideòque velis orare ex Diurnali Horas diurnas minores, quas aliàs ultrà tempus deberes differre, vel cum molestiâ dicere; idem est, si necdum dictis Vesperis & Completorio recites Matut. crastinum, eò quòd timeas tibi lucem diei defuturam pro Matutino, præmittere Missam Matutino per se loquendo nequidem veniale est; dummodò Matut. non differatur ultrà tempus à Lege permissum.

4. Horæ semel ceptæ non debent interrumpi. ^{20.} Interruptio etiam diuturna sine causa ratio-

Ii

na-

nabili facta, probabilius est tantum peccatum veniale, ita *comm.* cum *Nav. Medin. Vasq.* nam quamvis sit aliqua irreverentia inceptum cum Deo sermonem sine causa abrumpere, sicut est irreverentia ex levitate discursum abrumpere cum Principe terrestri coeptum; quia tamen quilibet Psalmus, imò quilibet ferè versus habet completam significationem, videtur quòad substantiam satisfieri, dummodò omnia absolvantur intrà unum diem naturalem; idque tenet, etiamsi unus Nocturnus recitetur hodie circà Vesperum, alter cras ante duodecimam vespertinam, quia materia præcepti impletur tota intrà tempus præscriptum. *Dixi*, sine causa rationabili, quia si hæc adsit, interruptio nullum erit peccatum, ut si Horâ inchoatâ debeas audire Confessionem, loqui cum amico, aut aliquid notare in charta, & licet sic interrumpens firmiter statuas resumere *de novo*, ad hoc non teneberis, quia nudi propositi mutatio non est peccatum, neque ipsa interruptio, quia ut supponitur est facta ex causa justâ; imò absque omni causa Laudes per integram noctem licitè dividuntur à Matutinis; item sine omni causa unus nocturnus saltem ad mediam Horam licitè dividitur ab alio, quia de obligatione contrariâ non constat, & ita habet consuetudo, & praxis timoratorum, nec est obligatio sub veniali semper de novo præmittere *Pater & Ave*, ut aliqui volunt, quia de tali obligatione doceri non potest.

21. §. Horæ debent recitari, & absolvi tempore debito; tempus hoc est ab unâ mediâ nocte ad aliam; ex privilegio tamen Matutinæ, & Laudes crastinæ possunt hodie recitari juxtâ omnes toto anno horâ quartâ: in hyeme juxtâ plerosque ho-

tâ tertiâ, *La Croix num. 1314.* judicat tunc posse inchoari Matut. quando sol proximior est occasui quàm meridiei; hinc in Januario quando sol occidit horâ quartâ, in hac regione Matutinum & Laudes poterunt incipi quadrante post secundam; in Martio uno quadrante tertiam: ibidem exhibet tabulam Cameræ Apostolicæ impressam Romæ Anno 1706., quam ad horologium Regionis præ accommoda, & tutò sequere, dependent enim hæc omnia à determinatione Ecclesiæ: dicere Matutinum sequentis diei ante absolutum officium diei præsentis, ad summum est peccatum veniale si fiat absque causa, cum causa v.g. ut ores cum socio, nullum. cæterum Prima, & Tertia absolvenda est ante meridiem, Sexta & Nona differri possunt circiter ad primam promeridianam, Vesperæ & Completor. usque ad vesperum: in Quadrages. Vesperæ dicuntur ante prandium, non tamen est obligatio, nam Rubricæ, si hîc continent præceptum, id tangit chorum. Dicere Horas tempore indebito est solùm veniale, cum causa rationabili v.g. ob studium vel iter, nullum; plura huc pertinentia, sed rariùs contingentia vide apud

Gavant. Gob. Tamb.

La Croix, Baldel.

locis cit.

CASUS LXXIV.

De jejunio Ecclesiastico.

CAndria super jejunio scrupulosa quarit. 1. An obliget sub mortali. 2. An abstinentia à carnibus admittat parvitatem materia, quæ animalia sint caro, quid de lardo, & pinguedine. 3. An post secundam refectionem sit peccatum, se sapius reficere, & quid de qualitate, aut quantitate colationis. 4. An liceat mutare tempus refectionis. 5. An sit abstinentia in festo S. Marci. 6. Quid de Vigiliâ S. Matthiæ incidente in Quinquag. aut Vigiliâ S. Joannis Bapt. incidente in Festum Corporis Christi. 7. Quid de lacticiniis. 8. Quid si per diem sepius modicum sumatur, aut in prandio ita repleatur venter, ut sufficiat pro vespere. 9. An pueris, ebriis, fatuis, carnes dari possint. 10. An prandium interrumpi, vel diu protrahi possit. 11. An existens in partibus hereticis carnibus vesci? 12. Quid de peregrinis. 13. Quid si in tua patria nondum explèsti Quadragesimam, venias autem ad locum, ubi est jam completa. 14. An Religiosi teneantur ad jejunia, & festa Diocesana. 15. An potus frangat jejunium, & quid veniat nomine potus. 16. An Herus, vel parentes teneantur suos cogere ad jejunium, & an caupo hospitibus diebus Veneris carnes apponere possit.

Pro resolut.

QUÆR. I. Quid, & quotuplex sit jejunium?

I. R.

¶ 1. Jejunium est voluntaria abſtinentia à cibo, & potu juxtà præſcriptum Eccleſiæ: dicitur *voluntaria*, quia jejunium eſt actus virtutis temperantiæ, ideòque debet eſſe liberum, & voluntarium, qui invitus à cibo abſtinet, potiùs eſurire, quàm jejunare cenſetur, attamen præcepto ſatisfacit, quia ponit materiam præceptam, eſi id faciat dormiendo.

¶ 2. Jejunium eſt duplex, aliud naturale, quo ſcilicet abſtinetur ab omni re ſumptâ per modum cibi, potùs, vel Medicinæ; ejuſmodi jejunium requiritur ad ſacrificium Miſſæ, & communionem ut dicam *Cas. 97. n. 7.* aliud Eccleſiaſticum, de quo in præſenti, & eſt illud, quod in Quadrageſ. quatuor temporibus, & quibuſdam Vigiliis per annum ab Eccleſia obſervari præcipitur *c. non liceat c. non oportet diſt. 3. de jejunio de consecr.* & hoc præceptum ex ſe obligare graviter, certum eſt ex propoſ. 23. ab Alex. VII. damn. *frangens jejunium Eccleſiæ, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, niſi ex contemptu, vel inobedientiâ hoc fiat, putâ quia non vult ſe ſubjicere præcepto.*

QUÆR. II. Quid requiratur ad jejunium Eccleſiaſticum?

¶ 1. Requiritur tria: 1. Abſtinentia à carnibus, 2. ita ut toties peccetur mortaliter, quoties carnes comeduntur, quia præceptum quoddam hanc partem eſt negativum, admittit tamen parvitatem materiæ, ut ſi parum carnis præguſtetur, vel ſi etiam comedatur una, vel altera uncia, ut vult *Reiſſenſt. Th. mor. t. 10. diſt. 2. n. 19.* aut ut *Spor. hic n. 11.* media avicula ad modum nucis ordinariæ etiam comesta ex gulofitate, non eſſe mortale, quia talis materia non multùm allicit ad ſuâ comestio-

stionem, & pia mater Ecclesia non censetur cum tanto rigore obligare. Animal communiter censetur carneum, si diu vivere possit extrà aquam. Excipe testudines, & limaces, qui etsi diu vivere possint extrà aquam, non tamen censentur caro. In dubio, an sit caro, vel piscis, si dubium vinci non possit, erit possessio pro libertate comedendi. *Tamb. Gob. in quin. t. 5. c. 23. nu. 122.* lardum, pinguedo animalium, quamvis à multis pro carne non reputentur, attamen in Germania non sunt permissa ob contrariam consuetudinem; pauperibus ex causa facilè permitti possent. *Laym. hic c. 1. n. 5.*

3. 2. Præcipitur unica tantùm refectio, nam qui se secundâ vice plenè reficit, peccat mortaliter, si autem ulterius se reficiat terciò, vel quartò, probabiliùs non peccat nisi venialiter contra temperantiam, substantia enim jejunii, quæ consistit in negatione secundæ refectionis, jam amplius servari non potest. *Dian. Cajet. Laym. num. 13. Reiffenst. nu. 20.* Dixi, qui secundâ vice plenè se reficit, nam collatio vespertina in fructibus, & apud Germanos etiam ex butyro, & caseo ex recepta consuetudine permittitur; quantitas autem in collatione permessa probabiliùs statuitur quarta, vel quinta pars prandii, ab aliis probabiliùs octo uncia, seu media libra, *Regin. Laym. nu. 9. Spor. nu. 26.* pro qualitate attendenda est consuetudo, & praxis timoratorum, ex hac enim sola collatio vespertina introducta est. *Schmalzgr. l. 3. decret. t. 46. num. 29.* ubi dicit in Germania permitti fructus arborum, electuaria, caseum, pisciculum, ovum, vel etiam jusculum juxta *Spor. l. 6.*

3. Certum tempus refectiois, quod com- 4.
muniter est Hora 11. vel 12. pro more regio-
num; immutare tempus sine causâ justâ, v. g.
prandere manè est tantùm veniale, cum causâ nul-
lum, imò prandium differre in vesperum majoris
mortificationis causâ laudabile est. DD. cit.

QUÆR. III. Quid circa varia dubia in hac
materia?

1. Tenenda sunt sequentia: 1. Tribus die- 5.
bus Rogationum, uti & festo S. Marci saltem ex
receptâ consuetudine sub mortali abstinendum est
à carnibus. *Steph. t. 1. d. 5. nu. 99. c. rogationes
de consec. dist. 3.* licita tamen est duplex refectio,
estque observandum pro Diœcesi Colonienſi, si
festum S. Marci in aliquem diem octavæ Paschatis,
quò aliàs carnibus vescimur, aut in Dominicam
incidat, abſtinentiam non esse consuetam, ut
habet Agenda edita Anno 1720. pag. 301. festum
verò unâ cum Litaniis, & Processione transfertur
post octavam. De cætero servanda est cujuslibet
Diœcesis consuetudo, vel ordinatio: in Diœcesi
Ruremundensi in festo S. Marci præcipitur abſti-
nentia à carnibus pro totâ die, jejunium verò us-
que ad meridiem.

2. Si festum S. Matthiæ incidat in feriam 3.
vel 4tam Quinquages. jejunium in Diœcesibus 6.
Colonienſi & Ruremundensi prævenitur in Sab-
bato, Vigilia verò servatur suo die, quia non est
ratio hanc anticipandi. Vigilia S. Joannis Bapt. si
incidat in festum Corporis Christi, non habet jeju-
nium, nec abſtinentiam à carnibus ex Constitut.
Urbani VIII. die 13. Octob. 1638. & Agenda Co-
lon. pag. 302.

3. Jure communi in Quadrages. etiam pro- 7.
hibentur lacticia, id est, ova, lac, caseus,
sed

sed attendenda est consuetudo, quæ in Germaniâ ferè ubique ea permittit, ubi verò viget consuetudo abstinendi, ea sub peccato observanda est, ut patet ex propos. 32. damn. ab Alex. VII. *non est evidens, quòd consuetudo non comedendi ova, & lacticia in Quadragesimâ obliget.*

8. 4. Qui manè, vel per diem præter refectio-
nem tantùm sumpsit, quantum pro collatione
permittitur, debet abstinere à collatione, etiam-
si fecerit inadvertenter, vel ex justa causa v. g.
ob studium vel aliquam debilitatem; *Ratio est,*
quia aliàs sumeret duplicem cœnam, quæ permilla
non est; præter cœnam sumere per diem multa
parva, quæ novam refectioem constituunt, est
mortale; nam Alex. VII. damnavit hanc 29. pro-
posit. *in die jejunii, qui sapius modicum quid co-
medit, & si notabilem quantitatem in fine comederit,
non frangit jejunium.* Nihilominus inter potum,
nè noceat, Germanis ex consuetudine parum
quid v. g. media uncia conceditur. Qui in pran-
dio, vel etiam pridie ità replet ventrem, ut sine
difficultate jejunare possit; peccat quidem con-
tra temperantiam, implet tamen substantiam je-
junii. *Cajet. Medin. Regim. l. 4. c. 14. num. 163.*

9. 5. Qui nunquam habuerunt usum rationis
velut parvuli, & perpetuò amentes, his seculo
scandalo in die vetito licitè carnes præberi possunt,
& quamvis opposita consuetudo sit laudabilis, ta-
men hi nec lege, nec consuetudine obligari pos-
sunt; aliud est de iis, qui ad tempus carent usu
rationis, velut habentes lucida intervalla, vel
ebrii; quia cùm sint simpliciter capaces rationis,
manent subiecti Legi, & Legislatori, quamvis
per accidens formaliter peccare non possint. *Steph.
w. 98. Reiffenß. n. 43. v. Cas. 6. n. 5.*

6. Dividere prandium ex justâ causâ non est ^{10.} peccatum, uti faciunt lectores mensæ apud Religiosos, non enim intendunt nisi unum prandium. Si nondum plenè refectus ob incidens negotium è mensa surgas cum intentione complendi prandium peracto negotio, potes redire intrâ unam aut alteram Horam, & prandium complere; si plus non sumpstisti, quàm pro collatione permittitur, poteris te vespere plenè reficere, quia hoc est ex justa causa cœnam permutare cum prandio, quod licet. *Sanch. Laym. Steph. n. 113.* si è mensa surrexisti cum proposito amplius non comedendi, probabile est, quòd intrâ quadrantem, vel medium, iterum assidere & comedere possis, quia censetur unum moraliter prandium. *Nav. Tamb.*

7. Prandium protrahere ad duas Horas, communiter non improbatur, protrahere usque ad vesperum per 4. vel 5. Horas, per se non videtur esse licitum, quia tanta protractio, vel continuatio rei ipsa & moraliter est secunda refectio. Eiusmodi tamen consuetudo tolerari posset, si post duas Horas sola bellaria, & leviores cibi apponerentur, & abstineretur à cœna, quæ sic videtur anticipari. *La Croix lib. 3. p. 2. n. 1283.*

8. Existens in partibus hæreticis non excusatur à jejunijs; *Nec obstat*, quòd ibidem lex à ^{12.} plerisque non observetur, ideòque videatur non recepta, vel per consuetudinem quæ intrâ 10. aut 40. annos contra legem præscribere potest, abrogata; nam lex justa recipi debet, & consuetudo non excusat, nisi sit rationabilis, & accedat tacitus Superioris consensus, qui hic non est, eò quòd Ecclesia reclamet. *La Croix n. 1268.*

12. 9. Peregrini, & viatores regulariter non obligantur specialibus locorum præceptis, per quæ transeunt, quia non sunt subditi talis loci, possunt se tamen iis accommodare; ideòque non peccat Germanus, si transiens per Belgium diebus Sabbathinis inter Nativitatem Christi, & Purificationem B. M. V. comedat carnes, sicut & transiens per Hispaniam diebus Sabbathinis comedat intestina. Econtra si ibidem esset festum, vel jejunium locale, quod communi lege Ecclesiæ præceptum non est, non tenetur Germanus ibi jejunare, aut audire Missam.
13. 10. Si in tuâ patriâ secundùm veterem stylum Quadragesima decem diebus seriùs inchoetur, & venias ad alias partes ubi jam est finita, potes te accommodare loco, ubi es, adeòque non jejunare; item si absolvisti in tuâ patriâ, & venias alibi ubi nondum est finita; non teneris jejunare, quia Ecclesia non præcipit nisi jejunium 40. dierum, quod jam in tua patriâ absolveras; aliud est de Communionem Paschali, quam si non servasti in tua patriâ, debes servare alibi, quia est obligatio personalis afficiens personam.
14. 11. Quamvis Religiosi etiam exempti jure novo teneantur observare festa suæ Diœcesis, & cessare à divinis tempore interdicti communis, tamen non tenentur ad jejunia ab Ordinario loci, aut etiam consuetudine, vel voto oppidanorum, apud quos habitant, introducta, quia non sunt pars communitatis profanæ, & ab Ordinario loci sunt exempti, nec jus Pontificium quoddam jejunium aliter statuit, sicut statuit quoddam festa in populo, & interdicta &c. est *comm.* cum *Diana p. 1. t. 9. R. 36. § p. 10. t. 11. R. 36. La Croix l. e.*

12. Potus propriè talis non frangit jejunium, 15.
 quia Ecclesia non prohibet potum *S. Th. 2. 2. q. 147. a. 6.* Ad verum autem potum non sufficit, quòd sit res liquida, aut potabilis, sed requiritur, ut tantùm alteret, vel refrigeret sanguinem, aut solùm juvet ad meliorem digestionem, velut vinum, mustum, ficera, mullum, Thè, Caffè, Chocolate tenuis, in qua non miscentur ultrà, quàm duæ uncix, limonia, & hypocras; quia communiter non miscetur multùm materiæ comestibilis; similiter ad sitim restinguendam licebit comedere uvam recentem, pomum limonium &c. quia vel non sumuntur ut cibus, vel saltem consuetudo id permittit; quæ verò ex naturâ suâ nutriunt partes solidas, velut lac, jusculum, electuaria, conserva &c. propriè non censentur potus, quamvis bibantur, idèòque in quantitate notabili solvunt jejunium.

13. Heri, parentes, Superiores non tantùm 16.
 tenentur suos ad jejunium hortari, sed etiam moderatè cogere subtrahendo cœnam &c. quia ex officio tenentur illos corrigere, & adigere ad observantiam præceptorum. *Sanch. sup.*

14. Qualiter Caupo diebus vetitis suis hospitibus Carnes apponere possit, dixi

Casu 20. num. 17.

CA-

CASUS LXV.

De Causis excusantibus à Jejunio.

Damon Theologus interrogatur. 1. An in jejunio dispensare possint Episcopus, Abbates, Pastores, Confessarii, Medici. 2. Ex quibus causis. 3. An ii, quibus esus carnum diebus Solis, Martis, vel Jovis permissus est, possint die Solis toties edere carnes, quoties volunt; aut ii, quibus licitum est istis diebus bis refici, an possint bis refici in carnibus. 4. An dispensatus ad secundam refectioem possit sumere tertiam, aut dispensatus ad carnes possit secundò refici. 5. An dispensatus ad carnes possit edere carnes noxias. 6. An cessante infirmitate cesset dispensatio, & quid in dubio. 7. An excuset difficultas jejunandi. 8. Debilitas stomachi, vel capitis; quid de pregnantibus, lactentibus, pauperibus. 9. Quid de iis, qui nondum compleverunt annum 21mum, quid in dubio. 10. Quid de sexagenariis, aut ex voto ad jejunium obligatis. 11. Qualis labor excuset. 12. An excuset diebus festivis, vel eos, qui ex gravi labore non fatigantur. 13. Quid de scribis, sartoribus, barbitonsoribus, itinerantibus, venantibus, ludentibus &c. 14. Quid de fatigatis ex opere inutili, vel illicito. 15. Quid de studentibus, concionantibus. 16. Quid si quis dormire non possit, nisi plenè relictus, an expediat semel carnibus, vel bis piscibus refici. 17. An excuset præceptum Heri, aut mariti hæretici. 18. An sola

sola urbanitas, si dispensatus invitet non dispensatum. 19. An possit absolvi pœnitens, qui ex insufficiente causâ se excusat à jejunio. Pro resolut.

QUÆR. Quid circâ causas à jejunio excusantes?

RE. 1. Sola Superioris dispensatio & impotentia excusat. Circâ dispensationem tenenda sunt sequent. 1. In jejunio dispensat Episcopus cum suis Diœcesanis, Prælati Regulares, Provinciales, Superiores locales & in eorum absentia Vicarii eorum nomine cum suis Religiosis, quia in hos jurisdictionem quasi Episcopalem obtinent. c. *Abbat*es de *privil. in 6.* Et qui generalem facultatem dispensandi habent non restrictam ad certas personas, etiam secum dispensare possunt ut dixi *Cas. 6. n. 24.* item in plerisque Diœces. ex consuetudine cum privata persona dispensare possunt Parochi, etiam præsentate Episcopo, *Sylv. Sanch. de matr. l. 8. d. 9. nu. 27. Reiffenst. n. 77.* Confessarii verò & Medici dispensare nequeunt, quia carent jurisdictione in foro externo; si tamen Confessarius, Medicus, vel alius prudens, & gnarus dicat, adesse causam excusantem, illis credi, vel in dubio dispensatio peti potest.

2. Ut dispensetur, requiritur causa rationabilis, & quidem, ut dispensetur pro tota Diœcesi, requiritur causa publica v. g. communis piscium penuria, periculum, ne homines ex pisculentis putidis, aut infectis morbum contrahant &c. causa sufficiens ad dispensandum in jejunio Ecclesiastico, etiam est sufficiens ad dispensandum jejunium ex voto, nisi constet de alia voventis intentione, quia votum est lex privata, quam vo-

vens

vens sibi spontè imponit; ergo interpretanda est juxta alias Leges in eadem materia.

3. Si Episcopus in Quadrages. permittat carnes pro die Solis, Martis, & Jovis, dubium manet, an in die Solis liceat toties, quoties quis volet, edere carnes; item an illi, quibus ob laborem, vel aetatem licitum est plures refectio- nes sumere, etiam possint plures istis diebus vesci carnibus, super quibus interrogandus dispensans, quia non est ubique eadem omnium voluntas. *L. n. 1312.*

4. Cui permissa est secunda refectio, per hoc non censetur permissa tertia, vel quarta; quia duplex ad finem dispensationis v. g. ad tollendam debilitatem sufficere potest.

5. Dispensatus ad esum carniū hoc ipso non est dispensatus ad duplicem refectio- nem, sicut dispensatus ad duplicem refectio- nem non censetur dispensatus ad esum carniū, nisi ex declaratione dispensantis aliud constet. *Nav. Less. Cajet. cont. Tamb. Reiffenst. Spor. Schmalzgr.* ductos hęc ratione, quod abstinentia à carnibus sit de substantia jejunii, ergo sublatā abstinentiā à carnibus tota lex jejunii solvitur; sicut, si quis non possit dolere, non tenetur confiteri, quia dolor est de Confessionis substantiā. *Sed contra est;* nam quamvis Ecclesia abstinentiam à carnibus, & secundā refectio- ne eodem præcepto præcipiat, sunt tamen materiæ divisibiles, & Ecclesia eas sæpe dividit; ergo sublatā obligatione ad unum non tollitur ad alterum; sicut, qui eodem voto vovit dare pauperi duos aureos, si non possit dare duos, tenetur dare unum, quem potest. Aliud est de dolore, à quo Sacramentum separari nequit.

6. Qui

6. Qui pro valetudine dispensatus est ad certum genus carniū v. g. ad vitulinam, vel galinas, non potest edere carnes noxias v. g. porcinam, quia expressio certarū carniū satis significat mentem dispensantis sic restrictam, neque est ratio dispensandi ad has: econtrā simpliciter ob invaletudinem dispensatus ad carnes potest etiam porcinam, vel fortē non salubres edere, saltem si magnus ad eas sit appetitus, & modicē sumantur, quia voluntas dispensantis non est restricta, & est ratio etiam in his dispensandi ad tollendos scrupulos, cū sit difficile carnes noxias à non noxiis discernere, & sic optimē conciliantur DD. pro, & contrā sentientes apud *Joan. Sanch. d. 51. à n. 20.*

7. Cui in Quadrag. ob infirmitatem permissæ sunt carnes, cessante infirmitate cessat permissio, quia cessat causa permissionis. *Steph. n. 128.* in dubio, an infirmitas plenē cessaverit, manet dispensatio in possessione, & præsumitur de benigna voluntate dispensantis.

II. Impotentia à jejunio excusat secundū explanationes seqq. 1. Impotentia alia est Physica, quando quis simpliciter non potest jejunare; alia moralis, quando non potest sine magno incommodo v. g. sine periculo gravis infirmitatis, aut notabili diminutione virium; sola autem mortificatio, aut difficultas jejunandi non excusat à lege, imò à lege intenditur: si infirmitas, vel debilitas sit certò gravis, etiam si ex culpâ contractâ, absque dispensatione excusat, quia lex humana tunc non obligat; in dubio petenda est dispensatio.

2. Inter impotentes numerantur, qui debili sunt stomacho, qui ob jejunium graves patiuntur

tur

tur dolores capitis, vertiginem aut tantam debilitatem, ut functiones ordinarias non nisi ægerimè explere possint &c. Item mulieres lactentes, & prægnantes, quia indigent majori nutrimento pro se, & fætu, vel prole suâ; imò & carnes iis dari possent, si alioquin periculum proli immineret. Item pauperes ostiatim mendicantes & quicumque non habent, quo semel honestè reficiantur, quia bis malè comedisse, sufficienter est jejunâsse, si tamen vel siccum panem ad saturitatem habent, carnibus vesci non poterunt; aliud est de magnatibus, aliisque hominibus dedicatis, qui sicco pani non assueverunt. *Laym. c. 3.* meritò dicit posse tolerari in Germania consuetudinem, quâ finitis Bacchanalibus reliquix carniùm dantur pauperibus absumendæ.

9. 3. Excusantur adolescentes, antè annum 21. completum; omnes cum *D. Th. q. 147.* quia ob corpus accrescens indigent abundantiori alimento; *Nec obstat*, quòd fortè unus, vel alter sit satis robustus, quia hoc per accidens est, & ratio tenet de plerisque; qui complet annum 21. in Quadrag. tenerur à die ætatis completæ; in dubio, an compleverit, factâ sufficienti inquisitione manet in possessione libertatis, & ætas est quid facti, quod non præsumitur, uterque *Sanch. Dian. de jej. R. 49.* Carnes tamen pueris post septimum ætatis annum nec præbere, nec ipsis vesci licet, quia præsumitur usus rationis, nec est ratio eos excusandi à præcepto negativo abstinendi à carnibus, cum corpus accrescens aliis cibis sufficienter ali possit. Item adolescentes, etsi antè annum 21. non obligentur ad jejunium ex præcepto Ecclesiæ, possunt tamen obligari ex voto, vel pœnitentiâ aut etiam ex Professione

Re-

Religiôsâ, velut FF. Minores *Spor. num. 49.*
Reiffenst. nu. 44. quia per votum & Professionem
 cesserunt suo juri.

4. Probabiliter excusantur senes sexagenarii 10.
 utriusque sexûs quòd plures refectiones, non
 quòd carnes, etiãsi annus sexagesimus tantùm
 sit inchoatus, nam in favorabilibus dies, vel an-
 nus cæptus habetur pro completo *L. qua atate ff. de*
testam. Nav. uterque *Sanch.* & plurimi apud ip-
 sos, *Dian. R. 20.* dicit, id esse certum. *Spor.*
num. 50. dicit teste *March.* id à Pio V. esse vivæ
 vocis oraculo declaratum, & *Ratio est*, quia sexa-
 genarii plerumque viribus multùm deficiunt, &
 senectus ipsa est morbus; & si unus vel alter sit
 robustus, id per accidens est, sicut per accidens
 est, quòd unus, vel alter adolescens antè annum
 21. habeat sufficientes vires, aut aliqui ex agri-
 culturâ non fatigentur, tamen omnes sic laboran-
 tes excusantur; deindè ità habet consuetudo, sed
 certum est consuetudinem contra legem Ecclesia-
 sticam prævalere posse; ergo, idque *Sanch.* &
 alii extendunt etiam ad sexagenarios obligatos ex
 voto, vel professione, quia vovens, vel statuta
 Religionis intendunt jejunium ad formam Eccle-
 siæ, nisi aliud exprimant. Nihilominus videtur
 probabiliùs cum *S. Antonin. Lezan. Bonac. Laym.*
 etatem sexagenariam per se non excusare à jeju-
 nio, nisi experienciã constet, aliquem ex jejunio
 plerumque debilitari. *Ratio est*, quòd lex jeju-
 nandi ante annum sexagesimum sit certa, ratio
 autem excusans incerta & solùm probabilis, idèd-
 que lex jejunandi est in possessione, neque satis
 constat de consuetudine in contrarium, videmus
 K k
 enim

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. II.

enim senes magis timoratos, quàm diu viribus pollent, passim jejunare; & vivæ vocis oraculum si quod hac in re extitit, cum aliis revocatum fuit per Greg. XV. & Urb. VIII. *Nec obstat*, quòd adolescentibus ante annum 21mum excusentur etiam si firmis sint viribus, quia lex jejunandi respectu horum nunquam fuit in possessione, labor agriculturæ est ratio certò excusans ex communi totius Ecclesiæ sensu, non item ætas sexagenaria; plerumque tamen est sufficiens causa dispensandi cum sexagenariis, tum ob tollendos scrupulos, tum quòd plerique sint debiles. Si Superior dispensans in voto Castitatis surrogaverit jejunium pro omni die Veneris, ab hoc jejunio multò minus excusatur sexagenarius, quia jejunium surrogatur in locum Castitatis, ad quam obligaretur etiam post annum 60. *La Croix nu. 1320.*

11. 5. Ut labor excuset, debet esse multum fatigativus, sentalis, ut sine gravi incommodo non possit conjungi cum jejunio, quod nunc videtur certum ex propos. 30. damn. ab Alex. VII. *Omnes Officiales qui in republ. corporaliter laborant, sunt excusati ab obligatione jejunii, nec debent se certificare, an labor sit compatibilis cum jejunio.*
12. 6. Opera de se multum laboriosa & à jejunio excusantia sunt ea, quæ fiunt cum magna corporis agitatione, veluti ligna scindere, onera portare, arare terram, fodere, triturare &c. ejusmodi labores excusant omnes sic laborantes, etiam eos, qui ob extraordinarias vires fortè non lassantur, quia leges non attendunt, quid hic & nunc in raro casu fiat, sed quod ordinariè, & plerumque contingit, idque tenet etiam si uno vel altero die ob festum, vel aliud impedimentum non laboretur, quia plerumque illis diebus indigent

gent etiam majori refocillatione. *Sanch. Publ. Dian. R. 9. Tamb. n. 24.* Econtra scribere, barbas tondere, nere, choraliter orare, cantare, 13. pingere, equitare, curru vehi per se loquendo non multum debilitant, & consequenter non excusant. Patet ex propos. 31. ab Alex. VII. damn. *Excusantur absolute à praecepto jejunii omnes illi, qui iter agunt equitando, utcumque agant, etiamsi iter necessarium non sit, & etiamsi iter unius diei consistant.* Casu quo tamen ob specialem subjecti dispositionem cum notabili defatigatione conjungantur, à jejunio excusabunt; Idem dicendum de itinere, venatione, piscatione etiam pro sola animi recreatione susceptis, dummodò notabiliter fatigent, aut debilitent, & ejusmodi recreationes non nimis saepe, & in fraudem Legis assumantur, ideò scilicet, ne quis teneatur jejunare; Ratio est praesumptus benignae Matris Ecclesiae consensus, & videtur nimis durum semper ab ejusmodi recreatione abstinere, & positam fatigatione gravi jejunium est moraliter impossibile, consequenter non obligat. Qualiter autem obligatus lege, possit, aut non possit ponere impedimentum legi, dixi *Cas. 6. n. 15.*

7. Si quis multum fatigatus sit ex opere inutili vel illicito, non tenetur jejunare, quia supposita 14. gravi fatigatione est moraliter impotens; si tamen id praeviderit, peccavit graviter se absque causa reddendo inhabilem ad jejunium.

8. Non tantum labor corporis, sed vel maxime labor ingenii, si improbus sit, excusat, ut 15. si quis quotidie, vel integris diebus se occupet studiis, concionibus &c. *Cajet. q. 147. a. 3. Bonac. Laym. n. 4.* nam quamvis studium non fatiget corpus, contumit tamen Spiritus animales,

les, qui ad vitam & sanitatem magis sunt necessarii; & si tales quid manè sumant, sumunt per modum medicinæ: ex hoc capite plerique excusant magistros, qui quotidie quatuor horis docent Grammaticam, saltem erit causa sufficientissima cum iis dispensandi.

16. 9. Qui dormire non possunt, quin vespere plenè reficiantur, probabiliùs tenentur in prandio solâ collatione esse contenti, & vespere prandere; *Ratio* est, quia commutando prandium in cœnam, possunt servare substantiam jejunii, ergo ad hoc tenentur: si verò absque gravi incommodo prandium ad vespere differre non possint, licebit bis se reficere: si quis non posset abstinere à secundâ refectione, nisi reficiat se in carnibus, potest, imò juxta *La Croix num.* 1313. tenetur se semel reficere carnibus, quia cum harum esu consistit jejunium magis quàm cum duplici refectione in piscibus.

17. 10. Non excusat præceptum Heri v. g. hæretici jubentis famulos comedere carnes, imò famuli, si alibi commodum servitium nancisci possint, tenentur prius servitium dimittere, aut si non possint, petere dispensationem, & tali calu dicere, se esse dispensatos, ne alios scandalizent; si hæreticus jubeat carnes edere in odium fidei, erit intrinsecè malum obedire, &c.

11. Uxor non deobligatur à jejunio ex hoc præcisè, quòd maritus ei jejunare prohibeat, quia non habet jus prohibendi, & potiùs Ecclesiæ, quàm marito obedire debet: si tamen timeret graves discordias, posset non jejunare, quia pax conjugalis præponderat jejunio, nisi maritus hæreticus id juberet in contemptum jejunii, vel Ec-

clesiæ, tunc enim uxor tenetur potius vitam ponere, quàm obedire. *Steph. n. 131.*

12. Sola urbanitas non est causa sufficiens, ut in gratiam amici, vel hospitis jejunium solvas; quia hoc iniquè perit amicus, si tu sis dispensatus, non pòtes invitare alium, ut tecum cænet, etiam si scias illum cænaturum alibi, quia invitas ad aliquid, quòd ipse sinè peccato facere non potest. Ità contrà *Nav. tenent Dian. Less.*

13. Si pœnitens ob insufficientem causam se excuset à jejunio, absolvi non debet, quin promittat jejunare, aliàs enim non est paratus servare omnia præcepta graviter obligantia; *Nec obstat.* quòd fortè sit in bonâ fide, nam monitio erit plerumque fructuosa, nec præceptum est nimis difficile, aut si pariat nimiam difficultatem, erit moraliter impossibile, adeòque non obligans.

